

πλέον, ότι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ζητήματος τοιούτου, τὸ ὁποῖον ὑπονοοῦν καὶ αἱ δύο παραγράφαι· ὁ δὲ πρωθυπουργὸς μᾶς ἔλεγε τότε ὅτι αὐτὰ ἐκάμαμεν, διότι δὲν ᾔθελαμεν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν Β. λόγον, καὶ μᾶς εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ τελειώσω ἐν σήμερον, καὶ τοῦτο δικαιολογεῖται διότι δὲν θὰ ἦναι ἀπαρτία τῆς δευτέρας, καὶ τῆς δευτέρας ἀπαρτία δὲν ἦτο.

ΖΑΪΜΗΣ Εἶχομεν δίκαιον λοιπὸν (θόρυβος).

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ Τὸ κατωρθώσατε. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἔχουν νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἰδέας τῶν, εἰς ἣν ἐβλήσαν, κύριοι, ἐκεῖνοι οἵτινες εἶχον νὰ ἀντιτάξουν καὶ ἀντίταξαν ἄλλην πολιτικὴν σημαίαν διαγεγραμμένην, καθάραν, ἀντίθετον παρὰ τὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἐσκιρθὴν μίαν στιγμήν τότε κατὰ τὴν διακοπτομένην συζήτησιν, χωρὶς οὕτε νὰ λάβω καιρὸν νὰ συνεννοηθῶ μὲ τοὺς φίλους μου, καὶ ἐπρότεινα μίαν τροπολογίαν εἰς μίαν τῶν παραγράφων τῆς ἀπαντήσεως τῆς πλειοψηφίας. Ἡ τροπολογία εἶναι αὕτη (παρακαλῶ ν' ἀκούσατε μὲ ὑπομονὴν, διότι ἐδῶ εἶναι ὅλη μας ἡ διαφορὰ) «Ἡ Βουλὴ μετὰ μεγίστης χαρᾶς ἤκουσε τὴν Υ. Μ. ἀναγνωρίζουσαν ὅτι πρῶτον κατέχει θέσιν μεταξὺ τῶν ὑποχρεώσεων ἡμῶν ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ Κράτους. Ἡ Βουλὴ ἀνακηρύσσουσα τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην ὡς τὴν πρωτίστην τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἔθνους, θέλει ὑποστηρίξει πρόθυμος πάντα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προταθησόμενα αὐτῇ μέτρα καὶ θέλει παρίει ἀνευ δισταγμοῦ ὅσα τῇ ζητηθῇ μετὰ ἐλπίδας, ὡς καὶ ἡ Υ. Μ. ὅτι ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων θέλει συντελέσει ὑπὲρ τῆς ταχείας ἱκανοποιήσεως τῆς πρώτης ταύτης ἐθνικῆς ἀνάγκης».

Ἡ ῥιζικὴ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῆς τῆς παραγράφου καὶ τῆς προτεινομένης παρὰ τῆς πλειοψηφίας ἦτον, ὅτι ἡ πλειοψηφία ἀκολουθοῦσα τὴν γραμμὴν τῆς κυβερνήσεως ἔλεγε νὰ τακτοποιήσῃ πρῶτον τὰ οἰκονομικὰ καὶ μετὰ τινὰ χρόνον νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου· ἡ δὲ τροπολογία μου ἔθετε ὡς πρῶτην ἐθνικὴν ἀπαιτήσιν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑλικῶν δυνάμεων. Ἐνόμισα μὲ τοῦτο νὰ διαγράψω ἀπλῶς τὸ φρόνημά μου, οὐδέποτε ὅμως ἤθελα πιστεύειν ὅτι ἡ τροπολογία αὕτη ἔθελε γίνεαι δεκτὴ, πολὺ δὲ ὀλιγωτέρον ὅτι ἤθελεν ἔλθῃ ὁ κ. πρωθυπουργὸς νὰ εἴπῃ ἀπὸ τοῦ βήματος τὴν ἐγκολοπούμαι, τὴν παραδέχομαι. Ἰδοὺ ἡ μὴ εὐρία συζήτησις πού σας ἔφερεν· ἦλθεν ὁ κ. πρωθυπουργὸς καὶ εἶπε, παραδέχομαι τὴν τροπολογίαν ταύτην, ἡ ὁποία ὅμως περιεῖχε μίαν πλήρη πολιτικὴν ἰδέαν ἀντίθετον τῆς ἰδικῆς σας ἐκ διαμέτρου. Ἐθαύμασα ὅταν εἶδον τὸν κ. πρόεδρον τοῦ ὑπουργείου νὰ παραδεχθῇ τὴν τροπολογίαν καὶ εἶπα, δόξα τῷ Θεῷ, διαφωνία δὲν ὑπάρχει. Ἐπερμένον νὰ ἴδω τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, κύριοι· ἐπερμένον νὰ ἴδω ποῖα τὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα ἔφερεν ὁ πρόεδρος καὶ ἡ κυβερνήσις του εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας ταύτης, τὴν ὁποῖαν ἰδέαν παραδέχθη, καὶ τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος ἀνέθε εἰς τὸ βῆμα τοῦτο ἐν ὀνόματι τοῦ ὑπουργείου καὶ τὴν ὑπεστήριξεν. Δὲν εἶδα τίποτε ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναμνησκόν καὶ τὴν ἰδέαν ταύτην, καὶ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν χθὲς συνωθούμενος, ἡ δὲ νὰ εἴπω καλλίτερον στενοχωρούμενος ἀπὸ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Κουμουνδοῦρου, μᾶς εἶπεν ὅτι δὲν παραδέχεται τὴν πολιτικὴν ταύτην. Ποῖαν παραδέχεσθε; αὐτὴν, τὴν ὁποῖαν ἀνεγράψαμεν εἰς τὴν τροπολογίαν; ὅχι, εἶπατε χθὲς. Καὶ ὅμως τὴν παραδέχθητε, τὴν ἐνεγράψατε εἰς τὴν ἀπάντησιν (θόρυβος). Τὴν λέξιν ταχυδακτυλογραφικὴν μεταχειρίσθητε σῆς, τὴν μεταχειρίσθητε διὰ νὰ τὴν εἰψήτε ἐναντίον ἄλλου, ἐναντίον βουλευτῶν, ἐναντίον ὑπαρχόντων πρότερον κυβερνητῶν τοῦ τόπου. Ἐπιτρέπατε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω, ὅτι ἐνόμισα ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου τοῦτου, ὅτι διὰ μιᾶς ταχυδακτυλογραφικῆς εἰσαγωγῆς ἐν τῇ ἀπαντήσιν τὴν τροπολογίαν ἤθελεν ἀποφύγει τὴν ἐπ' αὐτῇ συζήτησιν; ἐγὼ δὲν

λέγω περὶ τοῦτου τίποτε. Παραξενεύομαι ὅμως ὅτι ἐνῷ ἡ πολιτικὴ ἡ ἀντίθετος, ἐκεῖνης, τὴν ὁποῖαν διετύπωσεν εἰς τὸν Βασιλικὸν λόγον, παραδέχθη ἐν τῇ πρὸς τὸν Βασιλικὸν λόγον ἀπαντήσιν, τὴν πολιτικὴν ταύτην, διὰ τὴν ἐπέσω διατυποῦμεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ. Ποῖα τὰ κεφάλαια τὰ πρὸ ἀνάπτυξιν τῶν ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους; ἀλλὰ βλέπω τοῦλάχιστον τὴν ἀντίθετον τὴν τῶν οἰκονομιῶν ἐκεῖνην δηλαδὴ, δι' ἧς θὰ τακτοποιήσωμεν τὰ οἰκονομικὰ μας, καὶ θὰ ἐξωμεν κατὰ μέρος, καθὼς εἶπεν εἰς ἄλλην περίπτωσιν ὁ κ. πρωθυπουργός, θὰ θέσωμεν κατὰ μέρος ποσὸν τι ὅπως ἀναπτύξωμεν τὰς ὑλικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους; βλέπω τοῦλάχιστον τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦτου; ὅχι, κύριοι. Ποῖα εἶναι λοιπὸν ἡ πολιτικὴ σας, ἐπὶ τῆς ὁποίας μᾶς προτάξατε νὰ συζητήσωμεν; ποῖα ἡ γραμμή, τὴν ὁποῖαν θὰ διαχαράξτε εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐπειτα ἀπὸ 40 ἐτῶν μαρτύρη, ἐπειτα ἀπὸ 40 ἐτῶν, τὰ ὁποῖα καὶ οἱ ἴδιοι καθιστάτε ὅτι παρήλθον χωρὶς νὰ προσέξουν περὶ τοῦ μέλλοντός του, περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ αἰ κυβερνήσεως, ποῖα ἡ γραμμή τὴν ὁποῖαν ἐννοεῖτε νὰ χαράξτε σῆς οἱ ἔλθοντες; νὰ ὑπεστήσῃτε ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς τὸ ἔθνος μετὰ μίαν ἐθνικὴν συμφωνίαν; εἰπατέ μας, εἰναι ἀνάγκη τὸ ἔθνος νὰ γνωρίῃ πῶς τῶνται, πῶς θὰ κυβερνηθῇ. Δὲν εἶχαν ἄδικον νὰ σῶς εἴπῃ χ' ἔς ὁ κ. Κουμουνδοῦρος, ὅτι ἄλλοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ μικρότεροι ἀπὸ ἡμᾶς, μὴ ἔχοντες τὸ γόητρόν μας, ἐπειδὴ μίαν πολιτικὴν ὁρισμένην, σταθερὰν ἀκολουθήσαν, κατώρθωσαν νὰ σύρουν τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης ἐπ' αὐτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστιίδου τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ποῖαν ὑπόληψιν ἔχομεν σήμερον ἐν Εὐρώπῃ; Οὐδεμίαν, διότι πολιτικὴν σταθερὰν δὲν ἀκολουθήσαμεν, γραμμὴν δὲν ἐτίσαμεν ὅτι θὰ διατίθωμεν ἐκεῖ. Ἐκτρασθῆτε, κύριοι, παραδέχεσθε τὴν ἰδέαν μας; ὅχι, λέγεται· φέρετε λοιπὸν τὴν ἰδικὴν σας. Παραδέχεται τὸ ἔθνος τὴν ἰδέαν, ὅτι πρέπει νὰ καταγίνῃ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ ἐσωτερικά του; Ἐγὼ θὰ τοῦ εἴπω ὅτι ἀπαιτᾶται· ἀλλὰ τὴν παραδέχεται; θὰ ὑποκύνῃ. Νὰ διαγραφῇ ὅμως μία ὁδός, ἀλλ' ἡ γραμμὴ αὕτη, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦμεν οὐχὶ διὰ νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ τόπου ἀλλὰ τὰς ἀπαιτήσεις προσώπων, ἡ πολιτικὴ αὕτη ἔφερε τὸ ἔθνος εἰς τὴν κατὰστασιν, εἰς ἣν τὸ ἔφαρ. Σῆς κατεράσθητε τὰ 36 παρελθόντα χρόνια, τὰ ὁποῖα μᾶς ὠδήγησαν νὰ λάβωμεν τὸ ράπισμα τοῦ Χόδερτ. Καὶ καλῶς ἐπράξατε· ἀλλὰ σῆς σήμερον πού καθίζετε; Πού μᾶς σύρετε, σῆς φωνάζει τὸ ἔθνος; 9 μῆνες παρελθον καὶ δὲν εἶδα ἀκόμη ποῖα εἶναι ἡ πολιτικὴ σας ἰδέα. Δὲν βλέπω καμμίαν. Δὲν παραδέχομαι τὴν πολιτικὴν ἰδέαν τοῦ κ. Κουμουνδοῦρου, εἶπεν ὁ κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργός, καὶ τὸ λέγω, προσέθετον, ὅχι διότι εἶμαι ὑπουργός, ἀλλὰ διότι τοιαύτη εἶναι ἡ πεποιθesis μου· ἀλλὰ δὲν ἤμπορούσα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ ἐσαρμόσω, εἶπε, τὰς οἰκονομίας· δὲν ἤμπορούσα νὰ παρουσιάσω ἕνα προϋπολογισμόν, ὁ ὁποῖος νὰ φέρῃ εἰς ἰσορροπίαν τὰ ἔσοδα μὲ τὰ ἔξοδα καὶ ν' ἀφήσῃ καὶ περίσσειαν. Καὶ ἐδῶ μᾶς ἀνέπτυξε τοὺς λόγους, δι' οὓς δὲν ἤμπορούσε νὰ παρουσιάσῃ τὸν προϋπολογισμόν τοῦτον· καὶ ἐδῶ ἀνέτρεξεν εἰς τὰ 1854 καὶ 1855, ἀνέτρεξεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅταν ἡλαττώθησαν οἱ φόροι, καὶ μᾶς παρέστησεν, ἐνθυμείσθε μὲ πόσον εὐγνωστίαν, τὴν δύσκολον θέσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίθη ἡ κυβερνήσις τοῦ 1865 μὴ ἤμπορουσα ν' ἀναπλήρῃ τὰς ἀνάγκας τῆς μᾶς ἐπρόσθετον δὲ ὅτι διὰ τῆς εὐφύας τοῦ ὁ κ. Κουμουνδοῦρος εὐρετὶ τὸ μέσον νὰ φέρῃ ἰσοζύγιον παρουσιάσας ἕνα νόμον περὶ ὁδοποιίας, ὅστις τὸν ἀπῆλ-λαξεν ἀπὸ 700,000 δραχμᾶς ἐφαρμόσας καὶ ἄλλα μέτρα, ἅτινα ὅμως ἔπασαν ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἀπεσύρθη πρὸς ἡ κυβερνήσις εἰς τὴν τοῦ κ. Κουμουνδοῦρου, καὶ ἐπαυλόντο;

ραϊτσίν του, ὁ ὑπουργὸς ὤφειλε νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὐτε νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄν ὁ κ. Κορωναῖος δὲν ἦτο χαρίσιμος, καθὼς ἰσχυρίζονται μετὰ τὴν παραιτήσιν, τότε ἔπρεπε νὰ κατάρχησιν τὸ ἀρχιεῖον ἢ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Κορωναῖον. Βλέπετε λοιπὸν, κύριοι, ὅτι ἡ καταδίωξις τῆς ληστείας δὲν ἐγένετο ὅπως ἔπρεπε νὰ γίνῃ στοὺς αἰῶνες, δὲν ἐγένετο μετὰ τῆς δρα- τηριότητος ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἀπότην αἱ περιστάσεις, καὶ ὁ ἀριθ- μὸς, καὶ ἡ αὐθάδεια, καὶ ἡ τόλμη, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας οἱ λησταί. Δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ μαθεύτε ἀπὸ ἐμὲ, ὅτι γὰρ ἀπεκόπικαν κεφαλὰς καὶ ἐσυντήθησαν δικασ- τήρια ληστῶν, δικάζοντα ὁλοκλήρως, φορολογουμένας καὶ νόπτας.

ΣΟΥΤΣΟΣ (ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν). Εἰς ποῖον μέρος συν- ἔβη αὐτό;

ΛΘ. PETIMEZAS. Εἰς τὴν Λεσβαδίαν. Ὁ Σπανός δὲν ἔκοψε μύταις πρὸ 40 ἡμερῶν.

ΔΑΓΡΕΣ. Ἀ! πρὸ 40 ἡμερῶν.

PETIMEZAS. Ἀ! διότι εἶναι πρὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀναφέρω;

ΜΙΑΝΣΗΣ. Παραγράψτε (γέλωτος).

PETIMEZAS. Μεθ' ὧν, κύριοι, ὅσα εἶπον εἰς τὸν κύριον ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ σπουδαιωτάτου ἀντικειμένου, ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ δικαιώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τόσον μακρὸν ἔκαμε λόγον κατὰ τὴν περυσινήν συνόδον ὁ κύριος Πατζίλης, δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν τὸν κύριον Πατζίλην τὰ συν- ταγματικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ μᾶς παραδώσῃ, θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν πορείαν τῶν ἀεφώνων του, τὴν ὁποίαν εὐρί- σκομεν ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν Βασιλικὸν λόγον; Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ὁ κύριος Πατζίλης εἶναι νομομαθὴς, δὲν ἀρνού- μαι, ὅτι γνωρίζει τὸ Συνταγματικὸν δίκαιον, δὲν γνωρίζω ὅμως, ποῖοι οἱ λόγοι ὅπου εἰς τὴν ἐφαρμογὴν εἴτε τῶν νόμων, εἴτε τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου, ὁ κύριος Πατζίλης δὲν εὐρίσκει καὶ καθόλου εἰς ἁρμονίαν μετὰ τὰς θεωρίας του, δηλαδὴ ὅτι καὶ θέλει νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν θεωρίαν εἰς τὴν πράξιν δὲν εὐρίσκειται σύμφωνος μετὰ τὸν ἑαυτὸν του.

Χ' ἔς, κύριοι, ὁ κύριος Πατζίλης, ὁ νομομαθὴς, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τοῦ δήματος αὐτοῦ καὶ ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ, ποῖον εἶναι τὸ Συνταγματικὸν δίκαιον καὶ τὰ καθήκοντα ἐνὸς ἐκαστοῦ τῶν βουλευτῶν, ὁ ἐγγράμμος εἰς τὰ δικαστήρια, ὁ Πατζίλης, ὁ καυχώμενος ἐπὶ πολυμαθείᾳ, μολονότι εὐρίσκει- ται, κύριοι, ἂν ὄχι εἰς τὸ τελευταῖον, ἀλλ' εἰς τὸ προτελευ- ταῖον τοῦ βίου του στάδιον, ὡς ὑπέβαλε γὰρ ἀκόμη ἐν νομο- σχεδίῳ καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἦλθε καὶ εἶπεν, ὅτι τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὡς ὑπέβαλε δὲν ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τὴν νομικὴν τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἀρῆστέ με νὰ τὸ ὑποβάλω εἰς ἄλλους ἐπιστήμονας, ὅπως τὸ ἐκτελέσωσι καὶ τὸ ὑποβάλω εἰς τὴν παραδοχὴν σας ἢ μὴ δι' ἄλλου δι' νομοσχεδίου μετέ- βαλε τὴν βουλὴν εἰς ἀκυρωτικόν.

Βλέπετε λοιπὸν, κύριοι, ὅτι μολονότι ἐπαγγέλλεται νὰ μᾶς διδάξῃ τὸ Συνταγματικὸν δίκαιον, μ' ὅλα ταῦτα εἰς αὐτὸ τὸ Συνταγματικὸν δίκαιον δὲν εἶναι τόσον ἐγκαρτήρ, ὡς ἀπεδείξαμεν μέχρι τοῦδε· ἐγκαρτέστερος ἐρῆναι εἰς τὴν γνώσιν τῶν διατάξεων τοῦ 1833. Εἰς αὐτὰ ἀπαντᾷται ὅτι, ὅταν ἕνας ὑπουργὸς μεταβαίῃ εἰς ἐπαρχίαν, ἐξέρχονται αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ στρατὸς καὶ τὸν ἀπαντᾷ, καὶ πρέπει νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν του σκοποὶ πρὸς φύλαξιν τῆς πολιτικῆς ζωῆς του· τὸ διάταγμα αὐτὸ τὸ ἐνθυμήθη καὶ τὸ ἐθεσιν εἰς πληρεστάτην ἐνέργειαν, μ' ὅλον ὅτι εἶχε πέσει εἰς ἐντελὴ ἀχρησίαν.

ΤΡΙΤΕΤΑΣ (ὑπουργὸς Ναυτικῶν). Εἶναι νέα διατάγματα εἰς τὰ 1867—68.

PETIMEZAS. Δὲν πειράζει, ἡξάρω ὅμως ὅτι εἰς τὰς ἐπαρ- χίας των, ὅσας μεταβαίνουσιν οἱ ὑπουργοί, δὲν μεταβαίνουν μετὰ τὸ ἐνδυμα τοῦ ὑπουργοῦ, μεταβαίνουν μετὰ τὸ ἐνδυμα τοῦ πολί- του, διότι οἱ εἰσέλας περὶ εἰς τὸν Βουλγαρὸν καὶ ποῖοι οἱ εἰσέλας, οἱ εἰσέλας νὰ διαβῶσιν τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν εἰς ἐνεπιστάθην τὸ ἔθνος! Καὶ ὅταν εἰσέλθῃτε εἰς τοὺς περυσινὸς ὑπουργοὺς πρέπει νὰ μεταχειρισθῶτε τὰ ἰδιωτικά σας μέτα καὶ ὄχι τὰ τῆς ὑπερσίας, τί πρέπει νὰ εἰπωμεν ἡμεῖς σήμερον καὶ μάλιστα εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν μετεβίβατε τὰ πολιτικά σας δικαιώματα ἀπὸ Συροχωρίου εἰς Χαλκίδαν, μεταβαίνετε ἐκεῖ καὶ μετὰ ποῖαν ἀποστολὴν; Διὰ νὰ ἴδῃτε τὰς ἰδιωτικὰς σας ὑποθέσεις καὶ ἀλλοιργήσῃτε τὴν ἐπιτροπὴν σας! καὶ ὅταν οἱ εἰσέλας εἰς τὸν Βουλγαρὸν, ἐγὼ δὲν ἔχω περισσώτερον δικαίωμα νὰ τὸ εἰπῶ εἰς σᾶς;

ΔΑΓΡΕΣ. Πότε τ' ἀπέκτητε, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν;

PETIMEZAS. Τὰ εἶχε καὶ πέρουσι καὶ προπέρουσι καὶ πρὸ πολλοῦ. — Τὸν Ζαῖμην, ἂν τὸν ἀντιπολιτευόμενοι προσωπικῶς, ὅμως τὸν κατέταξα πάντοτε εἰς τὴν θέσιν του· δὲν δύναμαι ὅμως νὰ εἰπῶ, ὅτι ἡμπορεῖ ὁ Πατζίλης νὰ ἔχη τὰ δικαιώματα οὐτε μετὰ τὸν Βουλγαρὸν, οὐτε μετὰ τὸν Ζαῖμην, οὐτε μετὰ τὸν Κανάρην, οὐτε μετὰ τὸν Δελφινώργην, οὐτε μετὰ τοὺς ὁμοίους των.

ΔΑΓΡΕΣ. Δὲν πρόκειται περὶ δικαιωμάτων· ἡξάρωτε ὅτι ἡ ἐξουσία εἶναι ἕως, δὲν δίδεται πρὸς ἀμοιβὴν δικαιωμά- των (θόρυβος).

PETIMEZAS. Δὲν δύναμαι, κύριοι, νὰ μὴ ἀπαντήσω εἰς μίαν μορφήν, ἥτις ἐβρίσθη κατὰ τῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἰδίστασεν ὁ κύριος Γρηγοριάδης νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ ληστεία ἡ σημερινὴ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς. Τίποτε, κύριοι, μὴ ἀληθέστερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ αὐτοῦ, διότι, κύριε Γρηγοριάδη, ἂν ἡ πολιτικὴ ἦναι, ἥτις ἐπροκάλεσε τὴν ληστείαν. . . .

ΤΙΝΕΣ. Δὲν τὸ ὑποστηρίζει κανεὶς αὐτό.

PETIMEZAS. Ἐγὼ ἀπαντῶ εἰς τὸν κ. Γρηγοριάδην.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Μάλιστα, τὸ ὑποστηρίζω αὐτὸ καὶ τὸ ἀπέδειξα.

PETIMEZAS. Ἐρωτῶ τὸν κύριον Γρηγοριάδην νὰ μᾶς εἰπῇ, ἡμεῖς ποῦ ἡμεῖς καὶ πέρουσι ἀντιπολιτευόμενοι μετὰ τὸν Ζαῖμην, ὑποστηρίζαμεν τὴν ληστείαν διὰ νὰ ριψώμεν τὸν Βουλγαρὸν;

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα δὲν τὰ λέγω.

PETIMEZAS. Τίποτε μεγαλύτερον ψεύδος δὲν ἐξελθῆ ποτε, παρ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται τοῦ κυρίου Γρηγοριάδου χωρὶς νὰ θιγῇ.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἠξάρω πολὺ καλὰ, τίνες ἔφεραν τὸν Λε- βαδῆ ἐδῶ γύρω (θόρυβος).

PETIMEZAS. Ὁ Σπανός καὶ ὁ Πατζιαδούρας εἶναι λησταί, οἱ εἰσέλας ἦσαν πέρουσι καὶ προπέρουσι. Λοιπὸν εἶναι λησταί, ὄχι διότι συνδέονται μετὰ τὴν πολιτικὴν, ἀλλ' εἶναι κακοῦργοι καὶ ἐξέρχονται ὅπως ἀτιμάσσωσι τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

Δὲν δύναμαι ἀκόμη ν' ἀφίσω ἀπαρτήρητον ἐτέραν παρα- τήρησιν, τὴν ὁποίαν ὑπουργὸς τις ἔκαμε ἀπὸ τοῦ δήματος τούτου, ὅτι κατὰ τὰ 1867 καὶ 1868 καὶ τότε καὶ ἔατοτε ἦσαν λησταί, διότι αἱ Κυβερνήσεις ἐσυνθηκολόγησαν μετὰ τὴν ληστείαν. Σᾶς εἶπεν ὁ κύριος Κουμουνοῦρος, ὅτι καμμία συν- θεκολόγησις δὲν ἐγένετο, ἀλλ' ἀπὸ εἰσβολῆς καλοὶ μετὰ κακῶν, ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ ἐν μέτρον, τὸ ὁποῖον ἐβρίσθη καὶ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ αὐτοῦ Μυροκορδάτου, ἥτις εἶχε διατάξῃ, πρὶν ἐλθῇ τὸ διάταγμα τῆς ἀμνηστίας, τὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς κατὰ τὰ μεθόρια, ὅλους εἴτε ληστὰς, εἴτε ἐνταλματίας, νὰ μὴ καταδιώξῃ καμμία ἀρχὴ διὰ νὰ μὴ δοθῇ τὰς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ληστείας, καὶ μετ' ὀλίγον θέλει ἐλθῇ διάταγμα ἀμνηστίας, καὶ πραγματι- κῶς οὕτως ἐγένετο, καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν ὅλων ἐκεί-

βάλομεν, είναι άπλη ά-τιγραφή τών προϋπολογισμών τών προηγουμένων έτών. Αλλά, πως είναι δυνατόν, να παρουσιάσωμεν εις την Βουλήν προϋπολογισμὸν διακρίνοντα ἀπὸ τῶν προϋπολογισμῶν τῶν παρελθόντων έτών, ἀφοῦ ὁ προϋπολογισμὸς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἀπάνθισμα τῶν νόμων τοῦ κράτους, καὶ ἀφοῦ εἰς τοὺς νόμους δὲν ἐπῆλθεν μεταβολαί; ἤθελατε θεωρεῖν π. γ. τρελλὸν ἐμὲ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν εἰν διατηρεῖν τοὺς ὑπάρχοντες νόμους, ἔφαρεν προϋπολογισμὸν διάφορον τοῦ παρουσιασθέντος πέρσοι καὶ προπέρσοι.

Λυποῦμαι, κύριοι, ἀκούων τοιαύτην περὶ προϋπολογισμοῦ θεωρίαν ἀπὸ ὑπουργὸν τοσοῦτον νοήμονα καὶ ἐντιμῷ εἰς τὰ δημόσια, ὅς ἐστιν ὁ κ. Δαλιγιάννης; θεωρεῖν, ἥτις κατ' ἐμὲ δὲν εἶναι ὀρθή. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν δύναται νὰ περιέγῃ εἰμὴ ἐσοδα καὶ ἐξοδα στριζόμενα εἰς ὑπάρχοντες νόμους. Δὲν δύνασθε διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ νὰ κανονίσαιτε νέους φόρους ἢ νὰ δημιουργήσαιτε νέα ἐσοδα, καθὼς ἐπίσης δὲν δύνασθε νὰ ἐγγράψαιτε δαπάναις μὴ κανονιζομένα. ὑπὸ εἰδικῶν νόμων· ἀλλὰ δὲν ἐπιταί ἐκ τούτου, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἐνὸς ἔτους πρέπει νὰ ᾖ ἀπεράλλακτος μὲ τὸν τοῦ ἄλλου, ἐνὸςμὲν ὑφίστανται οἱ αὐτοὶ νόμοι· διότι πρῶτον διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ δύνανται νὰ καταργηθῶσι προσωρινὰ πολλὰ θέσεις καὶ ἐκ τῆς καταργήσεως αὐτῶν νὰ ἐπῆλθῃ σπουδαία ἐλάττωσις· δεύτερον ἐκ τῆς τῆς μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ, ὁ προϋπολογισμὸς περιλαμβάνει διάφορα ἄλλα ἐξοδα διὰ δημοσίων ἔργα, δι' ὑλικὰ, διὰ ταχυγράφους, διὰ σχολεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα, διὰ τὰ ὅποια, ἀπόκειται εἰς ἐκάστην κυβέρνησιν νὰ δαπανᾷ εἴτε μικρότερα, εἴτε μεγαλύτερα ποσὰ ἀνευ οὐδεμιᾶς παραδιατάξεως τῶν νόμων· τρίτον κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, ὅλαι αἱ δαπάναι, αἱ ἀρρωστικαὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν, κανονίζονται διὰ μόνου τοῦ προϋπολογισμοῦ, διότι τὰ δύο ταῦτα ὑπουργεῖα δὲν ἔχουσι νόμους ὀργανικοὺς, ὅπως τὰ λοιπὰ. Ἐπομένως οἱ ὑπουργοὶ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν δύνανται χωρὶς νὰ παραδιασούν τοὺς νόμους, νὰ παρουσιάσουν προϋπολογισμοὺς κατὰ πολλὰ ἑκατομύρια μικροτέρους ἢ μεγαλύτερους.

ΤΡΙΓΓΕΤΑΣ (ὑπουργὸς Ναυτικῶν.) Εἰς τὸ ὑλικόν.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πληρώματα τῶν πλοίων δύνασθε νὰ κἀκετε, ὅσας προσθαφαιρέσεις θέλατε, χωρὶς παραδιασύν οὐδενὸς νόμου. Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου ἀληθές, ὅτι ἰσχυρίσθη ὁ ἐντιμὸς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι δηλ. ἐνὸςμὲν μένουσι οἱ αὐτοὶ νόμοι, δὲν ἔλασται νὰ μεταβληθῇ ὁ προϋπολογισμὸς· ἐπομένως ἡ γενομένη αἰτία εἰς δὲν εἶναι ὅλως διόλου ἀναξία λόγου, ὡς τὴν ἐθεώρησεν ὁ κ. ὑπουργός, καὶ πρὸς ἀνασκυλὴν αὐτῆς, πᾶν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ῥηθῇ παρὰ τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὅποιον ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐνόμισε κατάλληλον νὰ φέρῃ.

Τελειόνων τὴν ἀγόρευσιν τοῦ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν οἷς εἶπεν, ὅτι ἐπέτιμσα τὸ ὑπουργεῖον, ὡς μὴ λαθὼν μέτρα περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, περὶ φορολογικῶν συστημάτων καὶ περὶ ἄλλων ἀντικειμένων. Θαυμάζω, κύριοι, διὰ τοῦτο, καὶ δὲν ἤξεύρω, τί νὰ ὑποθέσω. Τόσον σκοτεινὰ ἐκφράζομαι, ὥστε ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν ᾔδων ἢ νὰ μὲ ἐννοήσῃ, ἢ ἐνόμισε διπλωματικῇ ἀδείᾳ νὰ ἐλάτῃ εἰς τὸ στόμα μου λέξεις, τὰς ὁποίας δὲν εἶπον, διὰ νὰ ἐλθῇ κατόπιν νὰ τὰς ἀναιρέσῃ!

ΤΙΝΕΣ. (Ἐξ ἀριστέρων.) Τὸ εἶπατε.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Τώρα, κύριοι! — Ἐγὼ δὲν ἐπέτιμσα διόλου τὴν παρούσαν κυβέρνησιν διὰ τὴν παράλειψιν τῶν ἀνωτέρων ἀντικειμένων, ἀλλὰ συμπληρώνων τὴν ἐμιλίαν μου περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Οἰκονομικῶν πραγμάτων, ἐπρόσθεσα,

ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν μου πρέπει νὰ ληρῇ πρόνοια καὶ περὶ αὐτῶν, διότι εἶναι λίαν οὐσιώδη καὶ ἀπαραίτητα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν λέγει, ὅτι ἐπέτιμσα τὸ ὑπουργεῖον, νομίζετε ἄραγε, ὅτι δὲν εἶχον δικαίον εἰν ἤθειλον, καὶ νὰ τοὺς ἐπέτιμσω; ἐγὼ φρονῶ, ὅτι ἐδικαιοῦμαι καλλίστα νὰ τὸ πράξω· διότι τὸ ἀντικείμενον τῆς διαθέσεως καὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, δὲν παρουσιάζεται διὰ πρῶτην φοράν ἐνώπιον τῶν μελῶν τῆς παρούσης Κυβερνήσεως· ἀφοῦ ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις τὸ ἐξούστησε στενωπὸς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐξέθεσε τὰς ιδέας του, τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, τότε ἐπεξεργασθὲν τὸ ἀντικείμενον, συνέταξε τὸ ἀνέκον νομοσχέδιον· ὁ δὲ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ὁ κ. πρωθυπουργός, οἱ ὅποιοι ᾔσαν τότε μέλη τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, δὲν δικαιολογοῦνται λέγοντες τέμερον, ὅτι δὲν ᾔδυναντο εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα καιροῦ νὰ λύσουν τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα, διότι δι' αὐτοὺς τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πρὸ πολλοῦ λελυμένον, ἀφοῦ ὡς μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας εἰργάσθησαν ἐπ' αὐτοῦ· δὲν εἶναι σγχιωρημένον λοιπὸν εἰς αὐτοὺς, καθὼς καὶ εἰς τὸν ἐντιμὸν ἡμῶν κύριον Πρόεδρον, ὁ ὅποιος ἐπίσης ἦτο μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας καὶ εἰς ἐμὲ, ὅστις ἤμην τότε ὑπουργός, νὰ λέγωμεν σήμερον, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ἐν διαστήματι ὀλίγου καιροῦ νὰ εἰσαγάγωμεν τὸ σχετικὸν νομοσχέδιον.

Μ' ὅλα ταῦτα ὁ κύριος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔκαμε λόγον καὶ περὶ τοῦ προγράμματος, τὸ ὅποιον ἐσκηγράφησεν ἀτελῶς πως ὁ κύριος Κουμουνδούρος, καὶ εἶπεν, ὅτι τὸ πρόγραμμα τοῦτο δὲν τὸ ᾔνυνσεν, οὐδὲ πιστεύει εἰς εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ. Ἀδιανοῦν ἂν ὁ κύριος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ᾔνυνσεν ἢ δὲν ᾔνυνσεν τὸ πρόγραμμα τοῦ κυρίου Κουμουνδούρου· ὁ κύριος Κουμουνδούρος καὶ ἡμεῖς, εἰ ὅποιοι τὸν ἀκούσασθωμεν, τὸ ᾔνυνσεν καλλίστα, καὶ τὸ πρῆγμα ἡμῶν συνίσταται, καθὼς εἶπεν ὁ κύριος Κουμουνδούρος εἰς τὴν ἀποκέντρωσιν· ἀποκέντρωσιν δὲ λέγοντες ἡμεῖς, ἐννοοῦμεν κυρίως τὴν ἐλάττωσιν τῶν περιστάσεων, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν ἐπέμβασιν τῆς ἐξουσίας εἰς τὰς σχέσεις τῶν πολιτῶν· διότι κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅπως ἔχουσι τὰ πράγματα παρ' ἡμῖν, ὁ πολίτης εἰς τὰς πλείους τῶν ἐνεργειῶν του ἀπαντᾷ τὴν ἐξουσίαν, ἥτις λαμβάνει ἀφορμὴν κατὰ πάσαν στιγμὴν νὰ ἐπεμβῇ καὶ παρακυλῇ τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειάν του. Τὸ ἄτοπον τοῦτο, νομίζομεν, δύναται νὰ θεραπευθῇ καὶ νὰ δοθῇ περισσότερὰ ἐλευθερία εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πολίτου.

Εἰς τοῦτο δὲ, κύριοι, θέλουν συντελέσει μεγάλως καὶ τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα, περὶ τῶν ὁποίων σὰς ἐλάλησα, διότι ἐνὸςμὲν μένει εἰς ἐνέργειαν τὸ ἰσχύον φορολογικὸν σύστημα, ὁ πολίτης δὲν δύναται παρὰ εἰς πάσαν στιγμὴν ν' ἀπαντᾷ πότε τὸν εἰσπράκτορα, πότε τὸν πραγματογνώμονα, πότε τὸν ἐπιστάτην, πότε τὸν ἀποθηκάριον, πότε τοῦτον, πότε ἐκεῖνον. Ἐνὸςμὲν δὲν διατιθῇ ἡ ἐθνικὴ γῆ, ὁ πολίτης εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τρέχῃ καθ' ἐκάστην εἰς τῆς ἀρχῆς διὰ νὰ σώσῃ τὸ μικρὸν τεμάχιον τῆς γῆς, τὸ ὅποιον καλλιεργᾷ· ἐνὸςμὲν δὲν βελτιωθῇ τὸ σύστημα τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων, θέλει συμβαίνει τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ πληρώνουν οἱ μὲν καὶ νὰ μὴ πληρώνουν οἱ δὲ. Διὰ τοῦτο εἶπον καὶ ἐπιμένω, ὅτι τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ καταπεύγοντα καὶ πρέπει νὰ ληρῇ πρόνοια περὶ τῆς νομοθετικῆς των.

ΚΟΜΙΑΤΣΟΣ. Φέρετε πρότασιν Νόμου.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν δύναται εἰς βουλευτῆς νὰ φέρῃ πρότασιν Νόμου ἐπὶ τότε σπουδαῖον ἀντικείμενον.

Αὐτὰ εἶχον νὰ σὰς εἶπω πρὸς ἀναίρεσιν τῶν λόγων τοῦ ἐντιμοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, καθὼς καὶ τῶν λόγων τοῦ

τόσον πολὺ μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ διατηρεῖ τὸ σῶμα τοῦτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μίαν παρατήρησιν θὰ κάμω, διότι καὶ ὁ ἐντιμὸς βουλευτὴς ἐκ Ζακύνθου εἶπεν, ὅτι παραβιάζεται ὁ κανονισμὸς καὶ ὁ ἐντιμὸς ἐξ Ἑρμιονίδος, καὶ ἰδίως ὁ ἐντιμὸς βουλευτὴς Μεσολογγίου . . .

ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ καὶ ΜΙΑΗΣΗΣ. Ἑμμέσως παραβιάζεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν συνηγορῶ ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου. Ἡ τήρησις τοῦ κανονισμοῦ ἀνήκει εἰς ἐμὲ, καὶ ποτὲ δὲν θὰ συγχωρήσω νὰ παραβιασθῇ ὁ κανονισμὸς. Ὁ κανονισμὸς λέγει πὸ λόγος εἶναι ἐλεύθερος, συζητήσεις δὲν περατοῦνται ἂν δὲν ἀγορεύωσι πάντες οἱ ἐγγεγραμμένοι καὶ ζητήσαντες τὸν λόγον· ἀλλ' ἐδῶ, κύριοι, οὐδεὶς εἶναι ἐγγεγραμμένος.

ΜΙΑΗΣΗΣ. Ἐγὼ σὰς ἐζήτησα τὸν λόγον ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου· δὲν μὲ ἔχετε γεγραμμένον;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγὼ θέλω νὰ δικαιολογήσω τὸ προεδρεῖον, ὅτι ὁ πρόεδρος φυλάττει τὸν κανονισμὸν, εἰς μόνον νὰ ἦναι ἐγγεγραμμένος θὰ τὸν ἐρωτήσω ἂν θέλῃ νὰ ὁμιλήσῃ.

ΜΙΑΗΣΗΣ. Δὲν μὲ ἔχετε ἐγγεγραμμένον;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁχι, δὲν σὰς ἔκριναν.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Καὶ ἐγὼ ἐζήτησα τὸν λόγον.

ΜΙΑΗΣΗΣ. Ἀγορεύοντος τοῦ κ. Πατιμεζᾶ, ἐζήτησα τὸν λόγον καὶ μετ' ἐμὲ ὁ κ. Μπούμπουλης. Πῶς σὰς συμβαίνει νὰ μὴ ἀκούσῃς, ὅταν ἡμεῖς σὰς προτείνωμεν τι;

ΒΛΑΔΣΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ-αν ἐζήτησα τὴν ἀναβολὴν, τὴν ἐζήτησα διὰ νὰ ἀγορεύσω, ἐννοεῖται· ἐπομένως πιστεύω ὅτι αὐτοδικαίως εἶμαι ἐγγεγραμμένος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΗΛΗΓΙΑΝΝΗΣ (ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν). Ὁ κ. πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δὲν παρέστησεν εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτι κινδυνεύει ἡ ἀσφάλεια τοῦ Κράτους, οὐδὲ εἶπεν εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι τόσον ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ μὴ διατηρήσῃ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους. Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρέστησε μόνον, ὅτι ἐξ Ἀθηνῶν μετεδόθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας διαδόσεις ἐπηρεάζουσαι ὑπερβολικῶς τὴν διοίκησιν· ἐπηρεάζουσι δ' αὐτὴν οὕτω πῶς, ὥστε προάγουν τὴν παραλυσίαν καὶ χαλαρόνουν τὰς ἐνεργείας αὐτῆς. Δὲν εἶναι δυσεξήγητον τοῦτο, ὅταν γνωρίζετε ὅλοι σὰς, ὅτι αἱ μεταβολαὶ τῶν Κυβερνήσεων φέρουσιν ἀναστατώσεις τοῦ ὅλου προσωπικοῦ, καὶ τὰ ὅργανα τὰ ἰσχυρὰ τῆς διοικήσεως, εἶναι ὅργανα, τὰ ὁποῖα περιμένουν νὰ ἰδῶν, ἂν διαμείνῃ ἢ ὀχι ἡ Κυβέρνησις. Νομίζετε δ' ὅτι δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν

προθυμίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός των, ὅταν ἦναι εἰς τὴν ἀβεβαιότητα ταύτην, καὶ ὅταν μάλιστα φρονῶσιν, ὅτι διὰ μιᾶς μεταβολῆς δὲν θέλουν εἶσθαι εἰς τὴν θέσιν των; αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιρροή, τὴν ὁποίαν αἱ διαδόσεις αὐταὶ ἔχουσι, καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν εὐθύνην τῆς ὅλης διοικήσεως, εἶχε τὸ καθήκον νὰ σὰς παραστήσῃ τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων, ὅπως μὴ ἀναβάλῃτε τὴν συζήτησιν.

Ἀλλ' ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, λέγουσιν, διαρκεῖ ἐπὶ τέσσαρας μῆνας εἰς τὴν Γαλλίαν· ἐλησμονήσαν ὅμως, ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τὸ πολίτευμα, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐδῶ· ἐκεῖ οἱ ὑπουργοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι ἐνώπιον τοῦ Αὐτοκράτορος, τὸ νομοθετικὸν σῶμα οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἵνα ἐπικρίνῃ αὐτοὺς, καὶ αἱ ἐπερωτήσεις ὑποβάλλονται εἰς ἐλεγχον καὶ λογαριασμὸν πρὸ τῆς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ εὐχάσωνται εἰς τὴν γενικὴν συζήτησιν. Εἰς τὴν Γαλλίαν λοιπὸν τὸ Κοινοβούλιον δὲν ἔχει παρὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ νὰ ἐγγίσῃ τὰ διάφορα ζητήματα τῆς διοικήσεως· ἐνταῦθα ὅμως κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν δύναται ὁ βουλευτὴς νὰ ζητήσῃ τὸν ἐλεγχον τῶν πράξεων τῆς Κυβερνήσεως. Πρὸς τίνα σκοπὸν λοιπὸν νὰ παρατείνῃ τις τὰς συζητήσεις, ὅταν ἡ παράτασις τῶν συζητήσεων ἐπιφέρει τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου παρέστησεν; ὅθεν εἶναι ἀδικαιολόγητος ἡ μομφή, ὅτι περιορίζομεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν συζητήσεων. Ἄς ἐλθῶμεν αὖριον νὰ συζητήσωμεν καὶ εὐχάσωμεν εἰς τὴν ἀποτέλεσμα.

ΠΟΔΑΟΓΓΕΥΟΓΑΕΥΤΑΙ. Αὔριον, αὔριον.

ΕΤΕΡΟΣ. Τὴν δευτέραν (ἐγείρονται ἀρκετοὶ ὡς ἀναχωρήσωσι).

ΔΑΓΡΕΣ. Ἡ ἀναβολὴ δὲν ἐπιζητεῖται παρὰ διὰ νὰ τελειώσουν οἱ συμβιβασμοί.

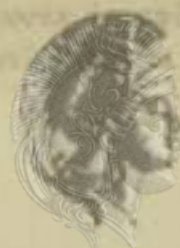
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Μεταξὺ τῶν βουλευτῶν εἶναι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ ὄνομά των, αὔριον (θέρμερος). Ὁ ζῆλος τοῦ ὅλου των τοὺς κατέργαγε, καὶ ἐκουράσθησαν οἱ ὑπουργοὶ δίδοντες . . . (θέρμερος).

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἀξίζει νὰ σοῦ ἀπαντήσῃ κανεὶς. (θέρμερος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀναβάλλεται ἡ συνεδρίασις δι' αὔριον.

(ὥρ 7 πρὸς 20/60.)

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

νων, οἵτινες εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἂν ἔχωσι τὰ πράγματα ὡς ἐγὼ λέγω. Ἀλλὰ, κύριοι, δεῖται τινεὶ ζητοῦμεν νὰ εὐρίσκωμεν ἐπιχειρήματα ὅπως ἀντιπολιτευόμεθα πᾶσαν κυβερνήτην; ὅταν δὲ ἔμεθα ἡμεῖς, τὰ ἴδια ἐπιχειρήματα τὰ λέγομεν σοφίσματα. Ἐνθυμηθῆτε, κύριοι, σήμερον ἐσεῖς, ὅπως ἀντιπολιτευεῖσθε ἐγένετο δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εἰς τὸ 1867 καὶ τοὶ εὐρισκομένοι τῶν πραγμάτων εἰς ἐτι κρισιμωτέραν κατὰστασιν, διότι ὁ ἀγὼν τῆς Κρήτης ἦτο εἰς τὸν πλέον μεγαλειότερον ὄργανόν. Τὸ παράδειγμα λοιπὸν τοῦ 1867 διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀνθρώπων καταδικωμένων εἰς τὴν Κρήτην, δὲν δύναται κανεὶς νὰ τὸ θεωρήτῃ ὡς πρωτότυπον εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἄλλοι πολλοὶ σπουδαιότεροι ἄνδρες, ὡς ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Καλλέργης, ὁ Κανάρης, ὁ Ράγας Παλαμίδης, οἵτινες μεταχειρίσθησαν τὰ ἴδια μέσα, διότι παρουσιάζονται περιστάσεις, καθ' αἷς τὸ μέγα σμάρφρον ἀπαιτεῖ νὰ γίνωνται θυσιαι, καὶ χάριν αὐτῶν τῶν περιστάσεων, προσίδον τὰ ἔθνη καὶ καθιέρωσαν τὸ προνόμιον τῆς ἡμενητείας, τὴν ὁποίαν ὅλος ἀδίκως ἐπολέμησαν τινεὶ καὶ ἡ Συνέλευσις ἀπερρίψεν, διότι σὺς λέγεις, ὅτι ἂν ὁ Βασιλεὺς εἴχεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα, ἡ σημερινὴ κοινωνία δὲν θύλει ἀτιμάζεσθαι ἀπὸ τὴν λαοταίαν ὁ φίλος μου, ὁ κ. Κατσιμπαλῆς, ὅταν εἰς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν τὸν ἔλεγον, πρέπει νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν Γερουσίαν, αὐτὸς μοὶ ἔλεγεν εἰς ὁ Θεὸς, τώρα ὅμως δὲν τὸ εὐρίσκει ὀρθόν, ἔπειτα εἰς ἀντίρρουν μὲ τὸν ἐαυτὸν τοῦ δὲν δύναται δεῖξαι ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχη εἰς τὰ 25 καὶ εἰς τὰ 50 καὶ εἰς τὰ 60 τὰς αὐτὰς ιδέας ὅσον ζῇ περισσότερον, τόσον διδάσκαται, διότι τὸ σχολεῖον τῆς πείρας εἶναι τὸ μεγαλειότερον σχολεῖον, εἰς τὸ ὅποιον δύναται τις νὰ διδάσκαται.

Ἐὰν ἤθελον εἶχει τὰς ἐφημερίδας τῆς κυβερνήσεως, εἶπεν ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἤθελον εὖρει πολλὰς διατάξεις, πολλὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων ἐσίνων, οἱ ὅποιοι σήμερον ἀπαπύσσουσιν τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκκενρώσεως, διὰ πολιτικοὺς λόγους, ὅτι εἶναι ἀσυνεπείς πρὸς τὰ προηγουμένα των. Ἀλλὰ, κ. ὑπουργέ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ φίλε, δὲν ἔπρεπε νομίζω νὰ ἀναφέρτε ἀσίστως ἐφημερίδας ὁσάκις ἀπὸ τοῦ ἔθματος αὐτοῦ γίνεται λόγος περὶ πράξεως τινος ἀντιφασκεύσεως πρὸς τὰ προηγουμένα ἢ πρὸς τὰ ἐνεστῶτα ὑπουργεῖα, ἡμπαροῦσατε νὰ ἀναφέρτε ὡς ἀνέφερον ἐγὼ τὴν παράγραφον τοῦ ἀσυνεπῆς ἐποικήσαιο χρῆσιν ἢ ἡμετέρα Μεγαλειότης νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν ὅπου ὁ κ. Πατσάλης πέρυσιν κατέκρινε, καὶ ἐρότος ὡς ὑπουργὸς ὑπέγραψε μὲ γενικὰς ὁμῶς ιδέας νὰ φέρωνται κατηγορίαι, μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ὀρθόν, δὲν εἶναι δίκαιον, διότι αἱ ἀόριστοι κατηγορίαι δύνανται μὲν νὰ συντελέσουν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ὑπουργοῦ, ἡμποροῦν ὁμῶς νὰ κατηγορηθῶν ὡς συκοφαντικὴ καὶ ψευδὴ ἐπιχειρήματα, ὅταν δὲν στηρίζονται εἰς τὰ πράγματα. Νὰ ὁμιλήτω μοὶ λέγει ὁ κ. Κ. Πατσάλης περὶ τῆς συμμαχίας. Θέλω σὲ ἀπαντήσαι ἀμύσως, εἶναι ὁμῶς πραγματικῶς περίεργον; ἡ τακτικὴ, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται. Ὅταν ἡμεῖς διαφερόμεθα πρὸς τὸ κόμμα τοῦ κ. Βούλγαρη καὶ πρὸς τὸν κ. Βούλγαρη, μᾶς ἐλέγετε ὅτι ἐρχεσθε νὰ παρεμβῆτε μεταξὺ ἡμῶν, ὅπως μὴ θέσωμεν ἀμοιβαίως τοὺς θυγάς μας εἰς τὰ σπλάγχνα μας ἤδη δὲ, ὅπου σὺς κατωρθώσατε τέλος πάντων, διὰ τῆς καλῆς σας διαγωγῆς, διὰ τῆς καλῆς σας πολιτικῆς νὰ φέρητε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν, καὶ βλέπετε τὰ κόμματα καὶ πῶς φιλιωμένα, λέγετε ἂ, κακὸν τὸ συνοικεῖον (ἰλαρότης) δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν ὁ μῦθος τῆς κουκουβάγιας πληρέστατος;

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν, ἐὰν ἡμεῖς βλέπωμεν κακὸν τὸν προϋπολογισμὸν νὰ τὸν βλέπουν καὶ ἄλλοι, νὰ συμπέτῃ νὰ ἔχωμεν τινεὶ πεποιθήσεις καὶ ιδέας κοινὰς; περὶ αὐτοῦ πρόκειται, συνέπειαν νὰ ἔχωμεν κοινὰς πεποιθήσεις καὶ ιδέας περὶ τῶν πρακτικῶν.

ΔΑΓΡΕΣ. Καὶ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα τὴν μεγαλειότητα τὴν εὐχαρίστησιν, διότι ἡ κυβερνήτης μὲ τοὺς φίλους τῆς συνετέλεσε νὰ παύσῃ ἡ ἀλληλοσφαγὴ μεταξὺ τῶν κομμάτων αὐτῶν. (ἰλαρότης).

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Δὲν εἶμαι, λέγει, ὑπὲρ τῆς ιδέας τῆς ἐκκενρώσεως, εἶπεν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν.

Θ. ΔΗΛΑΓΙΑΝΝΗΣ. Νὰ διακρίνητε τὴν πολιτικὴν ἀπὸ τὴν διοικήσιν.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ναί, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρετὸν τὸ παράδειγμα τῶν 38 ἐτῶν, ὅπου εἴχομεν μίαν κυβερνήσιν τὴν μᾶλλον συγκεντρωτικὴν, ἢ ὁποία ἔχει μόνον συνεκέντρωσιν ὅλας τὰς μεγάλας δυνάμεις καὶ ἐξουσίας τοῦ Κράτους εἰς χεῖρας τῆς, ἀλλὰ ἀκόμα ἐπενέβαινε καὶ διώριζε καὶ τοὺς τελευταίους παρῆδρους τῶν τελευταίων χωρίων; Καὶ ποῖαν ἄλλην συγκέντρωσιν μεγάλαιον ἐθέλατε νὰ ἔχωμεν ἀπὸ τὴν παρελθούσαν συγκέντρωσιν; Τὸ δικαίωμα, κύριοι, τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων μας ἀκόμα, εἰς τὴν ἐξουσίαν ἔμενεν, εἰς τὸν Βασιλέα· τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν δημάρχων εἰς τὸν Βασιλέα ἔμενεν, τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν παρῆδρων εἰς τὸν Βασιλέα ἔμενεν, τὸ δικαίωμα τέλος πάντων τοῦ διορισμοῦ ὅλων ἐν γένει τῶν ἀρχῶν τῆς τε διοικητικῆς, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἀκόμα καὶ καθέως, ἐξήρτητο ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ Βασιλέως. Ποῖα ἦσαν λοιπὸν τὰ ἀποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως μετὰ 30 ἐτῶν; ἰδοὺ, κ. ὑπουργέ τῶν ἐξωτερικῶν, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἔχεις τὴν κατὰστασιν, τὴν ὁποίαν ἀφῆσε τὸ συγκεντρωτικὸν αὐτὸ σύστημα.

ΚΟΛΙΑΤΣΟΣ. Σὺς ὡς νομάρχης διαλύσατε τὸν σύλλογον τῆς ἐθνοφυλακῆς.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶπω εἰς τὸν κ. Κολιάτσον, καὶ τὸ γνωρίζει ὅλη ἡ ἐθνοφυλακὴ, ὅτι ἐὰν ὑπῆρξε ὑπουργός, ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τὴν ἐθνοφυλακὴν καὶ ἦλθεν εἰς συνάφειαν μὲ αὐτήν, καὶ ἐνῆργησε, καὶ ὥπλισε αὐτήν, ἡμῖν ἐγὼ κατὰ τὰ 1863.

ΚΟΛΙΑΤΣΟΣ. Ὡς νομάρχης ἐτιμώρησε τὸν Κατσιμπαλῆν.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Τὸν ἐτιμώρησε, διότι ἴσως ἔλαμε καμμίαν ἀπειθαίαν. Νομοθετικὸν ζήτημα εἶναι καὶ αὐτό! (ἰλαρότης). Ἐθνοφυλακὴ! ῥᾶϊδος ἐν γωνίᾳ ἀρα ἔρεχει.

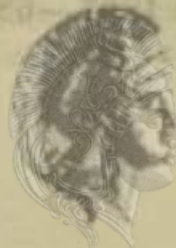
ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι ὑπάλληλοι, φύγετε ἀπὸ τοὺς διαδρόμους.

ΜΙΑΝΗΣΗΣ. Ἀποκέντρωσις εἶναι εἰς τὸ προσωπικὸν σας, κ. πρόεδρε. Κανεὶς δὲν σᾶς ἀκούει.

ΔΑΓΡΕΣ. Πάντοτε ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ ἴδια· ἐξακολουθήσατε, κ. Πετιμεζᾶ.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Εἶναι περίεργος ὁ κ. Δαγρές, νὰ λέγῃ ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ ἴδια. Καὶ πότε ὁμιλήσαμεν ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ; πρῶτην φορὰν ὅπου ἔλαβον τὸν λόγον εἶναι τώρα. Λοιπὸν νομίζετε, ὅτι θὰ παίζωμεν τὴν παντομίαν ἐδῶ, νὰ μὴ ὁμιλήσωμεν; Ἄνθρωποι, κ. Δαγρές, οἱ ὅποιοι πρεσβεύουν, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ εὐρυτάτη συζήτησις ἐπὶ παντός ἀντικειμένου ἀναρρομένου ἐντὸς τῆς Βουλῆς, δὲν σπεύδουν ποτέ εἰς ἐπιψήφισιν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ὑπεστήριζον, ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἀντιπολιτεύσιν, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς εἰς ἐν δεσποικὸν κράτος συζητεῖται ἐπὶ δύο μῆνας ἐντὸς τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, δὲν ἔχουν κανὲν δικαίωμα νὰ ἐπισπεύδουν, ὅτι ἡ συζήτησις πρέπει νὰ τελειώσῃ εἰς μίαν καὶ δύο ἡμέρας. Καὶ δὲν ἠξέυρετε, κ. Δαγρές, ὅτι ἀποκάνει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι δὲν δύναται οὔτε νὰ συλλογισθῇ οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ, ὅταν καθῆται ἐπὶ ἐπτὰ ὥρας καρφωμένος ἐπάνω εἰς ἐν θρανίον; ἐγὼ σοὶ λέγω ἐντίμως, ὅτι οὐδὲν εἶχον διαθέσιν νὰ ὁμιλήσω, κατ' ἀνάγκην ἔλαβον τὸν λόγον.

Λοιπὸν καταλήγων τὸν λόγον λέγω...

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'. ΣΥΝΟΔΟΣ Α'.

ΠΡΟΕΔΡΕΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ.

ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 57

Τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1869.

(Σάββατον).

Ὡρ. 12.

Ματὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὁρομαστικοῦ καταλόγου, εὐρεθείσης ἐν ἀπαρτίᾳ τῆς Βουλῆς, ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. ἔχει τις ἀντιρῶν κατὰ τῶν πρακτικῶν ;

ΠΟΛΛΟΙ. ὄχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Βουλὴ τὰ ἐγκρίνει. — Κύριοι βουλευταὶ, εἰς τὰς ἑδρας σας. — Ἐξακολουθεῖς τῆς γενικῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1870. Ὁ κ. Κατοικαπῆς ἔχει τὸν λόγον.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ (ἀναβαίνει τὸ βήμα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλεῖσθε κύριοι βουλευταὶ, εἰς τὰς ἑδρας σας, καὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰ δωματία νὰ ἐξέλθωσιν. Σιωπὴ, κύριοι. παρακαλεῖσθε ἐπανειλημένως νὰ καταλάβητε τὰς ἑδρας σας, κύριοι βουλευταί.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Ὀνομαστὶ, κ. πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐντρέπομαι νὰ τοὺς ὀνομάσω.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Δὲν ἀναβαίνω, κύριοι βουλευταί, τὸ βήμα ὡς ὄργανον κόμματος ἢ φατρίας, εἴτε ἐκ τῶν ἐντὸς, εἴτε ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐξουσίας, μήτε ἐρχομαι νὰ πλεῖξω στεφάνους, ἢ νὰ ψάλλω ἱεραιμάδας κατὰ τῆς παρούσης κυβερνήσεως, προδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἀξιότιμου κ. Χαλῆ, τὸν ὅποιον δὲν ἔχω δυσκολίαν καμμίαν νὰ ὁμολογήσω πανδήμως, ὅτι σέβωμαι καὶ ὑπολήπτομαι ἰδιαζόντως, μήτε ἐρχομαι, κύριοι, μετὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ῥήτορος ἐπὶ τῆς γενικῆς συζητήσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ δια νὰ δρέψω στεφάνους. Δὲν προτίθεμαι λοιπὸν, διὰ τῶν παραστάσεων, αἱ μέλλω νὰ κάμω εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν κυβέρνησιν, νὰ ὑπηρετήσω συμφέροντα καμμιᾶς φατρίας, διότι φρονῶ καὶ νομίζω, ὅτι τοῦτο φρονεῖ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, ὅτι τὰ συμφέροντα τῶν φατριῶν, σήμερον ἰδίως, πόρρω ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τοῦ τόπου. Δὲν θέλον βεβαίως λάβει μέρος εἰς τὴν γενικὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ συζήτησιν, διότι τοῦτο εἶναι ἀνώτερον πᾶν δυνάμεών μου, καὶ διότι ἐξ ὅσων ἐγὼ γνωρίζω, τὸ ἔθνος ἡκιστα ἐνδιαφέρεται εἰς τὴν συζήτησιν ταύ-

την, ἀπέναντι τῆς σημερινῆς καταστάσεως, σχετικῶς μετὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Καὶ βεβαίως, κύριοι, ἐάν ὁ προϋπολογισμὸς ἀνέρχεται εἰς 40,000,000 ἢ κατέρχεται μόνον εἰς 1,000,000, ὅταν καὶ τὸ ἑκατομύριον αὐτὸ διδεται εἰς μάτην, καὶ ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον διδεται δὲν πραγματοποιῆται, οὐδ' ὅμως, κύριοι βουλευταί, ἐνδιαφέρεται ὁ ἑλληνικὸς λαὸς νὰ μάθῃ, ἂν θὰ πληρώσῃ περισσοτέρους ἢ ὀλιγοτέρους φόρους, σήμερον ἰδίως, ὅτι τίποτε δὲν ἔχει ἐκτεταλισμένον. Καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς, ὅτι μετὰ πολλὰν εὐχαρίστησιν θέλω νὰ πληρώσῃ περισσοτέρους φόρους, ἂν εἶχεν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του, τῆς τιμῆς του καὶ τῆς περιουσίας του. Ἠξούρετε, κύριοι βουλευταί, καλλίον ἐμοῦ, ὅτι ἡ κοινωνία προέρχεται εἰς ἐκουσίαν παραχωρήσας τῆς περιουσίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς, μόνον πρὸς τὸ τέλος τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ τῆς ἀσφαλείας. Ἄς ἴδωμεν, λοιπὸν, ἐάν ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἔχῃ τὸ ἀγαθὸν αὐτό, εἴτε χορηγούσα 40,000,000, εἴτε 25, εἴτε καὶ ἐν μόνον. Διὰ τοὺς λόγους τούτους δὲν θέλω θίξει τὸ ἀντικείμενον τοῦ προϋπολογισμοῦ, καὶ πρὸ πάντων διὰ νὰ μὴ ἐνοχλήσω τὸ προσφιλὲς τέκνον τοῦ ἀξιότιμου βουλευτοῦ Φθιώτιδος. Ἠναγκάσθην ὁμῶς νὰ λαβῶ τὸν λόγον μόνον καὶ μόνον, διότι ἐν τῇ χθεσινῇ συζητήσει τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνιῆρθε τὸ ἀντικείμενον τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον, καὶ νομίζω, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ λεχθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐρρίθη ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς κυβερνήσεως. Δὲν ἀμφισβάλλω, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ ἀξιότιμος κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, τὸ εἶπεν εὐληκῶς, διότι γνωρίζω τὸν κ. ἀπλιγιάννην πρὸ πολλοῦ καὶ δὲν ἔχω δυσκολίαν νὰ ὁμολογήσω, ὅτι τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα πάντοτε τὰ ἐθεώρησε κατώτερα ἀπὸ τὰ τῆς πολιτείας, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ πολιτεία τοῦ ἐν τῇ Συνέλευσιν καὶ κατόπιν τὸ ἀπεδείξεν ἄλλ' αἱ μοὶ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. ἀπλιγιάννης, καθὼς καὶ ἡ κυβέρνησις νὰ εἶπω, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθεῖς αἱ πληροφορίες, τὰς ὁποίας ἔχουν. Ἐνθυμείσθε βεβαίως, ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἀγορεύων ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, εἶπεν ὅτι, ἡ κατάστασις τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἐάν δὲν ἦναι ἀνθρώρ, δὲν εἶναι καὶ δυσάρεστος, ὅτι τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὴν παρέβαλε μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1854, ἀπέδωκε μάλιστα τὰ αὐτὰ αἷτια τῆς παρούσης καταστάσεως, τὰ ὅποια ὑπᾶρχον καὶ κατὰ τὸ 1854. Ἀναγκάζομαι μετὰ τοῦτον νὰ εἶπω, ὅτι διαφωνῶ καθ' ὅλα ταῦτα· οὔτε ἡ κατάστασις ἡ παρούσα εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ ἐκείνην, ἥτις ὑπᾶρχε κατὰ τὸ 1854, ἢ μετὰ οἰκονομικῶς ἄλλης ἐποχῆς, οὔτε τὰ αἷτια αὐτῆς τὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ως ἀνεντίρροπον. «Έχουμε, λέγει, έλλειμμα τέσσαρα εκατομύρια εἰς τὸν προϋπολογισμόν, τὸ δάραθρον εἶναι χαῖνον, σπεισάτε νὰ σώσῃτε τὴν πατρίδα, δὲν ἦτο καλὴ ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀς καλέσωμεν τοὺς σοφοὺς, ἵνα μᾶς βοηθήσωσι, μᾶς συμβουλευώσιν, ὅπως σώωμεν τὴν πατρίδα». Καὶ τίς εἶπεν εἰς ὑμᾶς ὅτι ὑπάρχει έλλειμμα εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ χιλια ὀκτακόσια ἐβδομήκοντα; καὶ ἂν ἡ βουλευτὴς τῆς Τριφυλίας, τοῦ ὁποῖου τὴν μεγάλην πρακτικότητά ἀναγνωρίζω, διασχυρίζεται, ὅτι ὑπάρχει έλλειμμα, ἀναγνωρίζομεν ἡμεῖς ὅτι ὑπάρχει; ἀπεδείξατε, ὅτι ὑπάρχει έλλειμμα, ἵνα ὁμολογήσωμεν τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποῖους μᾶς περιτάνετε; Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1870 δὲ παρουσιάζει κανέν έλλειμμα καὶ ὅχι μόνον κατὰ τύπος ἀλλοὺς δὲν ὑπάρχει έλλειμμα, ἀλλ' ὁ προϋπολογισμὸς δὲν παρουσιάζει τοιοῦτον οὐδὲ κατ' οὐσίαν. Ἄν δ' ὑπάρξωσιν οικονομικαὶ ἀνωμαλίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1870 ἢ κατὰ τὸ τέλος αὐτοῦ, αἱ οικονομικαὶ ἀνωμαλίας εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι θέλουσιν ὑπάρχει πάντοτε ἐν ὅσῳ δὲν κατορθώσωμεν νὰ ἔχωμεν περίσσευμα καὶ νὰ καλύπτωμεν δι' αὐτοῦ τὰ έλλείμματα τῶν ἀγόνων μνην. Ὁ προϋπολογισμὸς μάλιστα τοῦ 1870 δι' ὅλων τῶν προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας ἡ κυβερνητικὴ ὥρται νὰ κάμῃ, παρουσιάζει πλεῖον ἰσοζυγίου ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ παρὶς ἀ συγχρόνως ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, ὅπως θεραπευθῶσιν αἱ ἀνάγκαι ὅλας τῆς ὑπηρεσίας καὶ προσέτι ὅπως εὐκολυνθῇ ἡ ὑπηρεσία ὅλων τῶν δανείων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε συνωμολογήθησαν, καὶ οὐ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνὸς δανείου, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ συνωμολογηθῇ, ἵνα κατορθωθῇ ἡ ἄρσις τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων. Ὡς τὴν δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1870 θέλομεν δυναθῇ νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις καὶ προσέτι ἡ κυβερνητικὴ θέλει ἔχει καὶ τὴν εὐκολίαν νὰ προσπαθῇ, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐξέλκῃ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, ὅπως συνωμολογήσῃ δάνειον καὶ ἄρῃ τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τῶν γραμματίων.

Δὲν ἐπεκαλέσθημεν, κύριοι, πατραγαθίας οὐδὲ ἐπεκαλέσθημεν τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας νομίζομεν ὅτι προσήνικομεν εἰς τὴν πατρίδα, ἵνα καλύψωμεν δι' αὐτῶν τὰς πράξεις μας καὶ ἵνα ἀποφύγωμεν τὸν έλεγγον αὐτῶν. Ἐγενήθημεν καὶ ἀνταρῶμεν ἐν συνταγματικῇ πολιτείᾳ ἔχομεν πλήρη συνείδησιν τῆς ὀφειλῆς ἡμῶν πρὸς τὸ Κοινοβούλιον καὶ ὑπέχομεν, καὶ θέλομεν ὑπέχει, ἐνὸς διὰ τελευτῶν ὑπουργοί, εὐθύναι ἐνώπιον αὐτοῦ. Δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπολάβῃ ὁ κ. Λομβάρδος, καὶ ἐρχόμενος ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, νὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἤλθομεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὰς ὑπηρεσίας ταύτας, ἵνα ἀποφύγωμεν τὸν έλεγγον τῶν πράξεών μας, διότι πολλὰκις ἡμεῖς αὐτοὶ προεκαλέσαμεν τὸν έλεγγον τούτων.

Δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω τὴν πολιτικὴν οὐδεὶός ἀτόμου, οὐδὲ οὐδεὶος κόμματος, διὰ τοῦτο παραλείπω πλὴν ὅτι ὁ κ. Λομβάρδος εἶπεν, εἴτε ὑπὲρ τοῦ ἀξιοτίμου φίλου μου κ. Κομμουνδούρου, εἴτε ὑπὲρ τοῦ κόμματος τοῦ πολιτικοῦ, τὸ ὁποῖον διατελεῖ ὑπ' αὐτὸν σχετικῶς μὲ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐκτενέστες κυβερνήσεως θέλω ὁμῶς ν' ἀποστήσω ἕνα ὑπαινιγμὸν, τὸν ὁποῖον ἔκαμε, διότι δὲν μοι εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ σιωπῇ εἰς αὐτοῦ. Εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας προσφέρει τις εἰς τὴν πατρίδα μετὰ θυσίαν τῆς ιδίης του ὑπάρξεως, καὶ ὅτι ὑπάρχουσιν ἄλλαι ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας τις προσφέρει, καὶ αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὠφελείας καὶ κέρδη, καὶ θέλησεν νὰ κατατάξῃ εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τῶν ὑπηρεσιῶν τὴν προθυμίαν, μετὰ τὴν ὁποῖαν εἰσῆλθομεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Δὲν ἀξιοῦμεν ὅτι εἰμεθα οἱ Σαμουήλ καὶ Γαβριήλ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐμνησθῆμεν τὸν ἱφικράτην δικαζόμενον. Δύναται προσέτι νὰ ἐξαιρώσῃ τὸν κ. Λομβάρδον, ὅτι κανένα ἐξ ἡμῶν] ὁ πόθος πρὸς τὸ χαρτοφυλά-

κίον δὲν ἐδίδχησιν πρὸς τὴν κυβερνήσιν, ἀλλ' ἡ συνείδησις τοῦ καθέκοντος, τὴν ὁποῖαν εἶχομεν ἐν στιγμῇ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὅλοι ἐδίδασκον νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας τῶν. Ναι' ἐν τούτῳ στιγμῇ, προθύμως ἐδέχθημεν νὰ προσφέρωμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν ὑπηρεσίαν, καὶ ἂν συνέβαινε, κύριοι, ἡ προθυμία αὕτη ἡμῶν νὰ παραγνωρισθῇ τότε, καὶ ἡ προσφορὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης νὰ ἐκτιμῇθῃ ἄλλως, ἡμεῖς, κύριοι, εἰς κατάστασιν νὰ προλίωμεν τὰς συνεπείας τῆς παραγνωρίσεως ταύτης καὶ τῆς κακῆς ἐκτιμήσεως τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν καὶ νὰ ὑποστῶμεν τὰς εὐθύναι, τὰς ὁποίας ἡ παραγνωρίσις ἤθελε προκαλέσῃ οὐτε ἐσκέφθημεν τότε ν' ἀποφύγωμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός μας, μεμνηνότες περὶ τῶν δεινῶν ἢ δεινὰ πολιτικῶν συμπεριρύντων μας.

Ἡ γενικὴ σκέψις τοῦ προϋπολογισμοῦ δίδει τὴν εὐκολίαν εἰς ὅλους, νὰ ἐξετάσωσιν ὅλους τοὺς ἀλάτους τῆς διοικήσεως καὶ νὰ ἐκρίνωσι τὰς γνώμαι τῶν ἐπ' αὐτῶν καὶ ν' ἀποφανθῶσιν, ἂν ἡ διοίκησις τοῦ τόπου ἦναι ἡ προσηκουσα, καὶ νὰ ἀραιώσῃ μὲν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν, ἂν τὸ νομίζωσιν ἀναγκαῖον, ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς διαχειριζομένους τὰ τῆς πατρίδος ἀλλὰ ἵνα ἦναι δικαιολογημένη αὕτη ἡ ἀπόφασις, πρέπει νὰ παραστήσῃ τὸ καλὸν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο ἀπὸ ἡμᾶς ἢ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἄλλως; αἱ μεταβολαὶ κατατεθῶσιν ἀδικαιολόγητοι, οὐδὲ δύναται τις ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου ἢ ἐνώπιον τοῦ κόσμου νὰ ζητήσῃ τὰς μεταβολὰς τῶν κυβερνήσεων, χωρὶς νὰ δικαιολογῇ προσκέντως αὐτάς. Δύναται νὰ ὑπάρχῃ μεγάλη ἐπιθυμία πρὸς ἐπιτυχίαν μεταβολῆς κυβερνήσεως, ἡμπορεῖ ἡ ἐπιθυμία αὕτη νὰ θεωρῇται ὅτι δικαιολογῇ ὅλας τὰς ποικίλας τροπὰς, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἐγκρίνουσι νὰ δίδωσι, δύναται νὰ θεωρῇται τις δικαιολογημένης ὅσας τις νομίζει ὅτι τὸ συμφέρον τῷ ἐπιβάλλει νὰ συμπολιτεύηται παραπλεύρως μὲ ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλει ὁλετήρα τοῦ ἔθνους; ἀλλὰ μὴ νομίσαιτε ὅτι δύναται νὰ ἦναι δικαιολογημένης ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἢ τῷ δημοσίῳ φρονήματι (εὐγῆ, εὐγῆ). Βεβαίως ἡ πολιτικὴ τῶν δημοσίων ἀνδρῶν ὑπόκειται εἰς τὸν έλεγγον ὅλων καὶ μετὰ τὸν έλεγγον τῆς στιγμῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπιδραῖ τὰ συμφέροντα ἢ ἄλλαι ἰδιαιτέρις σκέψεις, ὑπάρχει ἄλλος έλεγγος διαρκὲς καὶ αἰώνιος, ὅστις ἐπέρχεται μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ὁ έλεγγος τῆς ἱστορίας, ὁ ὁποῖος θέλει κάμει μείαν ὅλων αὐτῶν τῶν διαφορῶν φάσεων.

Ὅριτω, κύριοι, νὰ μὴ παραλείψω ἄλλην αἰτίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ ἐντιμος βουλευτὴς ἐκ Ζακύνθου ἐνόμισε ἀναγκαῖον ν' ἀπευθῇ κατ' ἡμῶν. Μᾶς εἶπεν ὅτι παρελείψομεν νὰ ὠρηνθῶμεν ἀπὸ τὸ μέγα δυστύχημα, τὸ ὁποῖον ἐπῆλθε κατὰ τὸ τελευταῖον έτος, ὅτε εἰσῆλθομεν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ὅτι ἔδυνάμεθα νὰ διαπραξώμεν μεγάλα πράγματα καὶ νὰ φέρωμεν μεγάλας βελτιώσεις, τὰς ὁποίας περιλείψομεν νὰ φέρωμεν.

Ὅταν ἤλθομεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ἡ κατάστασις τοῦ τόπου ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἀπῆται πρῶτον νὰ σκερθῶμεν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὁμαλὴν ἐκείνην ζωὴν, τὴν ὁποῖαν αἱ κοινωνίαι πρέπει νὰ ἔχωσι. Δὲν ἦτον ὁ καιρὸς, ὁ ὁποῖος ἐπέτρεπε τὰς ἀναμορφώσεις καὶ τὰς μεταβολὰς οὐδὲ τὰς ἀναγκαῖας συστημάτων, οὐδὲ τὰς μεταβολὰς τῶν κειμένων. Ἦθελεν εἶσθαι αὐτῆς ἐπιχειρήσις, ἂν ἡ σχηματισθεῖσα Κυβερνητικὴ ἐπέχειται νὰ μεταβάλῃ τὰ καταστατικά τοῦ στρατοῦ ἢ νὰ σχηματίσῃ σχέδια περὶ διοργανώσεως τοῦ ναυτικοῦ τοῦ Κράτους. Ἦθελεν εἶσθαι αὐτῆς ἐπιχειρήσις ἀνεῶ οὐδεὶος ἀποτελέσματος, ἴσως καὶ μετὰ μεγάλης βλάβης.

Ὁ κ. Λομβάρδος πρὸ τοῦ νὰ αἰτιαθῇ ἡμῶν, διότι δὲν ἐπαρουσιάσαμεν εἰς τὸν κόσμον ἐν σχέδιον, διὰ τοῦ ὁποῖου δύνατο νὰ θεωρῇθῃ εὐκολυνόμενη ἡ πραγματοποιήσις καὶ ἡ ἐκτέλεσις

τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι δὲν ἀπαντῶμεν ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν, περιμένοντες νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ εἰπεῖν ἂν ἀπαντήσωμεν. Τώρα ὁμιλεῖ ὁ κ. Λομβάρδος ἐπὶ τῆς ληστείας καὶ τῶν δικαστηρίων, δὲν ὁμιλεῖ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς.

ΖΑΪΜΗΣ. Καλὰ ποῖος τὸν ἐμποδίσαν; ὁμιλεῖ ἤδη τρεῖς ὥρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ εἶναι ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων συζητήσεων.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Δὲν ἐξηγητήθησαν, εἶπον ὅτι ἐπιφυλάττομα κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ.

ΖΑΪΜΗΣ. Καλὰ· ἐξακολουθεῖτε.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Σιμίζῃς τις ἐπαρρησιάζομαι νὰ δώσῃ ἐξέταση εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν μας, καὶ ἀπερρίψῃ ἐννοεῖται τί θὰ εἴπῃ ἀπορρίψει ἀπὸ τὴν νομικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου μας; Μὴ πρὸς ὅρους τῶν κυρίων καθηγητῶν μας τῆς νομικῆς μας Σχολῆς. Ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπ' εἰδῶ καὶ κάμποσα ἐπὶ ἤχησαν νὰ δίδωσι διπλώματα, ἔγινεν ἤδη παροιμιώδης. Ἐν λοιπὸν ἀπαντᾷται ἐνώπιόν σας μαθητῶν, οἱτις παρουσιάζονται νὰ ἐξετασθῇ εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν Ἀθηνῶν καὶ ἀπορρίπτεται, τὸ συμπέρασμα τραυλίσαι το Σαῖς. Μόλις καὶ μετὰ βίας μετὰ ἐν ἑὸς ἔλαβεν ὁ Σιμιζῆς οὗτος τὸ διπλῶμα τοῦ προλῦτου. Μόλις καὶ μετὰ βίας περυσιν, ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Βαλσαρόπουλος τῷ ἔδωκε μίαν θέσιν ὡς γραφεὺς εἰς τὸ τμήμα τῶν ἐθνικῶν κτημάτων εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἀπ' ἐκεῖνο τὸ τμήμα ὁ γραφεὺς οὗτος ἀρπάζεται καὶ ἀνιγνύρεται ὡς δικαστὴς Πρωτοδικῆς, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποῖου ἀφαιροῦνται νὰ δικασθῇ περὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν πολιτῶν (θέρμερος). Καὶ εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ ὑπουργείου τις δικαιούσης, ὁ κ. ὑπουργὸς προτείνων τὴν αὐξήσειν 10 Πρωτοδικῶν, μὰς λέγει, ὅτι τούτο δὲν εἶ-αι αὐξήσει δαπάνης κατὰ τὸν νόμον "grazie dell' avviso" λέγομεν εἰς τὴν ἑπτά-πτον διότι, κύριε ὑπουργέ, ἀφοῦ ἐσφώσας τοῖς παλαιῶς δικασταῖς καὶ ἔφωρε τοὺς νέους, λέγει, ἀνάγκη νὰ προσβίῃ 10 δικαστὰς, ἀλλὰ δὲν κάμνεις προσθήκην δαπάνης, διότι δὲν ἔχεις δικαστὰς εἰς τοὺς ὁποῖους νὰ δώσῃς τὸ περίσσευμα τοῦ μισθοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ὁ νόμος διὰ τοὺς ἀρχαίους. Ἐγὼ ἐκθέσις, τὰς ὁποίας, καὶ διότι δὲν θέλω νὰ καταχρασθῶ τῆς ὑπηρεσίας σας, καὶ διότι δὲν θέλω νὰ τὰς ἀναγνώσω, καθότι εἶναι τοιαῦτα διὰ τὰς ὁποίας δὲν δύναμαι νὰ ἐγγυηθῶ ἐκ' ἧναι ἀληθῆ τὰ λεγόμενα, διότι δὲν τὰ εἶδον, δὲν τὰς ἀναγνώσκω· ἀλλ' ἔχω ἐκθέσεις τοιαύτας εἰς τὰς χεῖρας μου, περὶ τῆς διαγωγῆς τινῶν δικαστῶν, καὶ τινῶν δικαστηρίων, αἱ ὁποῖαι δὲν τοὺς περιποιοῦν τιμὴν. Καὶ πῶς, κύριοι, νὰ ἦ-αι ἀλλῶς, εἰαν ὁ ταλαιπώρος οὗτος δικαστὴς, ὁ πτωχὸς οὗτος νέος, ὅστις ζητεῖ αὐτὴν τὴν θέσιν διὰ νὰ ἐκασφαλίσῃ τὰς 250 δραχμὰς κατὰ μῆνα, τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ κερδήσῃ ὡς δικηγόρος, πῶς θέλετε νὰ ἦ-αι ἀνεξάρτητος εἰς τὴν διανομὴν τῆς δικαιοσύνης, ἀφοῦ ἔχει ἀνῶθεν αὐτοῦ τὸν πάλικον, ὁ ὁποῖος τοῦ λέγει, ἢ οὕτω θὰ πριζῇ, ἢ οὕτω τιμωρεῖσαι; ἐδέχθη, καὶ μετὰ χαρῆς, χθὲς τὰς διασαφῆσεις τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, ὅτι ἡ μετὰ ἑστὶ ἐντέλθεν τῶν δικαστῶν Βελῆτα, Γκιῶν καὶ Διογενίδου ὑπαγορεύθη παρὰ τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ ἐδέχθη, τὸ πιστεύω, ἀλλ' ἀδιαφιλονίκητον ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ δικαστικοῦ κόσμου, ἐν τῇ συνειδήσει τῆς κοινωνίας ὑπάρχει, ὅτι οἱ δικασταὶ ἐκεῖνοι μετετέθησαν διότι δὲν κατεδίκασαν τὸν Κανελίδην. Δὲν τὸ πιστεύω, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ἡ πεποιθήσις, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ κόσμου. Καὶ ὅταν, κύριοι, βλέπω δημοσιευομένην ἐπιστολὴν ἐκ μέρους ἐνὸς δικαστοῦ, ἡ ὁποία γράφει καὶ λέγει.

«Φίλτατέ μοι κύριε Μιχαήλ».

«Ἐλαβον τὴν ἐπιστολήν σου καὶ σπεύδω νὰ σοὶ ἐκφράσω τὴν ἀπειρὸν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὰς ὑπὲρ ἐμοῦ ἐνεργείας σου,

πάντες οἱ φόβοι καὶ αἱ ὑποψίαι μου διεσκεδάσθησαν κατόπιν τῶν εὐαγέσεων πληροφοριῶν, αἱ μοὶ γράφεις. Οὐδέποτε εἶχον τὴν εὐχαρίστησιν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῶν εὐγενῶν πρὸς ἐμὲ αἰσθημάτων σου, καὶ θεωρῶ ἐμμετὸν λίαν εὐτυχῇ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιαύτου πολυτίμου φίλου· ὁ Βιτζακτοῦς ἀναλαμβάνει τὴν ἀνάκρισιν, ἀφοῦ ἐγὼ ἐζήτησα τοὺς μάρτυρας τῆς κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως ἐπὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως, ἐθιώρουν ἀναγκαστὸν τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐντάλματος, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ διαφωνήσῃ πρὸς τὸν εἰσαγγελεῖα καὶ νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ συμβούλιον. Μοὶ εἶπιν ὅτι θὰ σοὶ γράψῃ περὶ τούτου καὶ πιστεύω ὅτι ἔδη σὰς ἐγράψεν.

Ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἐξαλειφνομένων μαρτύρων ὑπερασπίσεως, ἐκλήτους καὶ ἄλλους ὁ Βιτζακτοῦς οὐς ἐζήτησα ἐγὼ χθὲς, διότι οὗτος ἀ-εχώρησε πάλιν διὰ Ἐπρωχώριον, ὅπου ἀνεφάνη ληστρικὴ τις συμμορία· αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων τούτων εἰσὶν λίαν εὐνοϊκαὶ διὰ τοὺς κατηγορουμένους, καὶ ἰδίως διὰ τὸν Θεοδώρου, ὥστε δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἀνακρίσεως εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν, ὥστε ἐρχομένου μάλιστα ἐνταῦθα τοῦ Σπυροπούλου, ὅστις θέλει κάμει τὴν πρότασιν εἰς τὸ συμβούλιον, καὶ ἂν λείπῃ καὶ ὁ Γκιῶν ἀπὸ τοῦ συμβουλίου, θε-βῶναι τὸ βούλευμα θὰ ἦ-αι ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ τοῦ Θεοδώρου μάλιστα ἀφελέως.

ΚΟΥΤΖΙΑΣ. Καὶ μολεταῦτα παρεπέμφθησαν, κύριε Λομβάρδε, εἰς τὸ κακοφυγοδικεῖον.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Καὶ ὅταν βλέπω τοιαῦτα ἐγγράφα δημοσιευμένα δικαστῶν, οἱ ὁποῖοι διατηροῦνται ἀκόμη, ἤμπορῶ νὰ εἴπω, ὅτι δύναται νὰ καλλιστεῖ εἴθῃ ἡ κατάστασις τῆς δικαιοσύνης; καὶ ὅταν βλέπω ἐνώπιόν μου, ἀνακαλούμενον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ εἰσαγγελεῖα, ὅστις ἐπαύθη συνεπείᾳ ἐκθέσεως τοῦ ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ ἀνεκανόντη, συνεπείᾳ ἐκθέσεως τοῦ εἰσαγγελέως τῶν ἐρετῶν ἐπὶ δωροδοκίᾳ

ΚΟΛΙΑΤΖΟΣ. Κύριε πρόεδρε, τὸν λόγον.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Συνεπείᾳ ἐκθέσεως τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ἦτο διαπιστευμένος, ὅτι ἐξεπέρνευσε τὴν δικαιοσύνην, ὅταν τὸν βλέπω ἐπανερχόμενον καὶ διατηρούμενον ἐν ὑπηρεσίᾳ.

ΔΗΛΙΑΓΓΙΝΝΗΣ. Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ εἰσαγγελεὺς;

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ὅταν βλέπω πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν θέλω νὰ ἐκφράσω ἐν πρὸς ἐν, δύνασθε νὰ εἴπητε ὅτι ταῦτα σημαίνουν καλλιτέρευσιν τῆς δικαιοσύνης, ἢ πρόοδον πρὸς καλλιτέρευσιν τῆς διανομῆς τῆς δικαιοσύνης;

Δὲν θέλω νὰ καταγίνω περισσότερον, οὔτε καθόσον ἀποβλέπει τὰ ἄλλα ὑπουργεῖα· διότι, τῷ ὄντι, κύριοι, ἀρκετὰ ἐξέτεινα τὸν λόγον. Δὲν θέλω νὰ καταγίνω, λέγω, εἰς τ' ἄλλα ὑπουργεῖα· φθά-νει ταῦτα διὰ νὰ ἦμαι καὶ ἐγὼ δικαιολογημένος ἐνώπιον τῆς συνειδήσεώς μου, διὰ νὰ εἴπω καὶ ἐγὼ, ὅτι κατὰ τὴν πεποιθή-σιν μου, ἐκπληρῶ καθήκον πατριωτισμοῦ, ἀντιπολιτευόμενος τὴν κυβέρνησιν καὶ καταψήφισαν προϋπολογισμόν, ὁ ὁποῖος μοῦ παρουσιάζεται ἀπὸ κυβέρνησιν, ἥτις οὔτε πολιτικὴν οὐδεμίαν μοῦ παρουσιάζει, ἥτις οὔτε οἰκονομίαν μοῦ προτείνει, ἥτις οὔτε καλλιτέρευσιν εἰς τὴν διοίκησιν, εἰς τὴν ἀσφάλειαν, εἰς τὴν δια-ιομήν τῆς δικαιοσύνης μετ' ἀρίνης νὰ ἐλπίσω, καὶ ἥτις κατηγά-λωσε πολὺτιμον καιρὸν ἐνέα μηνῶν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡδύαντο νὰ διαπραχθῶσι πολλὰ καὶ μεγάλα, ἔνεκα τῆς εὐτυχοῦς θέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ κυβέρνησις αὕτη εὗρεθῃ. Δύναται ἄλλοι, λέγω καὶ ἐγὼ, νὰ μὴ συμφωνήσουν μετ' ἐμὲ τὴν γνώμην μου, ἀλλ' ἐγὼ τουλάχιστον ἔχω τὴν συναίσθησιν ἐν ἐαυτῷ ὅτι μετ' ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὸ αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἔχω πρὸς τ' ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν κυβέρνησιν, ἐκτελῶ καθήκον πατριωτισμοῦ καταψήφισαν (θέρμερος ἀριστέρα).

ΑΘ. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Αἱ! δογμάτε ὅσον ἡμπούνατε.

τοῦ κ. Κουμουνοπούλου κατὰ τὰ 1867 διὰ τῆς προσθήκης τῶν φόρων ἡ ὁποία ἔφερε τὴν ἱσχυροτάτην τοῦ προπολιτισμοῦ. Δυσκόλως λοιπὸν ἡ θέσις τοῦ κυρίου Κουμουνοπούλου τότε καὶ εἰς τὰ δύο αὐτὰ ἔτη ἐρεῖται ὅπως μῖσα, τὰ ὅποια σήμερον ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ἀλλοτε τὰ ἐπολέμουν, τὰ ὑποστηρίζουν. Ὁμοίαν σήμερον καὶ ἡ θέσις σας; ποῖα μῖσα ἔχετε, διὰ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ τὴν θρασυεύσεται; Ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ, κύριοι, δὲν δικάζεται μόνον δι' ἐκείνα, τὰ ὅποια πράττει, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνα τὰ ὅποια δὲν πράττει. Λέγοντες δὲν ἔχετε τὰ μέσα, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κατανοήσεται, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ σκεφθῆτε ὅτι οἱ νόμοι οὗ ἐπαπόδισαν νὰ προσβῇτε εἰς οἰκονομίας, τῶν ὁποίων ὅπως ἠμπορεῖτε νὰ προτείνετε τὴν μεταρρύθμισιν, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ προσβῇτε εἰς τὴν πραγματικὴν ποίησιν οικονομικῶν μέτρων ἀναγνωρίζετε ὅμως ὅτι ἄλλοι εὐρεθέντες εἰς τὴν θέσιν σας, εὐρὴν θεραπεύουν, ἐπυλλογιζόμενοι ποῖα θέτουν ἀναμειγνύετε τοῦ αὐτοῦ σας;

Θ. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ (ὑπουργὸς ἐσωτερικῶν). Ἐγὼ δὲν εἶπον αὐτὰ· εἶναι πλάσματα ἰδικὰ σας (θόρυβος). Θὰ εἴς ἀνείρσω κατόπιν.

ΔΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἦμπορεῖ νὰ μὴ ἠνέστα. Ἠτύρωτε ὅμως, κύριοι ὑπουργοί, διατί, μὴ ὅλην τὴν προσωπικὴν συμπεριφορὰν, τὴν ὁποίαν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν πρὸς σᾶς, διατί σᾶς ἀντιπολιτεύομεθα; διότι πρὸς τοὺς ἄλλους βλέπομεν, ὅτι ἀφῆτατε νὰ παρῇ ἐπὶ ματαίῳ εἰς πολὺν χρόνον, ὁ ὁποῖος δυσκόλως ἠμπορεῖ νὰ ἐπανέλθῃ ὅπως. Ὅταν ἀναλάβετε, κύριοι ὑπουργοί, τὴν Κυβέρνησιν εἰς χεῖρας σας, καὶ ἐν ὑπουργεῖον δὲν εὐρεθῇ εἰς τὴν εὐτυχὴ θέσιν σας· ἂν ἠθέλατε νὰ τολμήσετε ὅτι ματα ἀποφασιστικὰ πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν κακῶς ἐχόντων, ὅπως ῥιζικὰ. Ὅταν ἀναλάβετε τὴν ἐξουσίαν ὁ κ. Βούλγαρης καὶ οἱ φίλοι τοῦ ἐνεκα τῶν τότε περιστάσεων, ὑπερκοινῶν νὰ μόνον ἀπῆλθον θεαταί, ὁ κ. Κουμουνοπούλος καὶ οἱ φίλοι τοῦ σᾶς ὑπεστηρίζαμεν ἐν ὅλῃ τῇ εὐλαρίᾳ καὶ τῇ δυνάμει καὶ ἀδιάφορον ἂν λέγεται σήμερον, δὲν εἶχετε ἀνάγκην. Ὁ κ. Δελιγεωργὸς καὶ οἱ φίλοι τοῦ, μὴ τὸ νῆ, δὲν σᾶς ἀνταποκρίνονται. Ὁ Βασιλεὺς σᾶς εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνην του. Σᾶς ἐκρῆζε ὅτι αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις σᾶς ἐβλεπὲν ὅλην τὴν εὐμένειαν. Ὁ τόπος εὐρίσκατο ἀποκαταμένους ἀπὸ τὰ παρελθόντα. Χρήματα ἐκ τῶν δανείων εἶχετε. Οὐδεμία ἄλλη κυβερνήσις εὐρίσκει εἰς τὴν θέσιν τὴν εὐτυχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκει σᾶς, ἂν ἠθέλατε νὰ λάβετε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διορθώσετε τὰ κακὰ ῥιζικῶς. Ἰδοὺ, κύριοι, διατί σᾶς ἀντιπολιτεύομεθα, διότι οὐ μόνον τοῦτο δὲν ἐπράξατε, ἀλλὰ συγχωρήσατέ μοι νὰ ὁμιλήσω εὐλαρίως, νὰ ἐκφράσω τὴν πεποίθησίν μου, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ ᾖ ἐπυλλογισμένη, ἀλλ' οὐχ ἥττον εἶναι πεποιθήσις, ἐπιχειροῦσα καὶ τὴν διοίκειν καὶ τὴν ἀφῆται καὶ τὰ δικαστήρια.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν εἶναι ἀληθές.

ΔΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἀναγνωρίζω τὴν εὐθύτητα τῶν συλλογισμῶν σας, ἀναγνωρίζω τὸν πατριωτισμὸν σας, ἀλλὰ συγχωρήσατέ μοι νὰ τὰς ἐρωτήσω, μία κυβερνήσις, ἡ ὁποία ἔρχεται μὴ τὸ πρόγραμμα, μὴ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἰδέαν, τοῦλάχιστον νὰ ἠθικοποιήσῃ τὴν κοινωνίαν, τὸν λαόν, ἠθικοποιήσῃ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξέρχεται, καὶ δικαίως, τὴν καλλιστερεύσιν τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, καὶ ἡ ὁποία ἀπῆλθεν πρὸς ἓνα τῶν ἀνωτέρων (θόρυβος ἐν τοῖς δωματίοις).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ κύριοι, οἱ ἐν τοῖς δωματίοις πρέπει νὰ ἐξέλθουν· εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἐμποδίζουσιν πέντε ἄνθρωποι μίαν Βουλὴν ἀπὸ δικασίους (ἐξέρχονται).

ΔΟΜΒΑΡΔΟΣ. Καὶ ἡ ὁποία ἀπῆλθεν πρὸς ἓνα τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν ὑπαλλήλων της, πρὸς ἓνα νομάρχην, τὸν Παγανέλην, νῦν νομάρχην Λακωνίας, νομίζω, τὸ ἐγγράφον τοῦτο,

δι' οὗ ἀκούσατε τί τοῦ λέγει, ἐνῶ τὸν ἐπρόσκαλοισι νὰ πληρώσῃ τὰ χρήματα. τὰ ὅποια ἐπῆρε ἀπὸ τὸ ταμεῖον Ζακύνθου, εἶναι περιττὸν (γράφει ὁ κύριος Ζαῆς πρὸς τὸν Παγανέλην), εἶναι περιττὸν νὰ ἐξηγήσω ὑμῖν κατὰ πόσον τοιαῦτα πράξεις εἶναι ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ εἰς δὲ ἡ Κυβέρνησις ἐνέπιστα τὴν ὑπερτάτην διεύθυνσιν τῆς διοικήσεως ἐνδὲ τῶν νομῶν τοῦ κράτους, καὶ ποῖαν ἐπιβόρην δύνανται νὰ ἐκτελέσωσιν εἰς τὰ πνεύματα τῶν διοικουμένων καὶ αὐτῶν τῶν ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ὑπηρεσίας, καθ' ὅσον φρονῶ, ὅτι ὅλα ταῦτα κινῶς οἱ αὐτοὶ καὶ ἀναλογίζεσθαι. Ἀλλὰ, κύριοι, μία Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἀπῆλθεν ἐν τοιοῦτον ἐγγράφον πρὸς ἓνα τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν ὑπαλλήλων της, καὶ ὅμως τὸν διατρεῖ ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν του, ἠμπορεῖ νὰ καλλιστερεύσῃ τὴν διοίκειν; Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Παγανέλη; Ἀναχωρεῖ ἀπὸ Ζακύνθου καὶ ἀφαιρεῖ τετρακοσίας δραχμὰς, τὰς ὁποίας ὤφειλε νὰ πληρώσῃ διὰ χαρακτῆρος διαβατηρίου· λαμβάνει ἀπὸ τὸ ταμεῖον Ζακύνθου, καὶ τὸν ἔλαβεν ὡς νομάρχης Ἀρκადίας, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰ ἐγγράφα ταῦτα, λαμβάνει τὸν μισθὸν τοῦ ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης Φεβρουαρίου μέχρι τέλους τοῦ Μαρτίου. Λαμβάνει πρὸς τοῦτο τὸ τέταρτον, τὸ ποῖον τοῦ εἶχε κατασχέσει δι' ὑποθέσεις του, τὸ ὅλον περίπου χιλιάς δραχμὰς. Πορεύεται δὲ εἰς Τρίπολιν καὶ ἐκεῖ δι' ἐντάλματος παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Παγανέλη ἐκδοθέντος, λαμβάνει τὸν αὐτὸν μισθὸν Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου, ὅν ἔλαβεν ἐν Ζακύνθῳ. Ἀποκαλύπτει τὴν πρᾶξιν τοῦ ὑπαλλήλου τοῦτου, καὶ ὅμως τὸν διατρεῖ ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φανὸς ἠθικοποιήσεως εἰς τὸν νομόν, τὸν ὁποῖον διοικεῖ ἀποκαλύπτεται ὅτι ἀφῆρασε τὸ ποῖον τοῦτο, καὶ ζητοῦν, ἃς μοι ἐπιτραπῇ ἡ ἐκφρασις, σοφίσματα, ὅπως καλύψωσι τὰς πράξεις τοῦ εἶχε νὰ λάβῃ, μὰς λέγουσι, τὰ ἐξοδα τῆς ὁδοιπορίας, ἃτινα ἔλαβεν ἀπὸ Ζακύνθου εἰς Τρίπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λακωνίαν, καὶ ἐπομένως ἐδικαιούτο νὰ κρατήσῃ διὰ τὰ ἐξοδα ταῦτα ὁ αὐτὸς μὴ πρὶν τὰ ἐξοδεύσῃ, ἐνῶ ἀγνωστον ἦτον, ἂν θὰ τὰ ἐξοδεύσῃ, ἐδικαιούτο νὰ κρατήσῃ 400 δραχμὰς, τὰς ὁποίας ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν ταμεῖον Ζακύνθου διὰ διαβατήρια, ἐδικαιούτο νὰ λάβῃ ἐν Ζακύνθῳ ὅσα μισθῶν μισθόν, καὶ ν' ἀπῆλθον ἐκεῖθεν εἰς Τρίπολιν νὰ λάβῃ καὶ ἐκεῖ τὸν αὐτὸν μισθόν, ὅτι ἔλαβεν ἐντάλμα ἰδιαίτερον ἰδικόν του πρὸς τὸν ταμεῖον Τρίπολεως. Μὴ ποῖον δικαίωμα, κύριοι, θὰ ζητήσετε λόγον ἀπὸ ὑποδεέστερον ὑπαλλήλου πρᾶττοντα τὰ αὐτὰ ἢ παρόμοια; πῶς θὰ ζητήσετε ἀπὸ τὰ δικαστήρια νὰ τιμωρήσουν ἐκείνον τὸν πεινῶντα, ὅστις περὶ ἀπὸ ἓνα ἀρτιπώλειον καὶ πέρει ἓνα κομμάτι ψωμί διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν κοιλίαν του, ὅταν ὁ νομάρχης αὐτός, ὅστις ἀποκαλύπτει τὰς πράξεις τοιαῦτα διατρεῖται ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν του; καὶ δὲν θέλω διὰ νὰ μὴ εἴπωτε ὅτι ὁδηγοῦμαι ἀπὸ ἄλλας αἰτίας νὰ εἴπω, ὅτι ὁ νομάρχης οὗτος δὲν εἶναι τώρα πρῶτον ῥοδὸν καθ' ἣν ἔπεσον εἰς τοιαῦτα ἀρκαῖα νὰ εἴπω, ὅτι εἰς τὸ γράφον τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν κατὰ τὰ 1863 ὑπάρχει ἀνοιγμένη μεγάλη ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ τότε ὑπουργοῦ καὶ τοῦ νομάρχου Φθιώτιδος διὰ μερικὰς χιλιάδας δραχμῶν, τὰς ὁποίας ἐχρεωτοῦσε, διότι τὰς εἶχε κατακραβῇ ἐκ τῆς ἐθνοφυλακῆς ὁ ὑπαλλήλος οὗτος, ὅστις τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς ἐνός νομοῦ διὰ νὰ τὸν ἠθικοποιήσῃ!

Ἐξέτασθε λόγος ἀπὸ τὸν νομάρχην καὶ ἡ ἀπάντησις ἔρχεται ὅτι ἓνας ὑπαλλήλος τοιοῦτον γνωστὸς ὡς ὁ Παγανέλης, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔπαιον εἰς τοιοῦτον λάθος· καὶ ἠρώρετε ποῖος τὸ γράφει τοῦτο; ὁ τότε νομαρχεῖς, ὁ Παγανέλης. Εἶναι εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, καὶ εὐδὲν ἥττον διατηρεῖται εἰς τοιαύτην θέσιν. Εἰς ἄλλα κράτη, κύριοι, οὐχ εἰς νομάρχης, ἀλλ' ἐνὸς ἐσχατοῦ τῶν ὑπαλλήλων, οὐχ εἰς εὐρεθῇ ἀφαιρῶν χιλιάδας δραχμῶν, ἀλλ' ἂν εὐρεθῇ, εἰς τὸν ἀρτιπώλην π. χ. (διότι

μεν, κύριοι, όχι μόνον δι' επιχειρημάτων ἀλλὰ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων, τὰ ὅποια νὰ μὴ ὑπόκεινται εἰς καμμίαν ἀμφισβήτησιν, ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἐπρόσδενον καὶ ἐπίστευον ἄλλα ὡς ἀντιπολίτευσις, καὶ ὡς ὑπουργοὶ ἄλλα, βεβαίως, κύριοι, δικαιοῦμεθα νὰ τοῖς εἰπώμεν, ὅτι σήμερον εἶναι ἀσυνεπεί: πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τοῦτο τὸ λέγω, διότι ὑπουργός τις εἶπεν, ὅτι ἀσυνέπειαν εἰς τὸ σημερινὸν ὑπουργεῖον δὲν θέλατε ἀπαντήσαι. (Κλητὴρ, ἐκεῖ ἔχω τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν, φέρε το ἰδῶ.) Πέρουσι, κύριοι, εἰς τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Β. λόγου, ἀκαί, ὁφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, κύριοι, ἐπίσθημεν καὶ ἡ συζήτησις ἐκλείπει λίαν ταχέως, οὐχ ἦττον εἰς τῶν σημερινῶν ὑπουργῶν ὁ κ. Πετσάλης λαβὼν τὸν λόγον ὠμίλησε κατακρίνων καθ' ὅλας τὰς παραγράφους καὶ καθ' ὅλα τὰ μέρη τὸν Β. λόγον.

ΑΘ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Ἡμεῖς μαζὺ ὁμῶς.

ΑΘ. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Δὲν εἶμαι ἐναντίος ὅτι ἡμεῖς μαζὺ τὴν ἐγὼ αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῶ πῶς ἡμεῖς μαζὺ μὴ στενοχωρῆται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡσυχία, κύριοι, εἰς τὰς θέσεις σας, ἀρῆσθε τοὺς περιπάτους, κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν εἰς τὸν βουλευτὴν.

ΑΘ. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Εἰς τὸ περυσινὸν σχέδιον τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Β. λόγου, καὶ ὁ Β. λόγος εἶναι πρὸ πάντων τὸ ἔργον τοῦ ὑπουργείου· τὸ τότε ὑπουργεῖον εἶχε γράψαι « Ἡ ἱμετέρα Μεγαλειότης ἐποίησε συνετὴν χρῆσιν τοῦ δικαιώματός της διαλύσασα τὴν Βουλὴν. » Ὁ κ. Πετσάλης ὁμιλῶν κατὰ τῆς παραγράφου ταύτης, λέγει, « μεταβαίνω εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον. » (*Ἀναγινώσκει ἐκ τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν, τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κ. Πετσάλη*)· τουτέστιν ὁ κ. Πετσάλης εἶπεν ὅτι, ἡ Βουλὴ δὲν ἔχει κανὲν δικαίωμα ν' ἀποφανθῇ ἂν ὁ ἀνώτατος ἀρχὼν καλῶς ἢ κακῶς διέλυσε τὴν Βουλὴν, διότι τὸ δικαίωμα αὐτὸ τὸ ἐθεώρει ἐντελὲς ἀπόλυτον, κατέκρινε μάλιστα καὶ τὸ σχέδιον τῆς μειονοφηρίας καὶ τὸ κατέκρινε ὡς ἀντιβασιλικόν, διότι εἰπομεν ὅτι ἡ διάλυσις ἔπρεπε νὰ γίνῃ μετὰ τὴν ἐπιφύρσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν φορολογικῶν νόμων. Ἄς ἀναγνώσωμεν ἤδη τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν Β. λόγον, τὴν ὁποίαν ἀπέδυνον οἱ παρόντες ὑπουργοὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐρέτος, τί λέγουσιν; « Ἡ ἱμετέρα Μεγαλειότης συνετὴν ἐποίησε χρῆσιν τοῦ δικαιώματός της διαλύσασα τὴν Βουλὴν. » Βλέπετε λοιπὸν, κύριοι, ὅτι ὅχι κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐρίθυσαν πληρέστατα σύμφωνα οἱ κ. κ. ὑπουργοὶ μετὰ τὴν πράξιν, τὴν ὁποίαν κατέκρινον, ἀλλ' ὅτι καὶ μετὰ τὰς αὐτὰς λέξεις μετέφρασαν τὴν ἀπάντησιν τοῦ 1868, διότι ἡ ἀπάντησις αὕτη εὐρίσκεται συμφωνοτάτη μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ 1869· καὶ μολαταῦτα ὁ κ. Πετσάλης δὲν φαίνεται ν' ἀπεμακρύνῃ τῶν φιλοβασιλικῶν ἀρχῶν, καὶ δὲν ἐνόησε ποσῶς σήμερον ὅτι ἐπαίνων τὴν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος ὡς συνετῶς γενομένην, δὲν ἰδίδε τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικρίσεως, καὶ ἐνῆργει ἀντισυνταγματικῶς, καὶ ἀντιθέτως πρὸς ὅσα ἐπρόσδενε ὡς ἀντιπολιτευόμενος, δεικνύων οὕτως, ὅντως ἀσύνετον καὶ ἀσυνεπὴ διαγωγὴν! Ἀλλ' ὅταν, κύριοι, διὰ τοιούτων ἐπισήμων πράξεων τῶν ἰδίων μελῶν τῆς κυβερνήσεως, εὐρίσκωμεν αὐτὰ ἀσυνεπῆ, δυνάμεθα τῷ ὄντι μὲ καλὴν πίστιν νὰ συζητήσωμεν πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ μεταβάλλουν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, τὰς ἠθικὰς καὶ συνταγματικὰς ἀρχὰς των; Σὺς ἐρωτῶ, εἶναι εὐκόλον πλέον νὰ συζητῶμεν πρὸς τὸν κ. Πετσάλην, πρὸς τὰς ἄλλας ἀρχὰς, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἰδέας, τὰς ὁποίας ὑπεστήριξε χθὲς καὶ προχθὲς ἀπὸ τοῦ θήματος; ἔρχομαι ἀκόμη, κύριοι, εἰς μίαν ἄλλην ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσεν ὁ κ. ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης καὶ ὅχι μόνον ὁ κ. ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Πέρουσιν ἐνθυμισθε, κύριοι, ὅτι, διότι δὲν ἐψηφίσθησαν ἐγκρίτως οἱ φορολογικοὶ νόμοι, καὶ διότι δὲν ἐψηφίσθησαν, τὰ εἰρηνοδικεῖα δὲν καταδικάζαν τοὺς φορολογουμένους, οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελον νὰ πληρώσωσι τοὺς

φόρους των, διότι δὲν ἦσαν ψηφισμένοι νόμοι, τότε εἰς εἰσαγγελεῖς ἐξέδοτο ἐγκύκλιον καὶ εἶπεν εἰς τοὺς εἰρηνοδίκας, ὅτι πρέπει νὰ καταδικάζωσι τοὺς φορολογουμένους, διότι αὕτη εἶναι μία ἐξαιρετικὴ περίστασις, καθόσον τὸ νομοθέτημα περὶ τῶν φόρων τοῦ κράτους δὲν ἀποτελεῖ νόμον σπουδαῖον, εἶναι ἓνας τύπος, ὁ ὁποῖος κατὰ συνήθειαν γίνεταί. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ τότε ἀντιπολίτευσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο καὶ ἡ σημερινὴ κυβερνήσις καὶ ὁ κ. Πετσάλης ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης μετὰ τοῦ κ. Σαράβα νῦν ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ἔκαμεν ἐπερώτησιν πρὸς τὴν τότε κυβερνήσιν.

ΣΑΡΑΒΑΣ (ὑπουργός ἐκπαιδεύσεως). Κατὰ τί διαφωνῶ σήμερον;

ΑΘ. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Καὶ ἐχαρκτηρίσει τὴν ἐγκύκλιον αὐτὴν, ὅπως ἐπρίπει νὰ τὴν χαρακτηρίσῃ ὁ κ. Σαράβας, διότι καὶ αὐτὸς εἶναι ὑπὸ τῆς θείας, θεμιστοπόλου. Εἶπε, κύριοι, ὅτι τετραπλάσιον ἐγγράφον, αὐθαδέστερον ἐγγράφον, οὕτε κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς αὐθαρετωτέρας δεσποτείας δὲ εἶχε παρουσιασθῇ· τότε τόσον κακῶς ἐχαρκτηρίσει τὴν διαγωγὴν τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τὴν αὐθαδὴ διαγωγὴν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἐπεμβαίνουσης καὶ εἰς αὐτὰ τὰ δικαστήρια. Ἀλλ' ὅταν, κύριοι, ἦλθεν ὡς ὑπουργός, ἐτιμώρησε τὸν εἰσαγγελέα ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐξέδοτο αὐτὴν τὴν ἐγκύκλιον τὴν παράνομον; ὅχι· ὁ εἰσαγγελεὺς ἐκεῖνος μετετέθη ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου εἰς τὴν Ἡλείαν καὶ μόλις πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἐπέσθη.

ΠΕΤΣΑΛΗΣ (ὑπουργ. Δικαιοσύνης). Δὲν ἐπαύθη, ἐπῆγεν εἰς τὴν Λαμίαν.

ΑΘ. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Τόσῳ καλλίτερον ἰδοὺ λοιπὸν ὁ εἰσαγγελεὺς ἐκεῖνος εἶναι εἰς τὴν Λαμίαν, καθὰ λέγει ὁ κ. Πετσάλης. Ἐρωτῶ σήμερον τὸν τε κ. Πετσάλην καὶ τὸν κ. Σαράβαν, ἂν δὲν ἐγίνετο ἡ μεταβολὴ καὶ ἐπρόφθανε νὰ γίνῃ συζήτησις διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ εἰσαγγελέως κατὰ τοῦ ὑπουργείου Βουλγαρη, ἦτοίαν ψήφισι κατὰ τοῦ ὑπουργείου ἐνεκα τῆς διαγωγῆς τοῦ εἰσαγγελέως καὶ ἡ ὅχι; Δὲν μένει ἀμφισβησία ὅποια θὰ ἦτο ἡ βῆρος των, διότι ἦσαν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν τὴν ἐπερώτησιν καὶ ἀπεκάλεσαν αὐτὴν τὴν πράξιν ὡς τὴν πλέον παράνομον πράξιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Πῶς τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ἀπὸ πέρυσιν ἕως τῶρα, δὲν γνωρίζω· παρακαλῶ τὸν κ. ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης νὰ μὲ φωτίσῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Α. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Μάλιστα, νὰ σὰς φωτίσω.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ὡς καὶ περὶ τῆς συνετῆς χρήσεως τοῦ δικαιώματος καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

Α. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Μάλιστα.

ΜΙΑΗΣΗΣ. Ἐγγράφατε καὶ ἐμεῖ, κύριε Πρόεδρε. Ζητῶ τὸν λόγον.

Π. ΠΕΤΡΑΚΗΣ. Καὶ ἐμεῖ.

ΤΙΝΕΣ. Θὰ τελειώσωμεν ἀπόψε.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Δὲν εἶχον ἀνάγκην, κύριοι, ἐπειδὴ αὐτὴν τὴν στιγμὴν μοι ἐγίνεν ἡ παρατήρησις ὅτι θὰ τελειώσωμεν ἀπόψε, νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο εἶναι ἀσυνεπεί. Ὁ κ. Λομβάρδος πρὸ ὀλίγου ἀνέγνωτε τὸν λόγον τοῦ κ. Πετσάλη ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ὅστις ἀντεπροσώπευε τότε τὰς ἰδέας τοῦ σημερινοῦ ὑπουργείου, καὶ τί σὰς λέγει ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ἐγίνεν ἡ συζήτησις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Γαλλίας· καὶ τί εἶναι ἡ Γαλλία; εἶναι ἔθνος Συνταγματικόν; ὅχι, Μοναρχικόν, διότι ἐκεῖ δὲν εἶναι Σύνταγμα, καὶ οἱ κύριοι ὑπουργοὶ οἱ ἐγκαυχώμενοι ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου σπεύδουν νὰ τελειώσωμεν ἀπόψε. Καὶ ποία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα πράξις τῆς Βουλῆς, ἡ ἡ συζήτησις τοῦ προϋπολογισμοῦ;

Ὁ κ. ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν τελευταίαν ὁμιλίαν, ὁμιλῶν εἶπε, καὶ τί ἐπεριμένετε σῖς ἀπὸ ἡμῶν, ἐπεριμένα

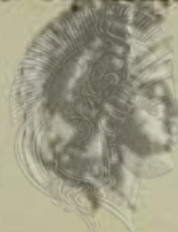
δὲν ἀπατώμαι, ὅτι ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος πολλάκις εἰς μίαν στιγμὴν ἐξήφθως ἐκτιθέσθαι, ἀλλ' ἔπειτα ὅταν λάβῃ καὶ τὸν ὀλίγον νὰ σκοπεῖται ἐπανερχέται εἰς τὴν κρίσιν καὶ ὁρᾷ σαφῶς, ὅτι ὅποια πρόκειται νὰ ᾖ τὸ χαρακτηριστικὸν ἐνὸς ἀρχηγοῦ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ, καὶ παρακαλῶ τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου νὰ μὴ ἀκροασθῇ, ὅπως ἀπόψε τε λαιώσῃ τὸ ζήτημα, ὡς εἶπε, ὅπως ἀπόψε ἐκφρασθῇ ἡ Βουλὴ περὶ τῆς κυβερνήσεως, παρακαίρως, δι' αὐτὸ τὸ συμφέρον τῆς κυβερνήσεως, παρακαίρως, εἰς τὰ παραδεδομένα πάντων τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων καὶ εἰς τὰ προηγούμενα τῆς ἑλληνικῆς ταύτης Βουλῆς καὶ τὸν κανονισμόν. Συμφέροντα καταπεύγοντα τοῦ κράτους, μᾶλλον, νὰ ἐκφρασθῇ ἡ Βουλὴ ἀπόψε ἐπὶ τῆς συζητήσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, καὶ ἂν ἔχῃ τὴν ἐμπιστοσύνην ἡ κυβερνήσις, διότι φημι εἰς τὰς ἐπαρχίας διεδόθησαν ὅτι αἱ ἀλληλομαχοῦσαι μερίδες, αἱ ἀντιθετοὶ μερίδες ἐν τῇ Βουλῇ συνηνώθησαν κατὰ τοῦ ὑπουργίου, καὶ ὅτι ἡ κυβερνήσις πίπτει, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἐξασφαλισμένον τὸ κράτος· ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσω, νὰ μὴ θεωρήσω ὡς σοβαρῶς προτεινομένην τὴν ἐνστάσιν ταύτην ἢ τὴν αἰτιολογίαν ταύτην, καθότι ἂν ἡ ἰσχὺς τῆς κυβερνήσεως ᾖ καὶ πραγματικῶς τοιαύτη ὥστε κλονίζεται, ἂν διαβιβάζονται φημι εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἡ ἰσχὺς δὲν θὰ ἐπαυξῇ ἂν ἀπόψε ἡ Βουλὴ λύσῃ τὸ ζήτημα. Ἄν ἡ ἰσχὺς τῆς κυβερνήσεως ᾖ, καὶ ὁρᾷται νὰ ᾖ τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ φοβῆται ἂν τυχὸν διεδόθησαν φημι εἰς τὰς ἐπαρχίας, κανένα κίνδυνον δὲν τρέχει ἡ ὑπόθεσις ἂν ἀναβληθῇ αὐρίον, ἂν θέλετε, ἢ τὴν δευτέραν, ἢ ἐξακολούθησι τῆς συζητήσεως. Δὲν εἶναι ὁρᾷ λοιπόν, δὲν εἶναι σοβαρὰ κατ' ἐμὲ ἡ ἐνστάσις ὅτι ἀνάγκαι τοῦ κράτους ἐπιβάλλουσι νὰ τελειώσωμεν ἀπόψε τὸ ζήτημα τοῦτο, δὲν συμφέρει τὴν κυβερνήσιν ἢ θικῶς τουλάχιστον νὰ θέτῃ τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀντίκειται ἡ ἐπιμονὴ τοῦ κ. προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου εἰς τὰ παραδεδομένα ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὅλων τῶν κοινοβουλίων. Ὁ προϋπολογισμὸς μὲν ἐξουσιάζει ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ δὲν εἶναι τέσσαρες ἡμέραι, εἶναι τὸ πολὺ 10 ἢ 12 ὥραι, ὅτε μάλιστα μᾶλλον λέγουσι ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ εἰς ἄλλα κράτη συζητοῦσι ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. Συζητήσιν τοιαύτην νὰ ζετοῦν νὰ κλείσιν ἐπιτακτικῶς διαπράξιν δέησαν, ὅτι δὲν λέγεται εἰπὺς νέον καὶ δὲν προτείνονται νέα ἐπιχειρήματα, ταῦτα ἀντίκεινται ὅπως ὅλου εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ ἔθνη, τοῦτο ἀντίκειται ὅπως ὅλου εἰς τὰ παραδεδομένα ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὅποια γνωρίζουν καλλίτερά μας τὸν κοινοβουλευτικὸν βίον· ὅτι εἰς τοῦτο ὑπάρχει σύγχυσις ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ ὅποιος εἶπε περὶ ἐμοῦ ὅτι μεγαλείτερα ἐπιχειρήματα δὲν ἔδυνάτο νὰ φέρῃ ἢ μειοψηφία, παρ' ὅσα ὁ κ. Λομβάρδος δεύτερον ἀγορεύσας ἔφραεν. Ἀλλὰ μόνον ἀπαλὴ ἐλάβη τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν ὠμίλησε δις, ὅπως ἔχω τὸ δικαίωμα, καὶ ζητῶ μάλιστα τὸν λόγον, διότι σκοπεῖω νὰ ὁμιλήσω ἐν νέου. Καθὼς ὁρᾷς εἶπεν ὁ κύριος Μίλητος, κ. πρωθυπουργέ, ἡ πλειοψηφία ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν τὰς τὰ πάντα, ἡ μειοψηφία δὲ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκομεν, ἐν δικαίωμα ἔχει νὰ ὁμιλήσῃ, ἵνα τὴν ἀκούσῃ ὁ κόσμος καὶ κρίνῃ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, καὶ ἂν ἔχωμεν ἀδίκον νὰ μᾶς δώτῃ ἀδίκον, ἂν δὲ μὴ, νὰ μᾶς δώσῃ δίκαιον. Ὅταν δὲν μᾶς ἀφίεντε νὰ ὁμιλήσωμεν σύμφωνα μὲ τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει ὁ κανονισμὸς τῆς Βουλῆς, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει οἱ πρὸ πάντων νὰ προσέζητε νὰ τὸν ἐκτελέσητε, διότι ὁ κανονισμὸς λέγει, ὅτι οὐδέποτε κλείει μὴ συζητήσεως πρὶν ὁμιλήσων ὅλοι ὅσοι θέλουν νὰ ὁμιλήσων ἐπὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου. Ὑπάρχουν ἑτέρα κράτη, ἐν τῇ Γαλλίᾳ π. χ. ὅπου ὁ κανονισμὸς, τὸ σύνταγμα δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν πλειοψηφίαν νὰ κερύτῃ, ὅταν θέλῃ κλεισθῇ

νὴν μίαν συζήτησιν, ἡμεῖς ὅμως δὲν ἔχομεν αὐτό, τὸ ἀπνεύρωται ὁ κανονισμὸς μας.

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ (πρωθυπουργός). Δὲν ἐξήγησε κανεὶς νὰ κλείσῃ ἡ συζήτης; ἀποκρύνωμεν μόνον τὴν ἀναβολήν.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἀλλ' ἔστω· ὅλα αἱ παρατηρήσεις, καὶ κατ' ἐμὲ παρανομίαι, διότι παρανομία εἶναι ἡ παραβίασις τοῦ κανονισμοῦ, θὰ ᾔτον ἐπιτατραμμέναι, καὶ λέγω, ἀπόψε νὰ τελειώσωμεν ἂν ᾖ καὶ δυνατόν. Ὁ κύριος Μίλητος ἔχει νὰ λάβῃ τὸν λόγον· ὁ κύριος Σέρβος ὠπύτως, ὁ κύριος Πολυλάι, ὁ κ. Βαλασόπουλος, ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος καὶ δὲν ἔχω πόσοι ἄλλοι. Καὶ ἐγὼ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσω καὶ λάβω τὸν λόγον ἐκ δευτέρου, ὕστερον ἀπὸ τὴν παραταταμένην συζήτησιν, ὕστερον ἀπὸ ἐλάβωμεν τὸν λόγον καὶ ὁ ὁργανισμὸς μου δὲν εἶναι τόσον καλὸς, διαζόμενοι νὰ τελειώσῃτε ἀπόψε, δὲν μοι ἀρκιέτε τὸν λόγον; Αὐτὰς τὰς παρατηρήσεις καθυποβάλλω εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, καὶ ἐπικλοῦμαι τὴν κρίσιν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, διότι ἂν τυχόν καὶ δευτέραν φοράν, καθὼς εἶπον εἰς τὴν συζήτησιν τῆς ἀπαντήσεως ὅτι ἐπὶ τῇ συζητήσει, δύνασθε νὰ τὸ κἀματε, ἀλλὰ θὰ τὸ κἀματε μόνον καὶ μόνον βασιζόμενοι εἰς τὸν ἀριθμὸν σας.

ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ. Νομίζω, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἡ ἀξίωσις τῶν ζητούμενων τὴν ἀναβολὴν εἶναι εὐλογος, εἶναι δίκαια, καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποβληθῇ εἰς ψεφοφορίαν. Ὑπάρχουν ἄλλαι περιστάσεις καὶ ἄλλαι ἐποχαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἐτίθεντο τοιαῦτα ζητήματα εἰς ψεφοφορίαν, ἀλλ' αἱ ἐποχαὶ ἐκείναι ἐμειωσθήσαν, κατηράθησαν, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃται πρότασις, ἵνα δεικνύται ἐπιθυμία τῶν περιστάσεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι οὕτω πωρὶ ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς σὰς τὸ εἶπον. Ὁ κανονισμὸς τῆς Βουλῆς μετὰ τὴν συζήτησιν ἀπαγορεύει νὰ τίθεται τὸ ζήτημα τοῦ ἐφ' οὗ τὶ σ' ἔ. Ἀλλὰ σὰς ἐρωτῶ, κύριε πρόεδρε, εὐσυνειδήτως νὰ μοι εἰπῇτε, καὶ τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπευθύνω πρὸς πάντας, ἂν δὲν ᾖ τὸ αὐτό, ὅταν μετὰ ἐξέωρον συνεδριάσιν καὶ ἀδιάκοπον συζήτησιν ἀποστίνεσθε πρὸς τοὺς ἐκτελούμενους νὰ λαλήσωσι, καὶ τοὺς λέγετε, δὲν θὰ κερύξω, τὸ ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ νὰ ὁμιλήσῃτε, νὰ λαλήσῃτε· εἶναι ἀνάγκη σοβαροῦ σώματος τοιαῦτα ἐπιχειρήματα καὶ πολὺ περισσότερον εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ψεφοφορία. Δὲν ἔχω τὴν ἐλαχίστην ὀμφισβόλιαν, ὅτι οἱ ῥόδοι ὑπὲρ τῆς τάξεως, τοὺς ὁποίους ἀνέρεον ὁ ἀξιότιμος πρωθυπουργὸς δὲ ἔχουν καμμίαν ἀξίαν καὶ σημασίαν, διότι δὲν δύναται τις νὰ φοβῆται ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὸν τοσοῦτον φιλόνομον καὶ εὐαγῶνον, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς πτώσεως τῆς παρούσης κυβερνήσεως καὶ τῆς διαδοχῆς ἑτέρας δύναται νὰ τὸν κἀμῃ νὰ διαταράξῃ τὴν τάξιν, διότι ἂν ἔχῃ τοιοῦτους ῥόδους, πρῶτον ἀρνεῖται τὴν μέχρι τοῦδε ἱστορίαν τοῦ, καὶ δευτέρον ἀρνεῖται τὰς ἰδιότητας τοῦ εὐλονόμου καὶ εὐαγῶνου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, κύριοι, τὰ ὑπουργεῖα διαδέχονται τὸ ἓν τὸ ἕτερον καὶ ἂν ἐν πάσῃ κρίσει ὑπουργικῇ ἔμπορῃ νὰ προταθῇ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι δύναται νὰ προέλθῃ βλάβη ἐκ τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων, ἐστὶ δέδαιον, αὐτὰ τὰ παράπονα τὰ ὅποια σήμερον ἀκούονται παρὰ τῶν συζητούντων τὴν ἀναβολήν, θὰ ἐπαναλαμβάνοντο πάντοτε. Καὶ ἐγὼ, κ. πρόεδρε, εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ὁμιλήσων εἰς τὸν προϋπολογισμόν, διότι οὐδέποτε μοι συνέβη νὰ συζητῆται ὁ προϋπολογισμὸς χωρὶς νὰ ὁμιλήσω· ἀλλὰ σὰς ὁμολογῶ, ὅτι ὁποιανδήποτε ποινὴν καὶ ἂν θελήσῃτε νὰ μοι ἐπιβάλητε θὰ τὴν ἀνεχθῶ, διότι δὲν εἶμαι εἰς κατὰστασιν, οὔτε ν' ἀντιληφθῶ, οὔτε νὰ σκεφθῶ, οὔτε νὰ ὁμιλήσω, καὶ ὅ,τι αἰτιθῶμαι διὰ τὸν ἐαυτόν μου τὸ πάσχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι· φρονῶ δὲ ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ γίνῃ θέλει εἶσθαι ἀδίκον, ἐκτὸς ὅτι θέλει εἶσθαι ὄχι ἐμμεσος, ἀλλὰ φανερά παραβίασις τοῦ κανονισμοῦ, καὶ πράξις, ἡ ὁποία δὲν συμβιβάζεται

ταύτην καὶ τὰς συνεπαίτας τῆς. Μὲ ποῖον πρόσωπον θ' ἀπελ-
θωμὴν ἐντελεῖν, ἂν εἰς στιγμὴν καθ' ἣν μᾶς παροτρύνονται τοι-
αῦτα, δὲν λαμβάνωμεν κανὲν μέτρον, μάλιστα, καὶ κατὰ τι χει-
ρότερον, καθ' ἣν στιγμὴν μᾶς ἀναγγέλλεται ἡ οἰκονομικὴ κρί-
σις, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς οὐδέ-α περιέχουσα οἰκονομολό-
γον, οὐδὲν ἐπραξεν, ἡμεῖς ἐπίσης ἀπρακτοῦντες μένωμεν.

Καταπαύων τὸν λόγον ἐπαναλαμβάνω τὴν ταπεινὴν ἰδίαν
τοῦ νὰ ἐκλέξωμεν νέαν ἐπὶ τοῦ προπολυτισμοῦ ἐπιτροπὴν, εἰς
τὴν ὁποῖαν νὰ συμπεριλάβωμεν ὅλους τοὺς ἔχοντες εἰδικὰς, οἰ-
κονομικὰς γνώσεις ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν,
ν' ἀρτίσωσι πᾶσαν οἰκονομικὴν διακρίσιν πολιτικὴν, καὶ σκεφθῶσι
πῶς θὰ οἰκονομηθῶσι τὰ ἔσοδα τοῦ τρέχοντος ἔτους, διότι περὶ
τούτου, κύριοι, νῦν πρόκειται.

Κ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Κατὰ τὸ 66 ἐλέγχετε κατὰ τοῦ Βουλγαρο-
κα Χρηστίδη, ὅτι εἶναι μωροὶ μὲ τὰς οἰκονομίας, τὰς ὁποίας
ἐκαμνον, καὶ σήμερον τοὺς ἐπαναίτε!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Π. ΔΗΛΗΓΙΑΝΝΗΣ (Ἰ. Γ. Πουργός, Ἐξωτερικῶν).

Μοὶ εἶναι, κύριοι, λίαν δυσκόλον ν' ἀκολουθήσω τὸν ἐντιμὸν
προαγορεύσαντα εἰς τὰς ποικίλας καὶ πολυτρόπους ἐκδρομὰς,
εἰς τὰς ὁποίας προσέφυγεν, ἵνα δυνήθῃ νὰ ἐκκαθίστῃ ὅλα τὰ
ἐν τῇ φρενίᾳ του βέλη, τὰ ὁποία εἶχε συναθροίσαι ἵνα ἐκτο-
ξεύσῃ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Μοὶ εἶναι δυσκόλον κυρίως, διότι
ὁ ἐντιμὸς προαγορεύσας δὲν ἐτήρησε συνέχειαν κατὰ τὴν ἐξέ-
γησιν τῶν ἰδεῶν του, οὐδὲ ἐτήρησε τὴν ἁρμονίαν αὐτῶν πρὸς
ἀλλήλας. Ἀλλῶς τε ἤθελα τρεῖς τὸν κίνδυνον, ἂν ἔραρον τὸν
λόγον ἐφ' ὅλων, ὅσα ὁ κ. Λομβάρδος σὺν εἶπε, νὰ ἐξαντλήσω
τὴν ὑπομονὴν σας, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁρῶμαι νὰ σὲ ἤμαι εὐγνώ-
μων, ἀρεῶ μοὶ ἐμαρτυρήσατε αὐτὴν χθές.

Ἡ τακτικὴ τοῦ κ. Λομβάρδου, μοὶ φαίνεται ἐντελὴς ἰδιό-
φυτος. Ὁ κ. Λομβάρδος λαμβάνει τὰς πολιτικὰς γνώμας τῶν
φίλων του, ὡς ἀληθείας ἀποδεδειγμένας, σχηματίζει ἐπ' αὐτῶν
σκέψεις, καὶ ἐπ' αὐτῶν στηρίζομενος ἐλάγει συμπέρασμα.
Καὶ εἰς αὐτὴν τῶν φίλων του δὲν ἀρκεῖται πρὸς τοῦτο,
ὁ κ. Λομβάρδος προβάλλει ὡς λεγόμενα παρ' ἡμῶν γνώμας καὶ
σκέψεις, τὰς ὁποίας δὲν εἶπομεν, καὶ ζητεῖ καὶ αὐτῶν τὴν ἐπι-
κουρίαν.

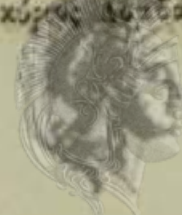
Ὁ κ. Κατσικαπῆς εἶπεν ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι νομίζει ὅτι
αἱ πολλαὶ ἐλευθερίαι διακαλύπτουσι τὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι δύ-
ναιται ν' ἀπολήξωσιν εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῆς ληστείας τὴν
γνώμην τοῦ κ. Κατσικαπῆ, τὴν ὁποῖαν ἐβλεπεν ἴσως ἀντιτι-
θεμένην εἰς τὸ παρὶ ἐσωτερικῆς διοικήσεως πρόγραμμα τοῦ
κ. Κουμουνδούρου, δὲν ἐθεώρησεν ὁ κ. Λομβάρδος ὡς ἀναί-
ρισιν τοῦ προγράμματος τοῦ κ. Κουμουνδούρου. Ὁ κ. Κου-
μουνδούρος, ὁ ὁποῖος ὡς πρόγραμμα ἐσωτερικῆς διοικήσεως,
ἀνέγραψε τὴν διοικητικὴν ἀποσυγκέντρωσιν, εἶχεν ἀντίπαλον
γνώμην τὴν τοῦ κ. Κατσικαπῆ, ὁ ὁποῖος εἶπεν, ὅτι ἀποσυγκέν-
τρωσις ἐν τῇ διοικήσει ἐλαττώνει τὴν ἰσχύϊν τῆς διοικήσεως
πρὸς καταστολὴν τῆς ληστείας· ἐντοῦτοις εἶμαι ἐντελὴς
σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην τοῦ κ. Κατσικαπῆ, καὶ τοῦτο
εἶπον χθὲς εἰς τὸν κύριον Κουμουνδούρον, ὅτι λυποῦμαι
ὅτι δὲν συμφωνῶ ὡς πρὸς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ παρὶ τῆς ἐσω-
τερικῆς διοικήσεως· ἀλλὰ τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶπον, διέστρεψεν ὁ κ.
Λομβάρδος, ὥστε ἠναγκάσθη· ἐκ τῆς θέσεώς μου νὰ τῷ εἶπω, ὅτι
δὲν ἐλθέτε ἀκριβῶς τοὺς λόγους μου, καὶ σὺν εἶπεν, ὅτι ἐγὼ
εἶπον ὅτι δὲν εἶμαι σύμφωνος μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτι-
κὴν, τὴν ὁποῖαν διέγραψεν ὁ κ. Κουμουνδούρος, καὶ ὅτι εἶμαι
ἐναντίος αὐτῆς. Ὁ κ. Κουμουνδούρος κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ
τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν Βασιλικὸν λόγον δὲν ὁμιλήσας
περὶ προγράμματος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ περὶ προ-
γράμματος ἐσωτερικῆς διοικήσεως· ἐγὼ δὲ εἶπον, ὅτι δὲν
συμφωνῶ μὲ τὸ πρόγραμμά του τοῦτο, διότι δὲν εἶμαι

ὑπὲρ τῆς ἀποκεντρώσεως ἐν τῇ διοικήσει, διότι προσβέβω το
δόγμα, ὅτι πρέπει νὰ διοικῆται ὁ τόπος ἐκ τοῦ πλησίον, ἐνφ
πιστεύω τὸ δόγμα ὅτι ὁ τόπος πρέπει νὰ κυβερνᾶται μακρόθεν·
εἶμαι ὑπὲρ τῆς ἀποσυγκέντρωσεως ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς
συγκέντρωσεως ἐν τῇ διοικήσει, καὶ ἂν μοὶ ἦναι ἐπιτετραμμένον
νὰ προσφύγω εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ ἀντί-
ρω τὰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς χι-
ρακτισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐκείτου, καὶ ὡς ἐφαρμογὴ τοῦ προ-
γράμματος ἐκείτου τῶν πολιτικῶν ἐν τῇ πατρίδι, σὺν δε-
δαιῶ, ὅτι δὲν ἤθελον ἔχει πολλὰς ἀποδείξεις πρὸς δεδαιῶσιν
τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος, τοῦ ὁποῖου τὴν σημαίαν ἐ-
κείτου εἰς ὑμῶν παρουσιάζει.

Ἐσυνειδητὸν αἰωνίως νὰ ἀσχολώμεθα μὲ πρόγραμμα, ἐ-
συνειδητὸν νὰ ἀναπαυνοῦμεν σημαίας καὶ νὰ ἀπαγγέλλω-
μεν ἀρχάς, ἐλαττονήσαμεν ἐντελῶς τὰ πράγματα· φρο-
νῶ δὲ ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἐγκύβωμεν τέλος εἰς τὰ
πράγματα καὶ ν' ἀρτίσωμεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ πρόγραμμα.
Εἶναι ἤδη πολλὰ ἔτη, ἀλλὰ δύνανται ν' ἀρτίσω ἀπὸ τὰς
τελευταίας πολιτικὰς περιστάσεις τῆς πατρίδος, καὶ λαμβά-
νων ἀρεταίαν αὐτάς, νὰ εἶπω, ὅτι ὅλοι ἡμεῖς ἠσχολήθημεν
καὶ ἀσχολώμεθα μὲ τὰς ἐπιδείξεις τῶν ἀρχῶν καὶ προγραμ-
μάτων, διότι εὖρομαι ἴσως, ὅτι ἡ ἀνύψωσις εἰς γενικὰς ἰδέας
καὶ σκέψεις, ἡ διατύπωσις ἰδανικῶν προγραμμάτων, δύναται
νὰ ἦναι ἀρετὴ εἰς τοὺς ἀκούοντας, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ὁ τόπος
χρεῖται πρακτικωτέρας ἐνεργείας καὶ ἐφαρμογῆς.

Ἐκ τούτοις ἠλέγχθημεν μετὰ γλώστη· δριμύτης ὑπὸ τοῦ κ.
Λομβάρδου, διότι βασίς δὲν ἔχομεν, πρόγραμμα δὲν ἔχομεν,
πολιτικὴν γνώσιν δὲν ἔχομεν. Λέγουσιν, ὅτι λαμβάνουσιν
εἰς χεῖρας τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἡ κυβερνήτης τοῦ κ. Ζαΐμη
κατὰ τὴν 25 Ἰανουαρίου ἐδημοσίευσεν, λαμβάνουσιν εἰς χεῖρας
καὶ τὸν Β. λόγον καὶ δὲν εὕρισκουν ἐν αὐτοῖς ἀρχὰς καὶ
πρόγραμμα, μᾶς εὕρισκουν σιωπῶντας, μὴ διακρίνοντες τί
πρόκειται νὰ πράξωμεν, τί ἐπαγγελλόμεθα. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῶν
ἀρχῶν καὶ τῶν προγραμμάτων ἐβόλας μέχρι τῆς ἀνάγκης τῆς
προδιαγραφῆς ἐνὸς συστήματος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθῇ
καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας. «Ποῖον εἶναι τὸ
σύστημά σας; μᾶς εἶπον· καὶ ἐδῶ εἶθε ἀνακλῶσθαι, δὲν ἔ-
χετε σύστημα περιγράφον κεντρικὴν ἀρχήν, ἥτις νὰ διέπῃ τὴν
καταδίωξιν τῆς ληστείας»· ἔπειτα δὲ ὁ κ. Λομβάρδος ἐνθυμη-
θεὶς τὰς τέσσαρας φράσεις, τὰς ὁποίας ὁ κ. πρόεδρος τοῦ ὑπουρ-
γικοῦ συμβουλίου εἶπεν, ὅτι ἡ καταδίωξις τῆς ληστείας θέλει
γίνει διὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, ἀέφερε καὶ ταῦτα, διότι συν-
έβη ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ νὰ παραιτηθῇ. Σύστημα,
ἀρχὴ καὶ πρόγραμμα πρὸς καταδίωξιν τῆς ληστείας ἔχομεν·
αὐτὰ εἶναι νὰ κατορθώσωμεν νὰ σιλλάσωμεν ὅσον εἶναι δυνατόν
περισσότερους ληστές, ὅπως παραδώσωμεν εἰς τὰ δικαστήρια,
ἢ νὰ φονεύσωμεν ὅσον εἶναι δυνατόν περισσότερους ληστές
ἐξ ἐκείνων, εἰτινα; δὲν παραδίδονται εἰς τοὺς νόμους. Καὶ
πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ προγράμματος αὐτοῦ,
μεταχειρίζομεθα ὅλα τὰ δυνατόν μέσα, πᾶν ὅ,τι ἥρτηται ἀπὸ
τὴν ἐξουσίαν μας. Ἄν δὲ ὁ διορισθεὶς ἀρχηγὸς τοῦ κατὰ
τὴν Στερίαν τακτικοῦ στρατοῦ ἐδημοσίευσεν ἔγγραφο, διὰ τοῦ
ὁποῖου ἀπευθύνει αἰτιάσεις κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Κυβέρ-
νησις κατὰ τῆς παραδόσεως αὐτοῦ ταύτης ἐνῆργησεν ὅ,τι ὁ Νό-
μος ἐπέτρεπε εἰς αὐτὴν, καὶ ἂν τις τῶν βουλευτῶν ἀφῆλθον
λαμβάνων ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔγγραφου ἐκεῖνον ἐπιθώμει
νὰ ζητήσῃ περαιτέρω πληροφορίας, ὡς μέλος τοῦ κοινοβουλίου,
εἶχαν ἐν πάσῃ ᾧρᾳ καὶ ἡμέρᾳ, τὸ δικαίωμα νὰ ἐπερωτήσῃ τὴν
Κυβέρνησιν, ἥτις ἤθελε φέρει τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα, ὅπως
καταδείξῃ, ἂν ἡ αἰτίασις ἦτον ἀληθὴς ἢ ὄχι.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλαν ἀλήθειαν ὁ κύριος Λομβάρδος παρεδέχθη

τε εἰς διάστημα 7 μηνῶν νὰ σῶς ἀναδιοργανώσωμεν τὸν στρατὸν καὶ τὸ ναυτικόν, καὶ αὐξήσωμεν τοὺς στρατοὺς καὶ τὰ πλοῖά μας; Ὀχι, κ. ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν ἐπιμένω μεν τοῦτο, ἐπιμένωμεν νὰ πραγματοποιήσῃτε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πέρυσιν ὡς ἀντιπολίτευσις ἀπὸ τοῦ ἑξωτερικοῦ αὐτοῦ ἐστηρίζατε. Ἀλλῶς δὲ, κύριοι, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀπὸ τοῦ ἑξωτερικοῦ αὐτοῦ εἶπεν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν στρατὸν καὶ τίς τὸ ἐξήγησε ἀπὸ ὑμῶν, κύριοι, κανεὶς, μόνον ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ὁμιλῶν περὶ τοῦ στρατοῦ πραγματικῶς ἔφραεν αὐτὴν τὴν ἰδέαν, καὶ φαίνεται ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος ἀπαντῶν εἰς τὴν περυσινήν ὁμιλίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἔκαμιν αὐτὴν τὴν ἀπαντησὴν (ἀναγνώσκει ἐκ τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Πιερράκη τῆς περυσινῆς τοῦ μέρους περὶ στρατοῦ). Ἐάν λοιπὸν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἔκαμιν τὸν λόγον αὐτὸν κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ὅστις ὡμίλει περὶ ἐλαττώσεως τοῦ στρατοῦ, ἔάν, λέγω, εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν ἀπήντησε, λίαν καλῶς καὶ προσφιλῶς ἀπήντησεν ἔάν ὅμως ἀπήντησε εἰς λόγους λιγυθέντας ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν, λέγω εἰς τὸν κ. Πρόεδρο, ὅτι παρήκουσεν. Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν τῇ χθεσινή ὁμιλίᾳ του εἶπεν, ὅτι διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν μίαν ἐδραίαν καὶ μόνιμον Κυβέρνησιν. Εἶμαι καθ' ὅλα σύμφωνος ὅτι, ὅσον μόνιμώτεραι ὑπάρχουν αἱ κυβερνήσεις, τοσοῦτον περισσότερον δύναται νὰ συντελέσουν πρὸ πάντων εἰς τὸ ζήτημα τῆς δημοσίας ἀσφαλείας· ἀλλὰ, ὡς εἶπε πρὸ ὀλίγου ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ὡς δὲν ἀμφισβάλω, τοῦτο τὸ πρᾶγμα κατὰ πεποιθήσιν, ὅτι αἱ κυβερνήσεις εἰς τὰ συνταγματικὰ Κράτη δὲν δύνανται νὰ μετρήσων ὡρισμένον ἔξω ὑπάρξεως, διότι ἡ θέσις τοῦ ὑπουργείου ἐξαρτᾷται ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κοινοβουλίου καὶ πρέπει νὰ ἐξαρτᾷται, κύριοι, καὶ εἶμαι καὶ ἐγὼ σύμφωνος, μὲ εἶπεν ὁ κ. Λομβάρδος.

Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ σῶς εἶπεν ὁ κ. Λομβάρδος κατὰ τοῦ δόγματος τοῦ ἄλλου, τὸ ὅποιον ἀνερένη ἡ ἔργισις νὰ ἀνακίνηται εἰς τινὰς ἐφημερίδας, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε κοινὸν μεταξὺ κοινοβουλίου καὶ κυβερνήσεως, τοῦτέστιν τοῦ ὅτι τὸ κοινοβούλιον δύναται νὰ σκέπτεται ὅπως θέλῃ, ἀλλ' ἡ σκέψις καὶ ἀπόφασις τοῦ δὲν ἐξασκῇ καμμίαν ἐπιδρῆν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὑπουργείου· τοιαῦτα δόγματα εἶναι ἀνάξια πάσης προσοχῆς, ἂν καὶ στεριζῶνται εἰς τὸ σῆμα ὅτι δὲν ὑπάρχει διάταξις ἐν τῷ συντάγματι περὶ τούτου. Πᾶν ὑπουργεῖον διὰ τῶν καλῶν πράξεων τοῦ δύνανται νὰ κρατήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Βασιλέως καὶ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του ἐφ' ὅσον δύναται περισσότερον διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος (θόρυβος). Ἀλλ' ἂν ὑπάρχῃ, κύριοι, κυβερνήσις, ἥτις δὲν δύναται νὰ παραπονιθῇ ὅτι δὲν ἔμεινε καθ' ὅλα ἡσυχος, εἶναι αὕτη.

ΜΙΑΝΗΣΗΣ. Μὲ, κύριε πρόεδρε, προσπαθεῖτε τὸν λόγον τοῦ ἀγορεύοντος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ σταθῇ, κύριε βουλευτὰ, νὰ ἀκούσῃ. Κύριοι, θέλετε νὰ κλείσωμεν τὴν συζήτησιν;

ΤΙΝΕΣ. Ὀχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λοιπὸν καθίστε εἰς τὰς θέσεις σας, διότι θὰ μὲ ἀναγκάσῃτε νὰ μεταχειρισθῶ ἐκφράσεις ὅχι καταλλήλους (θόρυβος). Ἀναγκάζεται, κύριοι, ὁ ἀγορεύων νὰ σταματήσῃ καὶ πρέπει νὰ σταματήσῃ, διότι ὀφείλομεν νὰ τοῦ παραχωρήσῃ ἡσυχίαν.— Ὅριστα, κύριε βουλευτὰ.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Λέγω λοιπὸν, κύριοι, ὅτι ἂν ὑπάρχῃ κυβερνήσις, ἡ ὁποία πρὸ πάντων δὲν δύναται νὰ παραπονιθῇ, ὅτι κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀπένεσε προσκόμματα, ἡ κυβερνήσις αὕτη εἶναι ἡ παρούσα. Τοὺς λόγους τοὺς ἀνέπτυξεν ὁ κ. Λομβάρδος καὶ θεωρῶ περὶ τὸν νὰ τοὺς ἐπικυκλώσῃ, διότι κανὲν τμήμα ἐκ

τῶν ὑπαρχόντων σήμερον τῆς ἀντιπολιτεύσεως δὲν ἠθέλησε νὰ παρεμβάλῃ κανέν προσκόμμα εἰς τὴν διοίκησιν.

Ἄς ἐλθωμεν, κύριοι, νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν τὸ παρὸν ὑπουργεῖον εἶχεν ἀκόμη καὶ τὰ μέσα τὰ οἰκονομικὰ ἀφθονώτερα πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ἰδεῶν του. Λέγω μάλιστα· κακῶς μὲν τὰ εἶχε, διότι καὶ πέρυσιν εἶπον ὅτι οὔτε ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βουλγαρη, οὔτε πολὺ περισσότερον ἢ παρούσα, δύναται νὰ θίγῃ ἐκ τῶν χρημάτων τῆς πιστώσεως τῶν 100,000,000, τὸ ἐλάχιστον ποσόν διότι, κύριοι, τότε ἡμεῖς οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ὑποπτευθέντες ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον, ἀφοῦ παραχωρήσωμεν τὴν πίστωσιν καὶ ἐνομαλυνθῶσι τὰ πράγματα, νὰ γίνῃ καὶ ἡ χρῆσις, ἡμεῖς ἐφάρμακον ἐνστάσεις καὶ τροπολογίαν καὶ διὰ τοῦτο προσετέθη διὰ τὰς παρούσας περιστάσεις, διότι ἐννοοῦσεν ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐκεῖνη, καὶ ἐννοεῖ πᾶς τις, ὅτι ἡ πίστις αὕτη δὲν ἐδίδετο εἰμὴ διὰ τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις τῆς πατρίδος τότε, τοῦτέστι, κύριοι, διὰ τὸν πόλεμον καθυρᾶ. Ἐφ' ὅθι λοιπὸν, κύριοι, εἰς ἀντικεινὸν θέσιν καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψὴν ἡ παρούσα Κυβέρνησις, διότι ἀπαξ ἔθετο τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν χρημάτων τῶν 100,000,000, εἶχε πλέον τὰ μέσα ἀφθονά ὅπως διοικήσῃ ἀντικεινὸν καὶ ἡσυχῶς. Ἀνέγνωσα, κύριοι, καὶ ἐγὼ, ἂν καὶ δὲν εἶμαι οἰκονομολόγος, ὅτι αἱ συνέπειαι τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν γραμματίων, ἔφραεν τὰς μεγαλειτέρας καταστροφὰς κοινωνικῶν ἀσφαλειῶν. Πλὴν ὅλα ταῦτα θέλον τὰ συγχωρῆσαι, ἂν πραγματικῶς ἐδίδεπον δι' ἐλαττώσιν εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, καὶ μὲ τοῦτο ἐννοῶ τὴν Στερεάν, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ δὲν εἶναι κύριοι οὔτε τῆς ζωῆς, οὔτε τῆς τιμῆς, οὔτε τῆς παρουσίας των. Τὸ ζήτημα τῶν φυγοδικίων εἶναι κάπως σπουδαῖον, ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῶν ζητημάτων εἶναι πρὸ πάντων τὸ ζήτημα τῆς ληστείας, διὰ τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρεται ὁλόκληρος ἡ κοινωνία. Ἀφοῦ τέλος πάντων, κύριοι, ἐδαπανήσαμεν τὰ χρήματα αὐτά, ἡ ἀφοῦ οἱ ὑπουργοὶ ἔθεσαν τὴν χεῖρα ἐναντίον τοῦ συντάγματος ἐπὶ τῆς πιστώσεως τῶν 100,000,000, δὲν εἶδοντο τοῦλάχιστον νὰ ἐκασφαλίσῃ ἐν μέρει τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν κατοίκων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος; Κύριοι, μὴ πλανᾶσθε οἱ θεοὶ λόντες; νὰ διαστρέψῃτε τὰ πράγματα, διότι δυνάμεθα ἀμέτῳ νὰ σῶς ἀπαντήσωμεν καὶ νὰ σῶς εἰπώμεν· μὲς ἐλέγχετε ὅτι ἡ ληστεία περιετλά, στείλατε διὰ νὰ πιστώσωμεν εἰς τὸν ὑπουργὸν τὸν υἱὸν σας, τὴν θυγατέρα σας, τὴν σύζυγόν σας νὰ μεταβῇ μέχρι Θεσφῶν δὲν τὴν στέλλετε ὅσοι ἐμείνανε κατὰ τὸ θέρος ἐντός τῆς πρωτοετούσης γνωρίζομεν, ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ταξιδεύσωμεν μέχρις ἐκεῖ, ἀλλ' οὔτε μέχρι τῆς Καισαριανῆς, ὅπως πῶμεν ὀλίγον νερόν καθαρώτερον διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσωμεν. Ἄν ἐξετάζω, κύριοι, ἐγὼ τὸ ἔγγραφο, τὸ ὅποιον ἐπακαλίσθη ὁ κ. Λομβάρδος καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τοῦ Κορωναίου, οὔτε θέλω νὰ ἐξάξω συμπράγματα ἐκ τούτου, ὅπως μοῦ τὰ παραμύθιον ὁ ὑπουργός· ἀλλὰ παρακολοῦθον, κύριοι, τὸν τύπον τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ τοῦ ὑπουργείου. Ἐδίδεπον νὰ φάσκωνται διθάρμαβοι ὑπὲρ τοῦ Κορωναίου, καὶ δὲν ἐπίτρευν μέχρι τῆς ἐλευσίως του ἐσχάτως εἰς τὰς Ἀθήνας Ὁ κ. Κορωναῖος ἤλθεν ἐκ Ἀχαρνῆς εἰς Ἀθήνας, καὶ λαβὼν τὸν προϋπολογισμὸν εἶδεν ὅτι ἐλλείπει τὸ ἀρχηγίον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὁ κ. Κορωναῖος παραπονιθῇ διὰ τοῦτο καὶ παραπονιθῇ πολὺ δικαίως, διότι ὅλος ὁ τύπος τῆς συμπολιτεύσεως, ἔλεγεν ὅτι ἔφραεν τὰ πλέον καλὰ ἀποτελέσματα, ὅτι συνωδεύθη μὲ τὰς εὐλογίας ὁλόκληρου τοῦ νομοῦ ΑἰτωλοἈκαρνανίας ὁ κ. Κορωναῖος μετὰ τὸ παραπονέον, τὸ ὅποιον ἔκαμιν, ἐπληροφόρηθον καὶ ἐβεβαιώθη, ὅτι ἔφραεν νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ πραγματικῶς ἀπεχαίρειται καὶ ἐμὲ· διότι ἔφραεν νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν τετάρτην, καὶ τὴν πέμπτην τὸ πρῶτον παρητήθη διὰ λόγους ἀνταλλαγθέντας μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ αὐτοῦ. Ἄν ὁ κ. Κορωναῖος ἐπέτυχεν, ὡς ἰσχυρίζοντο, μέχρι τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὑποστάσεως τὴν πα-

κυρίου πρωθυπουργού νομίζω δὲ ὅτι εἶναι ἀρκετὰ καὶ δὲν ἐκτείνωμαι περὶ τούτου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ζήτημα ἐξηγητήθη. Δὲν εἶναι ἄλλος ἐγγεγραμμένος.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ζητῶ τὸν λόγον ἐγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅριστε.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἄν τινες δὲν συμφωνοῦσι μεθ' ἡμῶν, εἴπε χθὲς τελειόνων τὴν εὐγλωττον ἀγόρευσίν του ὁ εὐγλωττος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, εἰς τινες δὲν συμφωνοῦσι μεθ' ἡμῶν καὶ μᾶλλον ἐπικρίνουσιν, ἡμεῖς φέρομεν τὴν συναίσθησιν ὅτι ἐξεπληρώσαμεν τὸ καθήκον μας μετὰ πατριωτισμοῦ, ὅτι οὐδὲν παρελείψαμεν πρὸς τὸν ἡδυνάμεθα νὰ πράξωμεν, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἡτυχίᾳ ταύτῃ τῆς συνειδήσεώς μας πεπείσμεθα ὅτι καὶ ὁ τόπος καὶ τὸ καιρὸς οὐλοῦν θὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ. Ἄν ἡμεῖς πολῖται μόνον, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ἐξεπλήρωσαν τὰς κακωνοισμένας νηστείας παρουσιάζονται ἐνώπιον τοῦ ἡγουμένου, ὅπως ζητήσωσι τὴν ἀδελφὴν ἵνα κοινωνήσωσι τῶν μυστηρίων, ὡρεῖλαμεν νὰ ἐκδηλώσωμεν τὰ αἰσθηματά μας τὰ ἰδιαίτερα, ὡρεῖλαμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ἔχομεν π. χ. οὔτε πάθος, οὔτε ἔχθραν, οὔτε μίτος μετ' οὐδενός, καὶ ἂν δὲν τὸ ἐπράττομεν δὲν θὰ ἐλαυδᾶμεν τὴν ἀδελφὴν νὰ προχωρήσωμεν· ἀλλὰ πολιτικοὶ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι κρίνονται ἀπὸ τὰ ἔργα των καὶ ἀπὸ τὰς πράξεις, δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἐκδηλώσωμεν αἰσθηματά, οὔτε ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν θὰ τοῖς δικάζωμεν, οὔτε θὰ τὰ ἀκριβοποιήσωμεν. Οὐδέποτε ἡμῖς διετύχασαμεν τὸν πατριωτισμὸν, τὴν εὐκρίνειαν τῶν πεποιθήσεώς μας, τὴν ἀγαθὴν σας πίστιν, εἰς ἄλλους ἀφίνομεν τὸ προνόμιον νὰ συζητῶσι περὶ τούτων ἀναγνωρίζομεν τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν εὐκρίνειάν σας, ἀλλ' ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ τούτου, ἀλλὰ περὶ τῶν πράξεών σας, περὶ τῶν ἔργων σας ὡς κυβερνητῶν ἐπ' αὐτῶν ὀφείλετε νὰ δώσητε λόγον, ἐπ' αὐτῶν προκαλούμεθα νὰ ἐξετάσωμεν. Ὀφείλετε ἐγνωμοσύνην εἰς τοὺς ἐπὶ τούτους ἄνδρας, οἱ ὅποιοι καθήκοντι ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τοῦ ὑπουργείου, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι αὐτοὶ ἔπρξαν τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκετο, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι ὁ ἡγεμὸν εὗρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀποδομήτῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἂν εἰ 7 οὔτοι ἄνδρες δὲν εὗρίσκοντο διὰ νὰ τὸν ἐξαγάγωσιν ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίθη, συλλογισθῆτε ποῦ ἤθελε καταντῆσαι ὁ τόπος· ὀφείλετε εὐγνωμοσύνην. Ἀγνώμονες λοιπὸν ἀντιπολιτευόμεθα τὸ ὑπουργεῖον, καὶ ἀπὸ ἀγνωμοσύνης δὲν ἀναγνωρίζομεν ὡς πατριῶται μίαν τοιαύτην ὑψηλὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν οἱ 7 ἄνδρες, οἱ ἐν τῷ ὑπουργείῳ καθήμενοι, προσέφερον εἰς τὴν πατρίδα μας. Αὐτὰ μᾶς εἶπεν εἰς τῶν καλλιτέρων καὶ κατ' ἐμὲ ὁ ἰσχυρότερος, τοῦλάχιστον ὁ νεωρῶδέστερος κατὰ τὸν λόγον τῶν ῥητόρων τῆς συμπολιτεύσεως. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἄλλοι δὲν εὗρίθη νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑπαγραφῆς τοῦ πρωτοκόλλου παρὰ τοὺς 7 ἄνδρας τοὺς καθημένους εἰς τὰς ἐδρας τῶν ὑπουργῶν· τοιοῦτον φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ γεγονός. Προτέφρον λοιπὸν οἱ κ. ὑπουργοὶ μίαν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλοι δὲν ἤθελον νὰ προσφέρουν. Αἱ ὑπηρεσίαι ὅμως αἱ τοιαύται φύσεως, αἵτινες διπλαρὴ οὐχὶ εὐκόλως παρὰ πάντων προσφέρονται, τὰς ὁποίας δυσκόλως μάλιστα εὗρίσκονται τινες, οἱ ὅποιοι νὰ τὰς προσφέρωσι, εἶναι δύο εἰδῶν. Πρώτου εἰδους εἶναι αἱ ὑπηρεσίαι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι, ὅπως προσφερθῶσιν, ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ ἐκείνων, ὅστις παρουσιάζεται νὰ τὰς προσφέρῃ, νὰ ᾔναι ἐτοιμὸς νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν του, τὴν ζωὴν του· τοιοῦτου εἰδους ὑπηρεσίαι ἦσαν π. χ. ἐκεῖνη, τὴν ὁποίαν προσέφερον ὁ Σχμουῆλ εἰς τὸ Σούλι, ὁ Μάρκος εἰς τὸ Καρπενήσι, ὁ Γαβριήλ εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Ἀρκηδίου, καὶ οἱ προσφέροντες τὰς ὑπηρεσίας ταύτας, διότι τὰς προσέφερον μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ ἐθν-

τοῦ των, θεωροῦνται καὶ εἶναι ἅγιοι ἐνώπιον τοῦ ἔθνους, καθὼς μάρτυρες τῆς ἐθνικῆς ἰδέας.

ΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ ἀγία Λαύρα προτιμᾶται.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐνθύμησιν. Τοῦ δευτέρου εἰδους αἱ ὑπηρεσίαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ὅπως προσφερθῶσιν οὐ μόνον δὲν ἀπαιτοῦσιν οὐδεμίαν θυσίαν ἐκ μέρους τοῦ προσφέροντος ἀλλὰ συνεπάγουν ὁμοῦ καὶ ἀνταμοιβή· τινὰ, καὶ αἱ μὴ εὐχαριστούμενοι νὰ προσφέρωσι τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, δὲν ἀρνοῦνται νὰ τὴν προσφέρουν διὰ κινδυνὸν τινὰ, ὁ ὅποιος παρουσιάζεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀμοιβήν, ἡ ὁποία προτείνεται εἰς αὐτοὺς. Μετ' ἐννοεῖτε θεδωίως, καὶ δὲν θέλετε, δὲν θέλω καὶ ἐγὼ νὰ φέρω παραδείγματα τοιοῦτων ὑπηρεσιῶν. Ἀλλ' ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν οἱ ἀξιότιμοι κ. κ. ὑπουργοὶ εἰς τὴν πατρίδα προσέφερον, ἀνάγεται εἰς τὸ πρῶτον εἶδος τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων· εἶναι ὑπηρεσία τοιαύτη, ἡ ὁποία νὰ μᾶς δέσῃ τὸ στόμα ἐνώπιόν των· εἶναι ὑπηρεσία, ἡ ὁποία ἂν ταχὺν ἐπικρίνωμεν τὴν πολιτικὴν διαγωγὴν των, θὰ φανώμεν ἀγνώμονες· τὸ πρωτοκόλλον ὑπεγράψατε, καὶ ἰδοὺ τὸ χαρτοφυλάκιον ἰδικόν σας...

ΚΑΤΡΙΒΑΝΟΣ. Αὐτὰ ἐλέχθησαν εἰς τὸ Βασιλικὸν λόγον.

ΠΕΡΙΜΕΖΑΣ. Σεῖς, κ. Κατριβάνε, θὰ μᾶς κανονίσητε τὸν λόγον;

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον δὲν παρελαμβάνετο, ἂν ὁ κ. Κουμουνδούρος καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς μερίδος, ἥς προέσταται, δὲν εἶδεν τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι οὐ μόνον δὲν θ' ἀντιπολιτεύετο τὴν συστηθεσμένην Κυβέρνησιν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὴν συνέδραμε.

ΖΑΪΜΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν εἶναι ἀληθές, καὶ τὸ ἀναιρῶ· ὁ κ. Κουμουνδούρος μοι ἔγραψεν, ὅτι τὸ κατ' ἐμὲ δὲν δύναμαι νὰ λάβω μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐπιτετραμμένον στηρίζεσθαι ἐπὶ ψευδῶν γεγονότων νὰ οἰκοδομῇτε λόγους, καὶ ἂν θέλετε φέρω τὸ γράμμα τοῦ κ. Κουμουνδούρου, ὅπου οὐδαίς λόγος γίνεται περὶ ὑποστηρίξεως.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Δὲν ἀναιροῦμεν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κ. Κουμουνδούρος καὶ οἱ φίλοι του εἶπον ὅτι δὲν δύναται νὰ λάβω μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ὅτι εἶναι ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοοῦμεν νὰ προσφέρωμεν (θύμβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὴ διακόπτετε.

ΔΑΓΡΕΣ. Εἴθε παραπολὺ τολμηροὶ εἰς τὰ πραγματικὰ γεγονότα.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Καὶ, ἂν θέλητε, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ κ. Κουμουνδούρος ἐκθερρῶν διὰ τῆς ὑποσχέσεώς του περὶ μὴ ἀντιπράξεως καὶ περὶ ὑποστηρίξεως εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, εἶναι ἀληθές τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κ. Κουμουνδούρος καὶ ἡ μερίς του ὑπεστήριξαν τὴν Κυβέρνησιν ταύτην.

ΠΕΤΣΑΛΗΣ (ὑπουργ. Δικαιοσύνης). Δὲν εἶχεν ἀνάγκην.

ΠΟΛΛΟΙ (ἐξ ἀριστερῶν). Δὲν εἶχεν ἀνάγκην.

ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Σεῖς εἴχετε ἀνάγκην νὰ ὑποστηριχθῆτε παρ' ἡμῶν· τί εἶναι αὐτὰ; δὲν ἐντρέπεσθε;

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Κύριε Λομβάρδε, τί εἶπεν ὁ κ. Πετσάλης; δὲν ἠκούσαμεν.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Εἶπεν, ὅτι ὁ κ. Κουμουνδούρος ὑπεστηρίχθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀκούσατε καὶ τὸ τελευταῖον, τὸ ὁποῖον ἐπρόφερε στόμα ὑπουργοῦ! καὶ εἶναι ὑπουργὸς ἐντὸς τοῦ κοινοβουλίου εὐνοκόμενος, ἀπειθῶναι τοιαύτας λέξεις πρὸς θουλεύτας (θύμβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ πύσουν αἱ διακοπαί.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ καθήκόν σας εἶναι, νὰ ὑποστηρίξητε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ νὰ ἐπιτιμᾶτε τοὺς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν τὴν σέβονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἔκρημα ἐως τῶρα.

τῶν πόθων τοῦ ἔθνους· ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι αἱ πληγαὶ, τὰς ὁποίας συμβεβηκότα τοσοῦτον μεγάλην, ὅποια ἦσαν τὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους, δυσκόλως ἐπουλόνονται καὶ μόνον ὁ χρόνος ἐπουλῶναι αὐτάς· ἐν ὅσῳ δὲ αἱ πληγαὶ μένουσιν ἀνοικταί, ἡ πρώτη πρόνοια ἐκάστου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος στέπτεται πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν εἶναι, νὰ θέσῃ βέλτερον ἐπὶ τῶν πληγῶν αὐτῶν.

Ὅταν τὸ μικρὸν Πεδιμόντιον, τὸ ἐπολεῖται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἱ περιστάσεις καὶ ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων πῶνός τε τόσο πολὺ, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ μεγάλη ἰταλία, ἐλάμβανε κατὰ τὰ 1848 τὰ καίρια τραύματα, τὰ ὅποια ἔλαβε, μετὰ ἐννέα μῆνας δὲν ἤλεγχον τὴν κυδέρνησιν τοῦ Πεδιμόντιου, διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐξοπλίσαι τὸ ἔθνος καὶ ἀναπτύξει τὰς ναυτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις.

Εἰς τὸν κ. Λομβάρδον ἐφάνησαν ἀπλούσταται παραδόσεις ὡς ἀποτελοῦσαι προσφόρους περιστάσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ διὰ τὰς κατὰ τὴν περὶ τὸν ὅπου γινώσκον. Αἱ πρόσφοροι αὗται περιστάσεις ἦσαν συμβεβηκότα, τὰ ὅποια ἀνέψωθεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, εἰς τὰ ὅποια ἔλαβε τοιαύτας διαστάσεις, ὥστε δὲν ἐδίστασεν ἐννεα αὐτῶν νὰ θεωρήσῃ οἰχομένης ὅλας τὰς ἐλπίδας τοῦ ἔθνους. Καὶ τίνα ἦσαν ταῦτα τὰ συμβεβηκότα; Εἰς ὑπάλληλος ἔλαβε τετρακοσίας δραχμὰς ἐκ τοῦ τέλους τῶν ἐξωτερικῶν διαδοχῶν· ὁρίσθη πῶς ἐκτανθῆσamen, ὡς ἔλεγε, εἶναι ἡ συντελεῖς τοῦ αἰῶνος! Οὐδέποτε, κύριοι, ἐσιωπήσαμεν πράξεις, τὰς ὁποίας οἱ νόμοι ῥητῶς δὲν ἐπιτρέπουσι· νομίζω δὲ, ὅτι εἶναι ἀπὸ τῆς νῆς ἀξίωσις τὴν αὐστηροτέραν τιμωρίαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς πατρίδος, ἐν τῇ ἔχουσιν ἀξιώσεις εὐλόγους διὰ τὰς λαβῶναι μικρὸν ἀργύριον ἀπὸ τοῦ δημόσιου ταμείου ἢ πενία, αἱ ἀνάγκαι τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ ἐκτακτοὶ περιστάσεις ἀναγκάζουσι νὰ λαβῶσι τὸ μικρὸν τοῦτο ἀργύριον πρὶν ἢ δοθῇ αὐτοῖς διὰ τὰς θεραπεύσασιν τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις. Ἄν δὲν ὑπάρχῃ ἡ δολία προαίρεσις, νομίζω ὅτι τὰ παραδόσεις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ᾖ ἀντικείμενον ποινικῆς καταδίκης, οὐδὲ νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίαν νὰ δικαιολογήσῃ τὸν κ. Λομβάρδον ἀναγκάζοντα ἡμᾶς νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τόσον ἀπλὴν παραδοσιν τρεῖς ἡδὲ φορὰς, οὔτε ἡτο πρᾶγμα νὰ ἀναδικασθῇ εἰς τόσον ὕψος καὶ νὰ γίνῃ ἀντικείμενον συζητήσεως τρεῖς ἡδὲ ἐν τῇ κοινοβουλίᾳ, αἱ τετρακοσίαι δραχμαὶ τοῦ κ. Παγανέλη.

Μοὶ μένει ἀκόμη, κύριοι, πρὶν ἢ κατέλθω, μοὶ μένει νὰ φροντίσω διὰ τὰς ἀπαλλαγὰς σιτιάσεως, τὴν ὁποίαν κατ' ἐμοῦ ὡς ἀτόμου ἤκουσα ἐκτενεύεσθαι ἐκ τοῦ βήματος τούτου· δὲν πρέπει νὰ παρουσιάσω τίτλους τῆς ὑποκειμενικῆς καταστάσεώς μου, δύναμαι ὅμως νὰ πείσω τὸν κ. Λομβάρδον ὅτι ὅταν εἶπον, ὅτι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τῆς ἀληθείας νὰ κάμῃ χρῆσι τοῦ παραδείγματος τῆς συζητήσεως εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Β. λόγου, τὸ εἶπον, διότι εἶχον ἀληθῆ καὶ εὐλογον βάσιν νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἐκφράσιν ταύτην, οὐδὲ μεταχειρισθῆς αὐτὴν, ἐξῆλθον τῶν ὁρίων τοῦ καθήκοντος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νομίζω ὅτι ἡ συζήτης ἐξενιγμένη μετὰ τὸν καλλίτερον τρόπον· ἐὰν ἔχῃ τις τῶν Βουλευτῶν ἐναντίαν ἰδίαν ἢ τὴν κοινὴν.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Μάλιστα.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ἐγὼ θὰ ὁμιλήσω (ἀνέρχεται τὸ βῆμα.)

Κύριοι Βουλευταί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι Βουλευταί, εὐχριστηθῆτε νὰ ἡσυχάσητε ἵνα ἀκούσωμεν τὸν ἀγορεύοντα.

Κύριοι, διατρίβετε εἰς τὰ δωμάτια μὴ ὄντας Βουλευτάς· Πρέπει νὰ ἐξέλθουν ὅλοι ὅσοι ἐδῶ δὲν ἔχουν ὑπηρεσίαν· αὐτὴ εἶναι μία κατάστασις, τὴν ὁποίαν δὲν ἔμπορῶμεν νὰ τὴν ἀνεχθῶμεν.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Θὰ ἀρχίσω, κύριοι, τὸν λόγον ἀπὸ τὸν ὑπαινωμὸν, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν τῇ

τελευταίᾳ τοῦ ὁμιλίας σήμερον ἔκαμε. Ἐθαύμασε καὶ ἠπόρησε ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν πῶς σήμερον συμπράττει μία μερὶς μετὰ μίαν ἄλλην, τῆς ὁποίας εἴτε τὸν ἀρχηγόν, εἴτε τὰ μέλη ἄλλοτε ἀπεκάλουν ὁλετήρας τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ πρὶν ἀπαντήσω εἰς τὸν κ. Ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τὸν ὑπαινωμὸν αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἀπέδωκεν εἰς τὴν σημερινὴν ἀντιπολίτευσιν, ἤθελα τὸν παρακαλέσει νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν ἐντιμὸν Πρωθυπουργὸν τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργείου κ. Ζαΐμην, καὶ ὁ κ. Ζαΐμης ἤθελεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸν κ. ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργόν, ὅτι καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν περυσινὴν ἀντιπολίτευσιν συγκατετάχθη καὶ συνέπραξε μετὰ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἡ τότε ἀντιπολίτευσις ἀπικάλει μετὰ τὰς ἰδίαις προσωπομαχίαις. Ἐὰν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲ εὐρίσκη τὴν σύμπραξιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὡς ὀρθὴν, ἔχει τὰς ἰδέας τοῦ ἄλλ' ὀρίσει νὰ μάθῃ, ὅτι διὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐκείνης τῶν τριῶν κομμάτων ἐγένετο Ὑπουργός. Ἄλλως τε, κύριοι, τί δύσκολον εἶναι νὰ συναντηθῶσι μερίδες, ὅταν ἀντιπολιτεύονται μίαν Κυβέρνησιν; εἶναι πρωτοφανὲς αὐτὸ τὸ γεγονός, καὶ πρώτην φορὰν λαμβάνει χώραν σήμερον, ὥστε ἤθελεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ τὸ ἐπικρίνῃ; ὅχι, κύριοι· σὰς ἀνέρεα τὸ παράδειγμα τῆς περυσινῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἔχω πλείστα ἄλλα παραδείγματα, ὅχι μόνον τοῦ ἔθνους τοῦ ἰδιοῦ μας, ἀλλὰ τῶν μεγαλειτέρων ἔθνων τοῦ κόσμου· πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ὁ μέγας Πῆτ καὶ Φῶξ ἦσαν οἱ πλέον ἀδιάλλακτοί πολιτικοὶ ἐχθροὶ μετὰ τῶν, καὶ ὅταν ὁ Ναπολέων ἔκαμε τὸ μέγα στρατόπεδον τῆς Βουλώνης, τότε αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἐπολέμουν μετὰ τῶν, συνέπραξαν ὅπως ῥίψουν τὸ ὕπουργεῖον, τὸ ὁποῖον ἐθεώρουν ὡς ἀνίκανον τὴν ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν ἀντιπεξίληθ κατὰ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος· τί περίεργον λοιπὸν καὶ τί παράξενον εὐρίσκετε εἰς τὴν σύμπραξιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως τῶν τριῶν κομμάτων; — Ἡμεῖθα κουρασμένοι, κ. πρόεδρε, καὶ ἔπρεπε ν' ἀναβληθῇ ἡ συζήτης, ἀλλὰ δὲν παύει.

Εἰς ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Νὰ τὴν ἀναβάλωμεν, κ. πρόεδρε, διὰ τὴν δευτέραν.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Κύριοι, γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τῆς συγκροτήσεως τῆς παρούσης κυβερνήσεως, καὶ ἐπομένως δύνασθε νὰ ἐκτιμήσῃτε ποῖαν ἀξίαν ἔχουσιν οἱ ὑπαινωμοὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ἂν, ταῦτα λέγων, λέγῃ πραγματικὰ καὶ μὴ ἐφαρμοζόμενα πρῶτον εἰς τὴν παρούσαν κυβερνήτην. Μὴ φεύγετε, διότι καὶ διὰ οὗ θὰ εἴπω τώρα (πρὸς τὸν Ἀθανάσιον Πετσαλὴν διωθυνόμενον πρὸς τὰ παρακείμενα δωμάτια).

Α. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Δὲν φεύγω, ἐδῶ θὰ εἴμαι.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ἡ περυσινὴ ἀντιπολίτευσις, κύριοι, ἀπὸ τῆς ἀπὸ τρία μέρη, ἀπὸ τὸν κ. Δελιγεωργίου, ἀπὸ τὸν κ. Ζαΐμην, καὶ ἀπὸ τὸν κ. Κουμουνοῦρον, ὅστις ἀντιπροσέπευε ἐντὸς τῆς βουλῆς ὑπὸ τῶν φίλων του. Ὅλα τὰ σημερινὰ πρόσωπα τῆς κυβερνήσεως ἐξαιρέσει τοῦ κ. Τριγγέτα, ἀνῆλθον πραγματικῶς εἰς τὴν ἀπόχρωσιν, τῆς ὁποίας προϊστάτο ὁ κ. Ζαΐμης. Αἱ ὁμιλίαι λοιπὸν καὶ οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐξέφρασαν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, τὰ πρόσωπα τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν κυβέρνησιν, πλὴν τοῦ κ. Τριγγέτα, ὅστις δὲν ὡμίλησε τίποτε, ἀντιπροσωπεύουσι τὰς ἰδέας τοῦ κόμματος ἢ τοῦ τμήματος τῆς τότε ἀντιπολιτεύσεως καὶ σήμερον κυβερνήσεως· ἂς ἴδωμεν κατὰ πόσον ἐφάνησαν συνεπεῖς πρὸς ἐκτοὺς, καὶ κατὰ πόσον ἐτήρησαν καὶ τὸ πρόγραμμα, καὶ τὰς λόγους, καὶ τὰς ἰδέας, ἂς ὡς ἀντιπολιτευόμενοι ἀνέστησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου κατὰ τῆς τότε κυβερνήσεως, καὶ ἂν δυναθῇ

αὐτὰ τοῦτο θέλω ἀναπτύξει, κύριοι, καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπι-
είκειάν σας καὶ τὴν ὑπομονήν σας, διὰ νὰ ὑμνηθῶ νὰ δώσω
ὅσον ἐνιστά ἀκριβεστέρως πληροφορίας εἰς τὴν Βουλὴν καὶ εἰς
τὴν καθένην, ἡ ἥποια ἔχει τὸ καθήκον καὶ τὸ συμφέρον νὰ
προβῇ εἰς μέτρα κατ'ἀλλήλα. Ἡ κυβερνητικὴ πρῶτα καὶ τὰ περὶ
δημοσίᾳ ἀσφαλείας πληροφορίας τῆς ἀπὸ τοῦς ὑπαλλήλους ἡ
πηγὴ αὕτη, κύριοι, δὲν εἶναι ποσῶς ἐξέπιστατος· διότι ὅλοι γνω-
ρίζομεν ὅτι ἡ δημοσίᾳ ὑπερσία, οὗτις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς κυ-
βερνήσεως τοῦ Ζαΐμη, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἤδη διατελεῖ
εἰς λίαν ἐκρυθμὸν κατὰστασιν· ἐπομένως ἐν ἡμέλῃ τις τῶν ὑ-
παλλήλων ν' ἀναρρῶν τὴν κακὴν κατὰστασιν αὐτῆς, βεβαίως
ἤθελε λάβει τὴν ἀπάντησιν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας, καὶ
ἡ τοιαύτη θεραπεία εἶναι ἀδύνατος, καὶ διὰ τὸν ὑπαλλήλον αὐ-
τόν, ἡ τοιαύτη ἀπάντησις δυσεύρετος· ἐπομένως λέγω, ὅτι αἱ
πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἡ κυβερνητικὴ λαμβάνει, δὲν εἰσι ποσῶς
ἀληθεῖς. Θέλω λοιπὸν ἀναπτύξει μετὰ θάρρους ἐνώπιον τῆς Βου-
λῆς, τὴν ἐρισταμένην κατὰστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὡς
πρὸς τὴν δηλοσίον ἀσφαλείαν, θέλω ὑποδείξει τὰ αἷτια τῆς κα-
ταστάσεως ταύτης, αἷτια δὲν ἐπιβαρύνουν ποσῶς τὴν σκευ-
νὸν κυβερνητικὴν. Ἐρχεται βεβαίως φησὶ καὶ ἐνώπιόν, ποῖα τὰ
μέσα τῆς θεραπείας; ἔνταῦθα, κύριοι, ὀφείλω νὰ εἰπῶ, ὅτι ἡ ἐ-
ξαιρετικὴ τῶν μέσων τῆς θεραπείας, εἶναι ἡ ἐξαιρετικὴ τῶν δυνάμεων
μου, καὶ οὐχὶ μόνον ἐμοῦ, ἀλλὰ φρονῶ καὶ ἀδιστακτικῶς δικαη-
ρόντως, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελεν ἐξυῖον τὰ μέσα νὰ παγίωσιν
τὴν τάξιν καὶ νὰ σώσῃ τὸ ἑλληνικὸν κράτος, ἤθελεν εἶσθαι ὅχι
μόνον ὁ μεγαλειότερος πολιτικὸς τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ με-
γαλειότερος εὐεργέτης. Ἐν μόνον μέσον κατὰ τὴν ἐδικὴν μου
κρίσιν, ἤθελεν θεωρήσῃ ὡς συνταξοδικόν, οὐχὶ εἰς τὴν πλήρη
παγίωσιν τῆς τάξεως, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν κακῶν, τὰ
ὁποία πνέουσιν τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν, διότι τὸ μέγιστον αὐτό,
ἀναπληρῶναι τὴν ἑλλείψιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον
ζητεῖ ἡ ἐποχὴ· τὸ μέσον δὲ τοῦτο εἶναι, ἡ συμπράξις ὅσον τὸ
δυνατὸν περισσοτέρων κομμάτων ἐν τῇ ἑξουσίᾳ· ἀλλὰ τοῦτο
ἄλλοτε θέλω τὸ ἐξετάσει, ἔρχομαι μόνον ἤδη νὰ παραστήσω
τὴν κατὰστασιν τοῦ τόπου. Εἰς ἣν εὐρίσκειται θύσιν, νομίζω,
ὅτι οὕτω ἐγὼ, ὅστις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἦλθον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν
θὰ δυνήθω νὰ παραστήσω ἀκριβῶς. Κύριοι βουλευταί, ἡ κατὰ-
στασις τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους καὶ ἰδίως τῆς Στερεᾶς εἶναι
ἀνωτέρα παντὸς λόγου, εἶναι τοιαύτη, τὴν ὁποίαν γλώσσα ἀν-
θρώπινος ἀδυνατεῖ νὰ ἐκθέσῃ, εἶναι τοιαύτη, τὴν ὁποίαν μόνον
νὰ ἐνοήσῃ τις δύναται, οὐδέποτε νὰ τὴν ἐκθέσῃ, οὐδέποτε νὰ
τὴν περὶ γράψῃ. Ἡ κατὰστασις ἡ κακὴ δὲν εἶναι μόνον διὰ τὴν
λειτουργίαν, οἱ λησταὶ εἶναι γνωστοί, εἶναι οἱ προκηρυγμένοι· ὑ-
πάρχει ὅμως καὶ τι ἄλλο, εἶναι μὴ οὕτως εἰπεῖν γενικὴ κα-
χεΐα, εἶναι μία γενικὴ τάσις πρὸς τὸ κακόν, εἶναι ἡ κατὰσχυ-
σις τοῦ κακοῦ, ἡ ἥττια τοῦ κακοῦ, εἶναι τέλος πάντων ἡ ἐνθά-
ρμυσις τῶν κακοποιῶν, ἡ ἀπ' ἀθρόων τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, εἶ-
ναι μία διηνεκὴς πολιτορρία τῶν ἐχόντων, τὰ μέσα τοῦ ζῆν. Οἱ
κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν διακρίνονται εἰς πολιτορκοῦντας καὶ πολι-
τορκοῦμένους· πολιτορκοῦντες εἶναι οὐχὶ μόνον οἱ λησταί, οἱ φυ-
γόδοκοι, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς κοινωνίας, τὸ ὁποῖον ἐπίστευσεν,
ὅτι ἀτιμωρητὶ δύναται νὰ διαπράξῃ τὰ πάντα· πολιτορκοῦμενοι
εἶναι ὀλίγοι οἰκοκυρεῖται, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπέμειναν τὰ μέσα τοῦ
ζῆν. Θέλω ἐπικαλεσθῆ τὴν μαρτυρίαν ἐνός ἐκαστοῦ ἐκ τῶν βου-
λευτῶν τῆς στερεᾶς, καὶ παρακαλῶ νὰ με διαφύσουν, ἐάν δὲν
ᾔναι ἀληθὲς, ὅσα λέγω ἢ θὰ εἰπῶ. Ἀρχομαι ἀπὸ τὴν κατὰστα-
σιν τῆς ἐπαρχίας Παρνασσίδος, καὶ ἐπὶ τούτου ἐπικαλοῦμαι τὴν
μαρτυρίαν τοῦ ἀξιότιμου βουλευτοῦ Καραλιθάνου καὶ Παππακώστα.
Ἐρωτῶ τὸν κ. Καραλιθάνον, πρῶτον ἐάν οἱ κάτοικοι τῆς πό-
λεως τοῦ Γαλαξειδίου, οἵτινες εἰσάχουν ἑκατομμύρια εἰς τὸν
τόπον, ἐάν δύνανται ν' ἀναπνεύσουν ἀέρα ἐλευθέρου, ἐάν δύναν-

ται νὰ ἐξέλθουν τῶν οἰκῶν των· οἱ κάτοικοι τοῦ Γαλαξειδίου,
κύριοι βουλευταί, τοὺς ὁποίους βλέπω συχνὰ κατὰ τὴν μετὰ-
βασίν μου καὶ ἐπ' ἀνόδῳ μου ἐνταῦθα, εἶναι ὡς νὰ διατελοῦν
ἐν ταῖς εἰρηταῖς.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Πόσοι εἶναι οἱ κάτοικοι;

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Χίλιοι οἰκογένειαι ναυτικά, τῶν ὁποίων
οἱ ἄνδρες θαλασσοπνίγονται νὰ εἰσέλθουν ἱσθμὰ εἰς τὸ ἔθνος,
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα κινδυνεύουν καθ' ἑκάστην τὴν ἐσχά-
τον κίνδυνον.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Δὲν ἔχουν ἄνδρας τόσαι οἰκογένειαι;

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Δὲν δύνανται μὴ νὰ περιπατήσῃ, μῆτε
νὰ φάγῃ, μῆτε νὰ κοιμηθῶσιν ἡσυχῶς, τὰ συμφέροντά των
εἶναι εἰς τὴν διακρίσιν τῶν κακούργων· μάλιστα πρὸς τοὺς ἄλ-
λοις, καὶ ἐπικαλοῦμαι καὶ αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀντιπροσώ-
που αὐτῆς Καραλιθάνου, ἐάν ἐπιστρέψαν τὰ ἐμπέδω των
ἐρετοῖ καὶ ἂν ἐτρέψαν, τὰ ὁποία ἀπεγὼν μάλιστα 3
καὶ 5 λεπτὰ ἀπὸ τὰ σπήτια των· διατί; διότι δὲν ἠδύναντο
ἐκιδύνας νὰ τὰ ἐπισκερθῶσι. Δὲν δύνανται νὰ ἐκπληρωσῶσι
καὶ τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα ἀνευ κινδύνου, καὶ ἔχομεν
τὸ ἐφετεινόν περικείμενον τῆς δευτέρας τοῦ Πάσχα, ὅτι τετρα-
κόσοι καὶ πεντακόσοι ὁμοῦ, οἵτινες ἐπῆγαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν
ἐπαθόν, ἡχμαλωτίσθησαν καὶ περιουδρίσθησαν ἀπὸ τοὺς ληστές.
καὶ σιμὰ εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν συμφερόντων των, κύριοι, ἡ-
ξιοῦρετε τί ἄλλο ἐπαθόν; ἀπώλεσαν καὶ τὴν υγίαν των· τὸ
εἶον αὐτὸ πρὸς ὅπου ἦσαν ἐκεῖ, δὲν βλέπετε περὶ πτώ-
ματα, ἐξελθόντα ἐκ τοῦ τόπου· ὁ φόβος, ὁ τρόμος, ἡ ἀνέκτος
ἀνησυχία κατέστρεψε καὶ τὴν υγίαν των αὐτῶν. Περὶ δὲ τῆς
πόλεως Ἀμφισσῆς δὲν ἔχω νὰ εἰπῶ ὀλιγώτερον· παρακαλῶ τὸν
κύριον Παππακώσταν νὰ με εἰπῇ, ἂν ἐπικέρθη τὰ κτήματά του
καθ' ὅλην τὴν ἐκεῖ διαμονὴν του. Οἱ Ἀμφισσῆς, κύριοι, κατε-
στάρησαν σχεδόν, διότι ἡξιοῦρετε τὸ κύριον εἰσόδημά των εἶ-
ναι ὁ εἰσικομῆς· οὐδαὶ αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ καλλιεργήτῃ τὰ
ἐλαϊόδενδρά των, διότι ἐντός τῶν ἐλαίωνων κρύπτονται κακο-
ποιοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες δύνανται νὰ τοὺς κακοποιήσωσιν ἐλευ-
θέρως. Ἡ συγκοινωνία μετὰ τῶν πόλεων διεκόπη, κύριοι,
διότι ὅχι μόνον ἀπανδήσας ὁ πολίτης δὲν δύναται νὰ μεταβῇ
ἀπὸ μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, ἀλλὰ ἡξιοῦρετε καὶ μέχρι τίνος βαθ-
μοῦ ἔρθετε τοῦτο; δὲν εὐρίσκονται καὶ ἀγεγιάται, διότι, ἀφοῦ
ἐρρολόγησαν τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ἔρθεσαν καὶ εἰς αὐτοὺς,
καὶ προχθὲς μάλιστα ἡχμαλώτισαν καὶ δύο ἀγεγιάτας δυστυ-
χεῖς. Δὲ δύνανται λοιπὸν νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὸ εἰς μέρος, εἰς τὸ
ἄλλο, τὸ μὲν διότι κινδυνεύετε, τὸ δὲ διότι δὲν εὐρίσκετε ἀγε-
γιάτην. Προχθὲς, ὅταν ἐπρόκειτο εἰς ἐμπορὸς νὰ μεταβῇ ἀπὸ
Ἀμφισσῆς εἰς Λαμίαν, ἐνῷ ἠδύναντο νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὴν Λαμίαν
εἰς τὴν Ἀμφισσῆν ἀπ' εὐθείας διὰ μίαν ἢ δύο τὸ πολὺ ἡμέρας
μετὰ δέκα δραχμῶν δαπάνην, ἐδαπάνησε χίλια πεντακοσίας,
διότι ἐναγκάσθη ἀπὸ τὴν Λαμίαν νὰ ἐλθῇ ἐδῶ, καὶ ἀπ' ἐδῶ
εἰς Λαμίαν.

Α. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔξοδα δὲν κάμνουν οὐδὲ δια-
κοσίας δραχμὰς, εἰς τὸ Λοιδίον ἡμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ κανεὶς.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Θὰ ἴδῃτε ὅτι θὰ σὰ ἀποδώσω τὸ δίκαιον.

ΣΑΡΑΒΑΣ. Αἱ ὑπερβολαὶ εἶναι σχήματα ῥητορικὰ.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Οἱ κύριοι ὑπουργοί, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς
Παιδείας, εἰπον ὅτι λέγω ὑπερβολὰς, ἐγὼ ὅμως μετ' ὅλην τὴν
εὐλακρίειαν λέγω ὅτι, ὅχι μόνον δὲν κάμνω ὑπερβολὰς, ἀλλὰ
ἀδυνατῶ νὰ ἐκθέσω τὴν ἀληθῆ κατὰστασιν τοῦ τόπου. Μὴ πε-
ριμένετε, κύριοι βουλευταί, κύριοι ὑπουργοί, ν' ἀκούητε αἰχμα-
λωσίαι καὶ ληστοπραξίας διὰ νὰ κρίνητε περὶ τῆς ἀσφαλείας·
ἐγὼ σὰ λέγω ὅτι δὲν θὰ ἀκούσητε τοῦ λοιποῦ οὐδεμίαν λη-
στοπραξίαν, οὐδεμίαν αἰχμαλωσίαν, καὶ μολυντοῦτο δὲν εἶναι
ἀπόδειξις, ὅτι ἡ κατὰστασις εἶναι καλλίστη. Βλέπετε ἀπὸ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε ήσυχάστε, δεν είστε πρόεδρος.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Να κάμψτε την παρατήρησιν όμως, όταν κάμνουν το έργο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μά μή τρέχει, θα το κάμω δεν με άρχει, μου έπηρεε την θέσιν μου. — Σιωπήτατε, κύριοι, παρακαλώ και πάλιν και πολλάκις σας παρακάλεσα έχετε υπομονήν.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Πανταχόθεν λοιπόν, κύριοι, και πολιτικώς, και οικονομικώς, και διοικητικώς δεν εύρισκόμεθα εις καλήν θέσιν. Τί πρέπει να πράξωμεν; Ο κύριος Σωτηρόπουλος σας έπρότεινε τας ιδέας του, και άλλοι τας ιδέας των άλλων: τας είδομαι, άλλ' εγώ λέγω, το ζήτημα είναι, κύριοι, περί προϋπολογισμού, ο οποίος μας παρουσιάζει ενώπιόν μας έλλειμμα 4,000,000. Η κυβέρνησις σας είπε δεν είχε να κάμει άλλο, δεν ήμπορούσε να κάμει. Άλλ' η Βουλή τί έχει να κάμει; πρέπει να επαναπαυθής εις το αυτο; πρέπει να είπρη δεν είναι δυνατόν να γίνει τίποτε; πρέπει να πάρη τον προϋπολογισμόν, ως το καλό παιδί της, καθώς έλεγε χθες ο αξιότιμος συνάδελφός μας κύριος Χατζίσκος, και ν' αρχίσωμεν να το ναυσιάζωμεν διά ν' αποκοιμηθώμεν μαζό του; δι' δυνάμεθα να κάμωμεν τίποτε; Η κυβέρνησις δεν ήμπορούσε να κάμει τίποτε, και η έπιτροπή, την οποίαν εξέλεξετε δεν ήμπορούσε διά την αυτήν αίτίαν, διά την οποίαν και η κυβέρνησις, διότι δεν ήξευρε και δεν ήμπορούσε να ενεργήσ η έπιτροπή, διότι, συγχωρήσατέ μοι χωρίς να προσβληθώ κανεί σας, να είπω και εις την πλειονοψηφίαν και εις την μειονοψηφίαν, κατά την έκλογήν της έπιτροπής απέτυχατε. Τί έπενεμάνατε, συνάδελφοι της αντιπολιτεύσεως, από εκεί τον ιατρόν δι' οικονομικά, και μ' έσπρώξατε εν τή έπιτροπή εκεί, μαζό με τον αγαθόν συνάδελφόν μου ιατρόν Τζαρόπουλον, και οις οι άλλοι, συνάδελφοι της συμπολιτεύσεως, τί έπενεμάνατε από τους αξιοτίμους και σεβαστούς κυρίους, Δαγγάν, Χατζίσκον, Ρηγόπουλον, και τους άλλους όπου εδύλατε ως έπιτροπήν οικονομικών; Η οικονομική επιστήμη είναι πλατεία, απαιτεί γνώσεις, απαιτεί σπουδήν, απαιτεί ιδιαιτέρας ικανότητας. Τί έπενεμάνατε από ημάς να κάμωμεν; έπρεπε να έδωγ εκείνο το όποιον έδωγε μία έκθεσις, οία η εισαχθείσα άφ' ενός, και ο πρόεδρος της έπιτροπής εξ άλλου, ίνα σας είπρη ο προϋπολογισμός είναι το τέκνον σας, άγκαλιάσατέ το! Ουδείς των εν τή Βουλή ειδικών ανθρώπων περί τα οικονομικά δεν συμπεριελήφθη εις την έπιτροπήν του προϋπολογισμού. Έθνη, τα όποια εύρέθησαν εις την θέσιν, εις την οποίαν εύρισκόμεθα, και την οποίαν πολύ καλά απέκρινεν ο κ. ύπουργός της δικαιοσύνης και βουλευτής Ήεροχωρίου, η οποία προκαλεί την οικονομικήν κρίσιν, την αποσύνθεσιν, τα έθνη ταύτα τί έκαμαν; έκαμαν ό,τι μάς προτείνουσι να κάμωμεν ημεείς τώρα; όχι· προσεκάλεσαν τους δεινότερους κατά τα οικονομικά, τους όποιους είχαν εάν δεν είχαν, προσεκάλεσαν με άδρά έξοδα έξωθεν, και τους είπον· λάβετε ανά χείρας τα οικονομικά μας, προσπαθήσατε να φέρητε μίαν τακτοποιήσιν. Σας προτείνω και εγώ μίαν ιδέαν (δεν κάμνω θέμα) μεταξύ των άλλων ιδεών, αι όποιαι έφύθησαν επί του άντικειμένου τούτου. Το ζήτημα του προϋπολογισμού, κύριοι, το ζήτημα της ισορροπίας των εσόδων και έξόδων, καθ' ην εύρισκόμεθα την στιγμήν ταύτην θέσιν, δεν είναι ζήτημα κομμάτων, δεν είναι ζήτημα φατριών, είναι ζήτημα του τόπου, είναι ζήτημα του έθνους. Εκλέξατε μίαν άλλην έπιτροπήν, προσκαλέσατε εις την έπιτροπήν ταύτην τον αξιότιμον πρόεδρον της Βουλής, ο οποίος διά το διάστημα 20, 30 δεν ήξεύρω πόσων έτών, με τα οικονομικά έχασεν, αυτή είναι η πολιτική του σημαία, και τον όποιον έθέσατε εις στιγμήν κατά την οποίαν συζητούμεν τα οικονομικά μας, και τα όποια έφθασαν εις την θέσιν εκείνην, εις την οποίαν βεβαίως ούδέποτε τα είδεν ο αξιότιμος πρόεδρος, όταν έφώναζε πρό καιρού, ότι έχάθηεν εάν

δεν διορθώσωμεν τα οικονομικά, τον έθέσατε λέγω, να διορθή η τας συζητήσεις μας και να τερή την ήσυχίαν του. Καλή η θέσις του προέδρου, αλλά δεν είναι τίς αὐτοῦ τόσα· πρέπει να έλθη έδω και να μάς είπρη πως θα φέρωμεν την ισορροπίαν επανέν, την οποίαν τόσαις φοραίς έφώναζε και φωνάζει, ότι ήμπορεί να γίνει. Ο πολιτικός άνθρωπος δεν πρέπει να περιμένει, όταν έρχεται εις την εξουσίαν, να εφαρμόζη τας ιδέας του· το βάρος δεν είναι ενός 4,000,000 έλλειμμα έχομεν ενώπιόν μας. Να παρακαλέσωμεν τον κ. Χρηστίδην, να γίνει πρόεδρος της έπιτροπής ταύτης, να παρακαλέσωμεν τον κ. Κουμουνοδόβρον, τον κ. Κεχαγιάν, τον κ. Σωτηρόπουλον, τον κ. Διληγεώργην, όλους όσους έχομεν εν τή Βουλή οικονομολόγους, να έλθουν να λάβουν τον προϋπολογισμόν της κυβερνήσεως, και να είπουν είναι η δεν είναι δυνατόν να κάμωμεν οικονομίας. Άλλως εάν είπωμεν, επειδή η κυβέρνησις, ήτις τον προϋπολογισμόν έπαρουσίασεν, επειδή η έπιτροπή, ήτις τον εξέτασε, δεν ήμπούσαν να κάμουν τίποτε άλλο παρά εκείνο, το όποιον είπον ο κ. Χατζίσκος, ημεείς η Βουλή δεν έχομεν τίποτε άλλο να κάμωμεν, παρά να σταματήσωμεν τας χείρας μας, οι έχθροί μας θα εξαγάγουν το συμπέρασμα, ότι ημεείς η Βουλή δεν χρησιμεύομεν εις τίποτε. Άλλοτε ελαβόμεν την ύβριν να σταίλωσιν έδω οικονομικούς επιθεωρητάς, διά να εξετάσωσι τα οικονομικά μας, βλέποντες, ότι δεν ήμπορούμεν να τα τακτοποιήσωμεν ημεείς. Να το κάμουν και τώρα, πιστεύω να μη τους έλθη η όρεξις πιστεύω όμως ότι είναι έτοιμοι άλλοι να υποστηρίξωσιν άλλως την ιδέαν.

Ηκούσατε σήμεραν από του έθματος τούτου να σας ρίπεται η ιδέα, ότι μία από τας πληγάς μας είναι αι μεγάλαι έλευθερίαι, τας όποιας έχομεν. Βλέπετε, ότι με όλας τας διαβεβαιώσεις των κυρίων ύπουργών, ότι ούδεν γαγονός, ούδεμία ιδέα κυκλοφορεί κατά των συνταγματικών μας έλευθεριών, όμως εξέρχεται μία έφημερίς παλλακαροῦ, (την τιμώ, διότι ήξεύρει να υποστηρίξη τας αρχάς της φανερά), η οποία και την Βουλήν και την κοινοβουλευτικήν κυβέρνησιν κατά μέτωπον πολεμά· σηκώνει σημαίαν καθάρην κόμματος, μερίδος, φατρίας, ό,τι θέλει, αλλά σημαίαν καθάρην αναπτυσσομένην ενώπιον της κοινωνίας· την τιμώ, είπον, δεν συμμερίζομαι τας ιδέας της· τας θεωρώ καταστρεπτικές, αλλά την τιμώ, διότι είχε την τόλμην να τας υποστηρίξη. Εκείνους τους έννοώ, κύριοι ύπουργοί· έννοώ τους κρητομένους όπισθεν της συντάξεως του «λόχου», έχοντες καθάρη και κρύπτουσιν, η Βουλή κατέγραψε τον τόπον, η κοινοβουλευτική κυβέρνησις έχάλασε την Ελλάδα· πρέπει να πέρη και το εν και το άλλο, τους έννοώ. Ιδοῦ μία πολιτική, η οποία έρχεται να συζητήση. Άλλά την πολιτικήν σας δεν την βλέπω όποια είναι, δεν έννοώ που εΐται. Δεν φοβόμαι την επικράτησιν των ιδεών, αι όποιαι αντιπροσωπεύονται από την έφημερίδα, περί της όποιας σας έμειλα· δεν φοβόμαι ότι πολλοί θα ακολουθήσωσι τας γνώμας του άγαθού και αξιοκαχήτου συναδέλφου μας κ. Κατσικαπή, όστις από του έθματος σήμεραν έκάρυξε μίαν από τας πληγάς μας τας μεγάλας έλευθερίας, τας όποιας έχομεν· αλλά φοβόμαι τοῦτο, ότι ενώπιον μιας οικονομικής κρίσεως, η οποία μάς επαιτεί, αν εξακαλουθώμεν να θάινωμεν όπως θάινωμεν με τας χείρας εσταυρωμένας, ήμπορεί διά μίαν στιγμήν να εύρη ύποστήριξιν η ιδέα, ότι η Βουλή δεν χρησιμεύει και ότι η κοινοβουλευτική κυβέρνησις είναι αίτια των κακών μας. Αν τόνοντι θαδίζωμεν έμπρός εις μίαν κρίσιν, ως έλθη μίαν ώραν αρχήτερη το τοιοῦτον, διότι τότε αι διακρίσεις έπαυσαν, και όλοι θα συνέλθωμεν εις έ· και το αυτό, όπως δείξωμεν εις εκείνους, οι όποιοι νομίζουν ότι θέλουν μάς κυβερνήσει κατά το κεφάλαιον, ότι η Ελλάς δεν κυβερνάται είμή διά της έλευθερίας. Χρείο· όμως πάντων ημών είναι ν' απομακρύνωμεν την κρίσιν

πλέοντος. Πριν λίσσῃ ἑκάστον ἔθνος τὸ οἰκονομικόν του ζήτημα, ἔστι δύνάται νὰ ἔχῃ οὔτε παρὸν οὔτε μέλλον.

Συντάσσεται πληρότητα μετὰ τὰς ιδέας ταύτας τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ εἶμαι ὁπαδὸς του καθόσον ἀφορᾷ αὐτὸ τὸ μέρος. Ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης προχωρῶν εἰς τὰ καθήκοντα ἐρχεται εἰς ἕν ἄλλο συμπέρασμα τὸ ἐπόμενον. Ἀπὸ τοῦ 1854 μέχρι τοῦ 1859, βλέπετε, λέγει, ἐποὺ ἐφθάσαμεν; Ἐν τούτοις ὥσπερ νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἡ Συνέλευσις ἐκυβέρνησε μετὰ ἑνα προϋπολογισμὸν 18,000,000, τὸ πᾶν ὑπουργεῖον τοῦ κ. Βυζύργη μετὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως Γεωργίου παρουσίασε προϋπολογισμὸν 22,000,000 (εἰς τὸ ὅποιον ὑπουργεῖον εἶχε μέρος καὶ ὁ νῦν ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐπομένως θὰ εἶδεν, ὅτι τὸ κράτος ἔμπορεῖ νὰ διακινήθῃ καὶ μετὰ 22,000,000). Μετὰ τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο (ἐξαιρουμένη λαλῶν ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης), ὅλα τα ὁματὰ ταῦτα πῆλυνον τὰς δαπάνας εἰς 28 καὶ 32 καὶ ἤδη εἰς 35 ἑκατομμύρια. . . . Ταιούτη οἰκονομικὴ κατάστασις εἶναι ἀφόρητος, εἶναι τρομερὰ, εἰν δὲν ληρθῶσιν ἐγκαίρως μέτρα. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ εἰς οὐδὲν ἄλλο κράτος, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἕτερον κράτος εὐρισκόμενον εἰς δημοκρατίαν μετὰ τὸ ἑλληνικόν, δύναμαι νὰ εἰδικώσω, ὅτι εὐρίσκειται ἀπλησίον τῆς ἀποσυνθέσεώς του, εἰς τὸ τοιοῦτον κράτος εἶναι ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ τάξις καὶ κυβερνήσις. Ταῦτα λέγει ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, ἰδοὺ δὲ διατὶ ἀξιότιμοι συνάδελφοι καὶ φίλοι, εἶπον, ὅτι δὲν θὰ σᾶς ἀκολουθήσω εἰς τὰ ὅσα εἶπατε περὶ προϋπολογισμοῦ, ἔχω ἐνώπιόν μου τὸν ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ αὐτὸν ἀκολουθῶ.

Α. ΠΕΙΣΑΛΗΣ. Τὸν βουλευτὴν δηλ. διότι ὡς ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης εἶμαι τὸ ἐβδόμον μέλος τῆς κυβερνήσεως.

ΔΟΜΒΑΡΟΣ. Ἐγὼ ἐκλαμβάνω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος παντοῦ καὶ πάντοτε εἶναι εἰς, ὁ αὐτὸς καὶ ἀδιαίρετος, εἴτε βουλευτὴς ὁ πάρχῃ εἴτε ὑπουργός, δὲν τὸν διαίρει εἰς ἐβδόμα, εἰς ἕκτα, εἰς πέμπτα, εἰς τρίτα· ἀλλὰ εἰς ἕνα καὶ μόνον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχω ἀξιότιμοι φίλοι καὶ συνάδελφοι, τὸν ὑπουργὸν νῦν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀξιότιμον βουλευτὴν τότε, ὁ ὁποῖος μοὶ λέγει, ὅτι μετὰ προϋπολογισμὸν 35,000,000 ἡ Ἑλλὰς διακίβηται εἰς τὴν ἀποσυνθέσιν, ὅτι μετὰ τοιοῦτον προϋπολογισμὸν καὶ εἰς τὴν θέσιν, εἰ τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται ἡ Ἑλλὰς, δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ οὔτε τάξις, οὔτε ἡσυχία, οὔτε κυβερνήσις, δικαιώματι νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κ. ὑπουργέ, πῶς μᾶς παρουσιάζει τὸν προϋπολογισμὸν αὐτὸν τῶν 35,000,000; Καὶ ἡ κατάστασις αὕτη ἡ ἐρετινὴ, μὰ το ναι, κύριοι, εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὴν κατάστασιν τὴν περυσινήν· καὶ ἂν πρέπη νὰ κάμω διακρίσιν μεταξὺ, ὅχι τῶν ἀόμων, ἀλλὰ τῆς θέσεως τοῦ ἀτόμου τοῦ βουλευτοῦ ἐκ Ἐπιοχωρίου Πετσαλῆ κατὰ τὸ 1868, καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης Πετσαλῆ κατὰ τὸ 1869, πρέπει νὰ κάμω μόνον διακρίσιν τὴν ἐπομένην. Πέρυσιν, κ. ὑπουργέ τῆς δικαιοσύνης, εἰς ἐπὶ τὴν θέσιν κατὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν 35,000,000 ὡς καταστρεπτικοῦ καὶ προσηνύετε τὰς συνεπείας, εἰς ἐκτετατὸν αὐτὸς ὁ προϋπολογισμὸς, δὲν εἶχον καταναλωθῇ, οὔτε τὰ 15 ἢ 16 ἑκατομμύρια τῶν δανείων, οὔτε εἶχον ψηφισθῇ τὰ 100,000,000· ὅθεν ἐνώπιόν σας εἶχατε μίση, εἰς τὰ ὅποια ἠδύνασθε νὰ προστρέχητε. Ἐφάτος ὅμως ποῦ διακίβηται; ποῦ πηγαίνομεν; τὰ δάνεια καταναλωθῶσιν, ἡ πίστις ἐξηντληθῇ, ποῦ μᾶς σύρετε; Καὶ ἂν εἶχα τὴν ιδέαν νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ποῖος σᾶς ἔδωκε τὴν ἀδειαν νὰ κάμντε χρῆσιν τοῦ δανείου τῶν 28 ἑκατομμυρίων, καὶ τοῦ τῶν 21 ἑκατομμυρίων, καὶ εἰν ἤθελον εἶχε τὴν ιδέαν, εἴτε καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐμῶς εἰς λεπτομερείας οἰκονομολογικάς, οἱ προλαλήσαντες ἐντιμοὶ φίλοι μου καὶ συνάδελφοι Κουμουνδούρος καὶ Σωτηρόπουλος ἐξήντησαν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο. Οὐχ ἦτον δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐρωτήσω πῶς

εἶδαστε τὰς χεῖρας εἰς τὸ δάνειον τῶν 100 ἑκατομμυρίων σας, ἀξιότιμοι κύριοι ὑπουργοί, οἱ ὁποῖοι ὡς βουλευταὶ ἐψήφισατε αὐτό; Σᾶς ἐρωτῶ νὰ μοῦ ἀπαντήσητε. Τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὸ ἐψήφισατε, ἂν ἤθελεν ἐγερθῇ τις νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ κυβερνήσις ἤθελε κάμει χρῆσιν τοῦ δανείου ἐκείνου δι' ἐσωτερικὰς ἀνάγκας, τὸ ἐψήφισατε; εἶπατε ναι, καὶ τότε θὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἐκάματε καλά, θέσαντες χεῖρα ἐπὶ τοῦ δανείου ἐκείνου. Ἀλλ' ἡ ιδέα καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς βουλῆς ἦτο, ὅτι ὁ ψήφισεν διὰ τὰς ἐκτάκτους τότε περιστάσεις. Μετὰ τοῦτο· λοιπὸν δικαίωμα τὸ ἐγγίξατε, ὅτε πᾶς φόβος πολέμου εἶχεν ἐξαλειφθῇ, καὶ ἡ ἐκτακτοὶ ἐκείναι περιστάσεις εἶχον παρελθῇ; ὅταν δὲν ἀποδεικνύετε σήμερον, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνάγκη τις; Ἀλλ' ἐγὼ τ' ἀρίνω κατὰ μέρος διὰ ταῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα οἱ ἀριθμοὶ διὰ τὸ παρελθὸν μᾶ. Δίδω τι, καὶ περιερίζομαι μόνον εἰς τὰ σημερινὰ γεγονότα. Ὁ προϋπολογισμὸς, ὁ ὁποῖος μᾶς παρουσιάζεται τῶν 31 μὲν ὡς σημεῖοτε ἀλλὰ θετικῶς 35 ἑκατομμυρίων ἐξόδων, θέλει παρουσιάσῃ ἔλλειμμα 4,000,000· αὐτὸ δὲν χρῆζει νὰ ᾖναι εἰς οἰκονομολόγος διὰ νὰ τὸ μάθῃ, οὔτε λογιστὴς ἵνα τὸ γνωρίζῃ. Τὰ προϋπολογιζόμενα εἰσὶν ἀρίνον πάντοτε ἔλλειμμα 1 ἢ 2 ἑκατομμυρίων, εἰς τὰ προϋπολογιζόμενα ἐξόδα διὰ τῶν ἀναπληρωτικῶν πιστώσεων προστίθενται πάντοτε οὐ μὴραι ποσότητες. Σᾶς λέγετε, ὅτι τὸ ἔλλειμμα μὲν θὰ ᾖναι 300,000 δραχμῶν, τὸ πραγματικὸν ὅμως εἶναι, ὅτι θὰ φθάσωμεν εἰς ἔλλειμμα 4,000,000· καὶ πῶς θ' ἀνακληρωθῇ; 6 ἑκατομμύρια μᾶς εἶπατε εὐρίσκειτε εἰς τὴν ἀναγκὴν νὰ πληρώσῃτε ἐπειδὴ ἦσαν ἀπαιτητὰ μέχρι τέλους Φεβρουαρίου, 2 ἑκατομμύρια εἰσεπράξατε, 4 λοιπὸν ἑκατομμύρια σᾶς εἰσέψαν, καὶ δι' αὐτὸ ἐκάματε, ὅτι ἐκάματε διὰ νὰ τὰ πληρώσῃτε· εἶχατε ὅμως τὸ δάνειον τῶν 12 ἑκατομμυρίων, τὸ μεταχωρίσκατε· δὲν σκέπτεσθε ὅμως ποῦ θὰ εὐρίθῃ τὸ ἔθνος εἰς τὰ 1870 μετὰ τὸ ἔλλειμμα τῶν 4 ἑκατομμυρίων; πῶς θὰ τὰ ἀναπληρώσῃτε; Ἀλλ' ἀφήσατε, μοὶ λέγουσι, τὰ τοιαῦτα, ἐξετάσατε τὴν πολιτικὴν μας. Νὰ ἐξετάσωμεν τὴν πολιτικὴν σας· διότι ἂν τῷ ὄντι παρουσιασθῇ ἐνώπιόν μου μία πολιτικὴ τοιαύτη, ἡ ὁποία ν' ἀνυψοῖ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος, ἥτις ὅμως ν' ἀπαιτῇ θυσίας καὶ νὰ φέρῃ τὸν κίνδυνον αἰσῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἀσκήσῃ καὶ τότε εἶχατε τὸ δικαίωμα κατὰ νὰ εἶπατε καὶ νὰ δικαιολογηθῇτε. Ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ πολιτικὴ σας; Ἡ πολιτικὴ πάσης κυβερνήσεως φαίνεται εἰς τὸ πρόγραμμά της· καὶ εἰς τὸν ἐπιδικὸν λόγον, τὸν ὅποιον ἀπαγγέλλει ὁ βασιλεὺς ἐκ μέρους τῶν ὑπουργῶν ἐνώπιον τῆς βουλῆς. Το πρόγραμμά σας, κύριοι, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἀρήγσις τῶν τότε συμβάντων, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἐκφορὰς ἀλγῶν πατριωτικῆς καρδίας, διὰ τὴν ἐθνικὴν συμφορὰν, καὶ ἡ καρδία ταὶ ἠρθάνθη τότε ἐξ ἴσου ὅπως ὅλαι οἱ Ἑλληνικαὶ καρδίαι. Ἀλλὰ ἐξετάσατε καὶ μίαν εὐχὴν τὴν ἐπομένην· ὁ Ἑλλήνωνος ἀποσπαραγμὸς, λέγει, ἐν τῷ προγράμματί σας— ὁ συμπορεύεται, ἀφηγῆται τῶν γενομένων, ὑπὸ τὸ ἔθνος τοῦ ἔχθους, ἀποσπαραγμῶν καὶ εὐχόμενοι, ἵνα ἡ περὶ τὴν ἀρήγσιν ταύτην εὐλακρίνῃς ἡμῶν ἀναπτύξῃ ἐπὶ τὸ μέλλον τὴν πρόσιν καὶ αὐτῶν κυβερνώντων καὶ τῶν κυβερνωμένων.— Καὶ ἀληθῶς τριάντα καὶ εἴς πλήρη ἔτη μετρώμεν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς πρώτης δυναστείας καὶ ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνήσις εὐρίσκει καὶ τὴν ὁδομὴν θέσιν νὰ ὑποστῇ ἐντεκα ἐλλείψεως μέσων τὴν ἀπαρτίαν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Ἰδοὺ, κύριοι, ἂν οὐχὶ μία πολιτικὴ, ἀλλὰ μία ιδέα πολιτικῆς. Μία κυβερνήσις, ἡ ὁποία ἐρχεται ἐπειτα ἀπὸ τὰ ἐπισυμβάντα δυστυχήματα καὶ ἀναθεματίζουσα τὸ παρελθόν, προβάλλει, ὅτι ἡ φροντίς τῶν κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων πρέπει νὰ ᾖναι εἰς τὸ ἐξῆς τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ εἰσθῇ ἐκ νέου εἰς θέσιν, νὰ δεχθῇ ἔκπνομα τοῦ Χόδερτ καὶ νὰ μὴ δύναται ν' ἀπαντήσῃ. Ἐλθέτωμεν νὰ ἴδωμεν διὰ ποίων μέσων ἐσκέφθη νὰ προτείνῃ εἰς τὸ ἔθνος, ὅπως τὴν

εἶχον σχέσιν μετὰ τὴν ἑκατον πίστει τῶν 100,000,000· καὶ ἐπομένως ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ παρούσα κυβερνήσις δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ καὶ ἡ γρήνι τοῦ δανείου τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, τὸ ὅποιον ἐκ μόνῃς τῆς πιστώσεως ταύτης ἀπέβλεπε. Ἐρωτῶ ὑμᾶς οἱ κ. κ. ὅπως τοὺς ὁποίους παρουσίαν οἱ κύριοι ὑπουργοί, διαφεύδον τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον; ἔπειτα οἱ κύριοι ὑπουργοὶ σημειώσιν τινὰ δαπάναν ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὴν ἑκατον πίστει τῶν 100,000,000; εἰ δὲ οὐκ αἱ δαπάναι, τὰς ὁποίας λέγουσιν ὅτι ἐπλήρωσαν ἀπὸ τοῦ δανείου τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, εἰναι δαπάναι εἰς ἀναγόμεναι εἰς τὸν τακτικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους, εἰτε γογγυθῆσιν δι' ἄλλων εἰδῶν πιστώσεων καὶ μὴ εἰς οὐδὲν ὅσον σχέσιν μετὰ τὴν ἑκατον πίστει τῶν 100,000,000. Αὐτοὶ ὑπάρχει, κύριοι, ἀποδείξιμὸν, καὶ ἐστὶς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι οἱ κύριοι ὑπουργοὶ ἔκαμον γρήνι τοῦ δανείου τοῦτου διὰ δαπάναι, διὰ τὰς ὁποίας τὸ δάνειον τοῦτο δὲν ἐδόθη καὶ ἐπομένως ἐπαναλαμβάνω νὰ εἶπω, ὅτι τοῦτο πράξαντες, περιέβλεπον ἡτὸν νόμον.

Ἀλλὰ, λέγουσιν οἱ κύριοι ὑπουργοί, ἐπείκειν δαπάναις ἐκκρεμαίς, εἶχον ἀνάγκην νὰ δαπανήσωμεν, καὶ δὲν ἔμπορούσαμεν νὰ καμώμεν διαφρετικὰ· ἔπειτα νὰ πληρώσωμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐννοήσαμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ κάμωμεν γρήνι τοῦ δανείου τοῦτου. Καὶ ποῖαι εἰναι, κύριοι, αὗται αἱ δαπάναι, αἱ τοσοῦτον ἐπιτακτικαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν ἐπιδικαστικαὶ οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, ὥστε οἱ ὑπουργοὶ ν' ἀπορρίψωσι νὰ παραβιάσωσιν ἡτὸν νόμον; ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν τὰς εὐρίσκω· οὐκ αἱ δαπάναι, τὰς ὁποίας ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν σημειώνει εἰς τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἐκθεσίν του, εἰναι δαπάναι, ἡ πληρωμὴ τῶν ὁποίων, ἐξαιρέσει πολλὰ μικρὰ ποσῶν, ἡδύνατο ν' ἀναβληθῇ ἢ νὰ ἐνταχθῇ δι' ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τῶν 28,000,000 π. γ. αἱ 500,000, αἱ ὁποῖαι ἐπλήρωσαν εἰς τὴν ἀμοιολογικὴν ἐταιρίαν, δὲν ἦτον ἀνάγκη κατεπιγούσα νὰ πληρωθῶν εἰς τὴν στιγμὴν (θόρυβος).

ΖΑΪΜΗΣ. Ἡραὶ ἐπιχείρημα· νὰ κάμντε νόμους καὶ ὕστερον νὰ λέγητε νὰ μὴ τοὺς ἐτελέγητε.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Νὰ τοὺς ἐτελέγητε, χωρὶς νὰ παραβιάζετε ἄλλους. — Αἱ 500,000 τῆς ἀμοιολογικῆς ἐταιρίας δὲν ἦτον ἀνάγκη, λέγω, νὰ πληρωθῶν εὐθὺς, οὐτε ἐπληρώθησαν νομιζῶ, ἀπὸ τὰ χρήματα τοῦ ἐκτάκτου δανείου, διότι ἡ ἀμοιολογικὴ ἐταιρία ἐλάθεν ὁμολογίας τοῦ δανείου τῶν 28,000,000. Ἐπειτα καὶ τῶν διαγ. 1,144,000 τῶν προερχομένων ἀπὸ ἑκατὰ μέτρα ασφαλείας, ἡδύνατο ν' ἀναβληθῇ ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας ἀκόμη ἡ πληρωμὴ, πιστεύω δὲ καὶ ὅτι αὗται ἐπληρώθησαν δι' ὁμολογιῶν τῶν 28,000,000. Ἐκ τῶν ἄλλων πληρωμῶν, αἱ ὁποῖαι σημεῖονται κατωτέρω καὶ ἀναγίνονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπερβολὴν ἐκ δρ. 3,200,000, αὐτῶν δὲ ἐπραγματοποιήθησαν μέχρι τοῦδε πλεονάζοντες μόνον, διότι ἀκόμη δὲν ἐπληρώθησαν τὰ 2,000,000 διὰ τὰ ὅπλα.

ΖΑΪΜΗΣ. Δὲν εἶπομεν 3,000,000.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Σημειώσατε 3,200,000 δι' ὅπλα καὶ ὀλίγην ὥστε καὶ αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι δὲν ἦσαν τότε κατεπιγούσαι, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδέχωνται καμμίαν ἀναβολὴν. Ἀλλως τε, κύριοι, δὲν εἰναι ἀπολύτως ἀληθὲς ὅτι ἐστεροῦντο ἐντελῶς χρηματικῶν μέσων καὶ δὲν εἶχον τίποτε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πολλοῦ γὰ καὶ διὰ. ἔδρον 600,000 δραχμὰς μετρητά.

ΖΑΪΜΗΣ. Αὐτὰ τὰ εἶπε καὶ ὁ κ. Κουμουνοδόχος.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἰσχυρίζομαι, ὅτι λέγω ὅλο νὰ πράγματα. — 600,000 δραχμὰς ἔδρον μετρητά, ἡδύνατο νὰ λάβουν ἀκόμη ἀρκετὰ χρήματα ἀπὸ τῆς μετοχῆς τῆς ἐθνικῆς τραπεζῆς, εἰν ἀπεράσειον νὰ τὰς πωλήσουν, καὶ δι' αὐτῶν ἡδύνατο νὰ θεραπεύσωσιν κάπως τὴν ἐπικειμένην ἀνάγκην.

Ἐρωτηθεὶς ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ὑπὸ τινος τῶν συν-

ἀδελφῶν μας, τί θέλατε κάποιον, καὶ ὅπου γὰρ, εἰν δὲν εὐρίσκετε τὸ δάνειον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἀπὸ τῆς πηγῆς, ὅτι θέλωμεν καταφύγει εἰς τὰ φῶτα ὅλων τῶν οικονομολόγων τοῦ Κράτους, διὰ νὰ μᾶς εἶπουν τί ἡδύνατο νὰ κάμωμεν εἰς τὴν ἐκτάκτον ταύτην περίστασιν. Ἐγὼ νομιζῶ, ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐρωτήσω καὶ ἐνῶ, ἔρχαι μόνον νὰ ἀνέτρεχον εἰς τὸ παρελθόν, καὶ νὰ ἐκλογίζοντο τί ἔκαμον ἄλλαι κυβερνήσεις, εὐρεθείσαι εἰς παρεμφερείας περιστάσεις· ὅπως δὲ περὶ τὸν ἦτον ν' ἀναβληθῇ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν μέχρι τοῦ 1851, διὰ νὰ εἶς ἀποδείξῃ, ὅτι διεσπάρχη ἡ ἰσορροπία μετὰ τὸ ἐσθλόν καὶ ἐξοδόν, καὶ ὅτι κατὰ τοὺς ἐγόνους μέλλει, τὸ δημοσίον ταμίον δὲν δύναται νὰ ἦναι ἐνήμερον εἰς τὰς πληρωμὰς του, διότι τοῦτο κατέστησεν ἡτὴ παλαιὰ ἱστορία. Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐγὼ ἡθόμεν κατὰ τὰ 1861 εἰς τὴν κυβερνήσιν ὑπὸ τὸν καὶ νῦν ἀρχόν Κανάρην, δὲν εὐρίσκον πολλὰς ἐκκρεμαίς· μήπως ὅταν ἦλθεν ὁ ἐντιμὸς πρόεδρος κ. Χρηστοδίδης ὑπὸ τὸν κ. Βούλγαρη, κατὰ τὸ 1866, δὲν εὐρίσκον ἀκόμη πλεονέτερας; μήπως ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὀλιγωτέρως εἰς τὸν διαδοχόν του; Τί ἔκαμον οἱ αὗτοι; ἀντιθέτως ὀλίγον τὰς πληρωμὰς, ἐστενοχωρήθημεν, οἰκονομήσαμεν καὶ ἐπροσπαθήσαμεν διὰ παντός τῶν τρόπων, νὰ συμμορφώσωμεν μετὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, δὲν ἐπείραμεν δὲ ἀπὸ τὸν νῦν κανεὶς ὅς νὰ παραβιάσῃ ἡτὸν νόμον.

Ἀλλὰ, λέγει ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, πᾶσα ἀναβολὴ περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ δημοσίου, προσβάλλει τὴν δημοσίαν πίστιν· πᾶσα τὴ νὰ δώσωμεν νέον τραῦμα εἰς τὴν πίστιν τοῦ δημοσίου, ἡ ὅποια εἰναι ἀρκούντως τατραυματισμένη, ἐστοχάσθημεν, ὅτι θέλωμεν πράξαι ἔργον πατριωτικόν, ἔργον φρονήσεως, νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ χρήματα τοῦ δανείου. Κύριοι, ἐκ τῆς μικρῆς μελέτης, τὴν ὁποίαν ἔκαμον περὶ τὰ οικονομικὰ, ἐγνωρίζον ὅπως τῶρα, ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν γραμματίων χρησιμεύει μόνον καὶ μόνον, διὰ νὰ προσπορίῃ εἰς τὰς κυβερνήσεις χρήματα· τῶρα δὲ μαθάνω διὰ πρώτην φοράν, ὅτι ἔμπορεῖ νὰ γίνῃ χρῆσις αὐτῆς καὶ διὰ νὰ μὴ προσβληθῇ ἡ πίστις τοῦ δημοσίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἀπλῶς ἐρρέθη ἀπὸ τὸν κ. ὑπουργόν, χωρὶς ὅμως ν' ἀποδείξῃ, ὅς μοι συγχωρηθῇ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον μέχρι τοῦδε ἰδίαν, καὶ νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν γραμματίων, ὅχι μόνον δὲν δημιουργεῖ πίστιν, ἀλλὰ καταστρέφει καὶ τὴν πολλὴν ἡ ὀλίγη, ἥτις ὑπάρχει εἰς τὸ κράτος μέγα δὲ σφάλμα πρᾶττει ὁ θέτιον εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν γραμμάτια, μόνον καὶ μόνον, διὰ νὰ σώσῃ τὴν πίστιν τοῦ δημοσίου. Ἡ ἱστορία, κύριοι, μᾶς διδάσκει, ὅτι εἰς κανὲν μέρος δὲν ἔβαλον.

ΑΘ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. (ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Ἡμεῖς τὰ ἐδάλαμεν;

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Τῶρα ὅς νὰ παρακαλῶ. — Εἰς κανὲν μέρος λέγω δὲν ἔβαλον· γραμμάτια εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, διὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς πληρωμὰς, ἡ ἀναβολὴ τῶν ὁποίων ἦθελε προσβάλλει τὴν πίστιν. Ὅσας ἐτέθησαν γραμμάτια εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, τοῦτο ἐγένετο μόνον καὶ μόνον πρὸς πορισμὸν γραμμάτων, τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως δὲ εἰς τὴν περίστασιν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἡ περὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας, οὐδέποτε δὲ ἐγένετο χρῆσις τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, διὰ νὰ μὴ ἐπέλθῃ ἀναβολὴ εἰς τὰς πληρωμὰς καὶ κλονισθῇ ἐκ τούτου ἡ δημοσία πίστις. Οἱ τὸ ἐναντίον φρονούντες δὲν ἐννοοῦσι, φαίνεται, ὅσον πρέπει τὴν φύσιν καὶ τὰς συνεπείας τῆς τοιαύτης κυκλοφορίας. Ὅταν, κύριοι, τὰ γραμμάτια τίθενται εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, ἐπέρχεται συνήθως ἡ ὑποτίμησις τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας αὐτῶν, ἡ δὲ ὑποτίμησις αὐτὴ ἔχει ὡς συνέπεια, ὅχι μόνον νὰ φορολογῶνται οἱ ὅλοι, ἀλλὰ καὶ νὰ

καθίστανται προβληματικά ελαί αἱ περιουσίαι. Διὰ τοῦτο πολλοὶ προτίμουν τὴν εὐξενίαν τῶν φόρων ἢ τὰ ἀναγκαστικὰ δάνεια, διότι τὰ εὐρίσκουν ὀλιγώτερον ἐπιζήμια ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν· εἰ φόροι καὶ τὰ ἀναγκαστικὰ δάνεια ἀραιροῦσι ἐν γινώσκον καὶ ἠρημένον ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πολίτου· τὰ γραμματικὰ ὅμως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καθιστοῦν προβληματικὴν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του, διότι ἡμπορεῖ νὰ ἐπέλθῃν περιστάσις, αἱ ὁποῖαι νὰ φέρῃν μεγάλην υποτίμησιν εἰς τὰ γραμματικά, καὶ ἀνθρώποι, οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται σήμερον εὐποροὶ, νὰ εὐρεθῇν αὐτοὶ πτωχοί. Ἀναγνώσατε τὴν ἱστορίαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ θέλετε εἰπεῖ, ὅτι τὰ ἀναγκαστικὰ χαρτονομίσματα ἐρῶσαν εἰς τοιαύτην υποτίμησιν, ὥστε ἦτο ἀνάγκη νὰ δώσῃ τις ἐν γραμματίων 100 φράγκων διὰ νὰ πῇ εἷς κερδὲς. Καὶ χωρὶς ν' ἀντιτίθωμεν εἰς ἐξέτασιν ἱστορίας, παρακλήσατε τί συνέβη παρ' ἡμῖν· μελενόντι ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμματίων ἦτο λίαν περιορισμένος, καὶ μολονότι ἐμεσοδόξα· αἱ τραπεζαί, αἰτίνας ἀπολαύουσαι μεγάλης πίστεως, καθὼς ὁμολογεῖ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν εἰς τὴν ἐκθεσίαν του, τοσοῦτον κλονισμὸν ἐρεῖαν ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία, ὥστε ἐπέλθεν υποτίμησις 8—9 0/0. Εάν δὲ, ὅ μιν γένοιτο, παρουσιασθῇ σιτοδεία ἢ ἄλλη τις δυστοχὴς περιστάσις ἡ ὁποία θέλει μᾶς ἀναγκάσει νὰ κάμωμεν ἐξαγωγήν χρημάτων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τότε θέλομεν αἰσθανθῆ ἔτι μᾶλλον τὸ κακόν. Διὰ ταῦτα φρονῶ, ὅτι ἐπράξαν σφάλμα μέγα οἱ ὑπουργοί, προτίμησαντες τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τῶν γραμματίων ἀντὶ μικρᾶς ἀναβολῆς τινων πληρωμῶν. Δὲν ἐδῶκαμεν, μοὶ λέγει ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, ἡμεῖς εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τὰ γραμματικά, τὰ εὐρομεν ταπεινά ἀπὸ τοὺς προκατόχους μας. Δὲν πιστεύω, κύριοι, νὰ ἦναι πολεμικοὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ὅτι δικαιούται τις νὰ λέγῃ, ὅτι, ἐπειδὴ ἄλλοι ἐδύνατον μερικὰ κεφάλαια ἀπὸ τὴν στέγην τῆς οἰκίας, εἶχον καὶ ἐγὼ τὸ δικαίωμα νὰ δώλω ὅλην τὴν ζυδαίαν αὐτῆς.

ΛΘ. ΠΕΤΣΑΝΗΣ. Αὐτὰ εἶναι σοφίσματα, κύριοι! Σαῖς εἶπα, ὅτι ἡμεῖς τὰ ἐθέσαμεν εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, καὶ σὰς ἐδεδόθησαν.

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἀρνούμαι, κύριοι, ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ κ. Βούλγαρη ἔβαλε, συνωμολόγησε τὸ δάνειον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, στρεφόμενῃ εἰς τὸν νόμον τῆς ἐκτάκτου πιστώσεως τῶν 100 ἐκτομ. Ἀλλ' ὁ κ. Βούλγαρης ἐκ τοῦ δανείου τούτου δὲν ἐπρόβλεψε νὰ λάβῃ, ὡς εἶχον τὴν ἐπιμέλην νὰ εἶπε εἰπω καὶ προχθές, εἰμὲν 3,000,000 εἰς μεταλ. καὶ 2,915,000 εἰς τραπεζικὰ γραμματικά, τὸ ὅλον 6,000,000 περίπου. Ἀλλ' ἐκ τῶν 6 τοῦτων ἐκατομμυρίων, τα 3,500,000 ἱμενον ἀνέπαφα, διότι εἶχον ἀποσταλῇ εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀγορὰν τῶν πλοίων Βορδῶ, ἀγορὰν, ἥτις δὲν ἐρῶσε νὰ πραγματοποιηθῇ· ἐπομένως εἰάν ἡ παρούσα κυβέρνησις δὲν ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς τῆς γρήνιν τοῦ δανείου τούτου, ἡδύνατο ν' ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὰς τραπεζὰς τα 3,500,000 καὶ νὰ περιορίσῃ τὸ χρέος τοῦ δημοσίου εἰς 2,400,000. Ποσὸν δὲ τοσοῦτον μικρόν εὐκόλον ἦτο νομίζω εἰς πάντα καιρὸν καὶ διὰ πᾶσαν κυβέρνησιν ν' ἀποδοθῇ, διὰ νὰ ἀρθῇ τὸ κακόν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἀπὸ τὸν τόπον. Ἀλλ' ἡ παρούσα κυβέρνησις, ἀντὶ νὰ περιορίσῃ τὸ κακόν εἰς τὰ 2,400,000, τὸ ἀνέβιβασεν εἰς 12,000,000· ἐπειτα λέγουσιν, δὲν πταίμεν ἡμεῖς, διότι ἄλλη κυβέρνησις συνωμολόγησε τὸ δάνειον. Καὶ εἰάν, κύριοι ὑπουργεῖ τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἄλλη ἐκείνη κυβέρνησις ἤθελε συνωμολογήσῃ δάνειον μόνον 6,000,000, ἢ νὰ εἶπω καλλίτερον, δάνειον 2,400,000, νομίζετε, ὅτι ἐπειδὴ αὐτὴ ἔκαμε τὴν ἀρχὴν καὶ συνεφώνησε τοιοῦτον δάνειον, ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς ἡμᾶς νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν συμφωνίαν παρομοίου δα-

νείου, ἕως οὗ φθάνῃτε εἰς τὰ 100 ἐκατομμύρια; Ἐγὼ δὲν σὰς κατακρίνω δι' ὅ,τι ἐπράξε· ἡ προκατόχος κυβέρνησις, λέγω μόνον, ὅτι σὰς μὴ ἐκτμήσαντες διόντες τὸ πρῶμα τοῦτο, ἀφῆσαν εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ἔθνους τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, χωρὶς νὰ ὑπάχῃ καμμία ἀπόλυτος ἀνάγκη· διότι ὅχι μόνον δὲν περιλάβετε ἀπὸ τὴν προκατόχον κυβέρνησιν πληρωμὰς ἐποφύεουσας ἀπὸ τὴν ἐκτάκτον πίστωσιν τῶν 100,000, 000· ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι πληρωμαί, τὰς ὁποίας εὐρετε ἐκκερμαίς, δὲν ἦσαν ἀνεπίδεκτοι ἀναβολῆς, ὥστε νὰ καταρῶγητε εἰς τὸ ἐκτάκτον τοῦτο μέτρον, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον· γίνεται γρη῏ς εἰμὲν μόνον, ὅταν πρόκειται περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας.

ΣΑΡΑΒΑΣ. Μοὶ δίδετε τὴν ἀδίκαν, νὰ κάμω μίαν παρατήρησιν;

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὰ τί ὠρεαί;

ΣΑΡΑΒΑΣ. Ὅταν μοὶ δίδε τὴν ἀδίκαν ὁ ἀγορεύων;

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέγετε, σὰς ἀκούω.

ΣΑΡΑΒΑΣ. Σὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ εἰπᾶτε· αἱ παραγγελίαι τῶν ἐκατομμυρίων, αἱ ὁποῖαι σημειοῦνται εἰς τὴν ἐκθεσίαν τοῦ προϋπολογισμοῦ, αἱ γινόμεναι ἀπὸ τὴν προκατόχον κυβέρνησιν, τοῦτέστι, προμηθεύει ὅπλων 2,750,000, μολύβδου καὶ πυρίτιδος, ἄλλου ὅπλου τοῦ πολέμου κτλ. τὸ ὅλον 5,880,000.

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πόθεν ἐβγαζέτασιν πρώτοις τὰ 5,880,000;

ΣΑΡΑΒΑΣ. 4, 3 ἐνταῦ.

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. 3,200,000 μόνον εἶναι τὰ στρατιωτικά.

ΣΑΡΑΒΑΣ. Μάλιστα!

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐκτό: τοῦ ὅτι ἡ δαπάνη διὰ τὰ ὅπλα δὲν ἔχει σχέσηιν μὲ τὴν ἐκτάκτον πίστωσιν τῶν 100,000,000, ὡς χορηγηθεῖσα δι' ἐιδικῆς πιστώσεως εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἐρωτήσατε τὸν ἐντιμόν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν συναδέλφων σας διὰ νὰ μάθῃτε, ὅτι ἡ πληρωμὴ αὐτῆς ἀκόμη δὲν ἐπραγματοποιήθη, καὶ ὅτι δὲν ἐπληρώθησαν τὰ ὅπλα· παρατηρήσατε δὲ τὰς καταστάσεις, τὰς ὁποίας παρουσίασαν οἱ δύο λαλήσαντες ὑπουργοί, διὰ νὰ ἴδῃτε, ὅτι διὰ τὰς παραγγελίας τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε μόνον 600,000. Βλέπετε λοιπόν, κ. ὑπουργεῖ τῆς Παιδείας, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ δαπάνη, τὴν ὁποίαν λέγετε μεταξύ ὄλων, διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν κατεπίγουσαν ἀνάγκην, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθητε, καὶ νὰ δικαιολογήσῃτε τὸ ἐκτάκτον μέτρον, εἰς ὃ κατερῶγητε, ἀκόμη δὲν ἐπραγματοποιήθη.

ΣΑΡΑΒΑΣ. Εἰς τὴν στιγμὴν, ὅπου χρειασθῶν, τότε πρέπει νὰ εὐρωμεν τὰ χρήματα;

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀφοῦ ἕως τώρα δὲν ἐπληρώθησαν, δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ παραβιάσῃτε ἐκτοτε τὸν νόμον διὰ νὰ ἔχητε εἶομα τὰ χρήματα.

Σ. ΣΟΥΤΣΟΣ (ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν). Δὲν εἶναι ὅπως ἀκριβέι.

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. 600,000 σημειοῦνται εἰς τοὺς παρουσιασθέντας πίνακας.

ΣΟΥΤΣΟΣ. Ἐν-ὡ, ὅτι οἱ λογαριασμοὶ δὲν ἐπαραβλήθησαν ἀκόμη.

ΣΠΗΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐγὼ στρεφόμεν εἰς ὅ,τι βλέπω.

Μετὰ τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρησαν ὡς ἰσοτελοῦντα τὰς κυριώτερας θέσεις τῶν κατηγοριῶν μας, ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀπαντήσῃ καὶ εἰς μίαν ἄλλην αἰτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶπεν ὅτι δὲν δίδει μεγάλην σημασίαν ἐπειδὴ ὁμως ἐρρίθη, ἐστοχάσθη, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφῇσθ' ἄνευ ἀπαντήσεως. Μᾶς κατηγορεῖτε, εἰπὼν, ὅτι συντάττοντες τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1870 δὲν ἐκαινοτομήσαμεν καὶ ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς, τὸν ὁποῖον σὰς ὑπε-

τινος καιροῦ πῶς ἐσυνταγματοποιήθη ἡ ληστεία· τὸ πρῶτον ἐκαμε ληστοπραξίαν καὶ κάπου αἰχμαλωσίαν, κατόπιν μόνον αἰχμαλωσίαν, ἥδη δὲ σὺς λέγω, ὅτι ἐτέθη εἰς χρῆσιν ἐν ἄλλῳ σύστημα, ἡ ληστρικὴ φορολογία, οὕτως εἰπεῖν· ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν φορολογουμέναι ἀπὸ ληστὰς καὶ κηκοποιῶν ἀνθρώπων διὰ μπουλετιῶν· καθ' ἣν ὥραν νομίζω, ὅτι ἐξουσιασθὲς κλεισμένος ἐντὸς τῆς οἰκίας σου, εὐρίσκεται εἰς τὴν θύραν σου ἐν μπουλέτιον, τὸ ὅποιον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ δαίνος ληστοῦ, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου σὺς λέγει ἐνός τόσων ἡμερῶν ὀφείλετε νὰ καταθέσθε τόσα χρήματα, διότι ἄλλως κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου, ἡ ζωὴ τῆς οἰκογενείας σου καὶ ἡ περιουσία σου· τί δύνασθε νὰ κάμητε παρὰ νὰ πληρώσθε αὐτὸν τὸν φόρον; Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐδόθη εἰς τὸν δήμαρχον Γαλαξιδίου ἀπὸ τὸν Κωνσταντέλου ἐν τοιοῦτον μπουλέτιον καὶ τοῦ ἐξήτουν πολλὰ λύτρα, ἄλλως ἠπειλείτο ὅλη ἡ πόλις· καὶ ὅμως δὲν προέρχονται ἐκ μέρους τῶν ληστῶν αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπὸ κηκοποιῶν ἀνθρώπων, διότι σὺς εἶπον ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος ἐβρασίθη ἀπὸ τῶν ἀτυχεωμένων. Τοιαῦτα εἶναι, κύριοι, ἡ κατάστασις τῶν ἐπαρχιῶν, τοιαύτη ἡ κατάσταση τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καθ' ὅλην τὴν στερεάν· δὲν ἤξεύρω ἂν ἦναι καλλίτερα εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ κατάσταση αὕτη δὲν ἐπιβαρύνει τὴν παρῶσαν κυβέρνησιν· ἡ κυβέρνησις ἐξεπλήρωσε, τὸ ὁμολογῶ πανδήμως, τὸ καθήκον της· ἀλλὰ τοῦτο ἀρκεῖ νὰ παγιώσῃ τὴν τάξιν; νομίζω, ὅχι· διότι ἡ σημερινὴ κυβέρνησις, καὶ οἰαδήποτε ἄλλη, δὲν ἔχει τ' ἀπαιτούμενα μέσα πρὸς παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ δὲν ἔχει, κύριοι, πρὸ πάντων, ὡς οἱ πάντες ὁμολογοῦμεν, στρατόν· σὺς εἶπον πάσαι ἡ ἐπαρχία Παρνασσίδος, καὶ ὅμως ἐκεῖ εὐρίσκεται ἐν ἀπόσπασμα ὀλίγων στρατιωτῶν, διεθυνόμενον ὑφ' ἐνός Ματαίδου, τιμίου καθ' ὅλα τ' ἄλλα, ἀλλ' ἱκανοῦ διὰ πᾶν ἄλλο ἢ διὰ καταδίωξιν ληστῶν, διότι εἶναι γέρον· παρετήρησα δὲ, ὅτι τὸν διαδέχεται ἕνας κ. Γρηγοριάδης λίαν ἀξιοτίμος, ἀλλὰ διὰ πᾶν ἄλλο καταλλήλος, παρὰ διὰ τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας· διατί δὲ συμβαίνει τοῦτο; διότι ὅλοι οἱ ἱκανοὶ ἀξιωματικοὶ θέλουν νὰ μένουν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ ν' ἀπομακρυνθῶν αὐτῆς, καὶ ἂν τοὺς ὑποχρεώσῃ δὲν ἐκπληροῦν τὸ καθήκον των, διότι νομίζου· ὅτι ἀδικοῦνται.

Τοῦτο συμβαίνει καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ὑπηρεσίας. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ἡ κυβέρνησις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν, ἂν καὶ ἔχη τὴν θέλησιν, νὰ πολεμήσῃ τὸ κακόν. Διαφανῶς, κύριοι, προτίει ὡς πρὸς τὰ αἷτια τῆς καταστάσεως αὐτῆς, μετὸν κ. ὑπουργόν των ἐξωτερικῶν, ὁ ὅποιος ἐμνήσθη τῆς ἐποχῆς τοῦ 1854· καὶ ἐγὼ συνομολογῶ, ὅτι ἡ δημοσιὸς ἀσφάλεια κατὰ τὸ 1854 δὲν ἦτον ὁμαλὴ, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὸ 1850· ἐνθυμούμαι μάλιστα ὅτι, ὅτε ἦμεν ἐπαρχίῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Παρνασσίδος κατὰ τὸ 1850, ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ὑπάρχον 100 λησταί, ἀκριβῶς ἐνθυμούμαι, ὅτι ὑπάρχον ὁ ληστάρχος Καλαμάτας μετὰ 50, ὁ Κυριάκος μετὰ 25, ὁ Κοντοκλής μετὰ 20, καὶ ὅμως ἡ κοινωνία δὲν ἐπάθαιεν αὐτὰ, τὰ ὅποια παθαίνει σήμερον. Διατί; διότι οἱ λησταί δὲν εἶχον συνάφειαν μετὰ τὴν κοινωνίαν, διότι δὲν εὐρίσκον ὑπόθαλψιν καὶ συντρόφους, διότι τέλος πάντων ὁ πολίτης ἦτον ἐξουσιασμένος· ἄλλως, καὶ ἐπρόσεχε μόνον νὰ ἐξουσιασθῇ ἀπὸ τοὺς ληστὰς. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ κατὰ τὸ 1854, ὅτε ἡ διάλυσις τῶν ἀτάκτων σωμάτων ἐπλημύρηνε τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ληστὰς, ἀλλὰ πόρρω ἀπαίχεν αὐτὴ ἡ κατάσταση τῆς παρούσης, διότι ἤδη τὸ κακόν εἶναι ἀκαταμάχητον.

ΔΑΓΡΕΣ. Πότε ἐγενήθη;

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Θὰ τὸ εἶπω, διότι ἤλθον νὰ ἐκπληρώσω τὸ καθήκον μου. Ἡ ληστεία, κύριοι, εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι, κατὰ

τὴν ἐμὴν κρίσιν, ὡς ἐν χρόνιον νόστος εἰς σῶμα ἀνθρώπου· ἐπομένως τὸ νόστος τοῦτο αὐτοματοῦται ἀναλόγως τῆς διαίτης ἢ τῆς καταχρήσεως, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ πάσχων. Ἐπειδὴ τὸ κοινωνικὸν σῶμα τῆς Ἑλλάδος ἔσκει πολλὰ καὶ μεγάλας καταχρήσεις, καὶ αἱ καταχρήσεις αὗται ἀρχοῦνται ἀπὸ τοῦ 1859· διότι κατάχρησις εἶναι τὰ συνωμοτικὰ, διότι κατάχρησις εἶναι ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ναυπλίου, καταχρήσις ἡ μεταπολίτευσις, καταχρήσις ἡ μεσοδουλεία, διότι καταχρήσις εἶναι αἱ ἀναγραφαὶς μεγάλα καὶ ἀπεριόριστοι ἐλευθερίαι, διότι, κύριοι, μεγάλην κατάχρησιν ἡ καθολικὴ φεροφρία, αἱ συχναὶ ἐκλογαὶ (φιθουρισμοὶ)· ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ συμφέρον νὰ γαρνηθῶ ὡς συνταγματικὸς, ὡς ἀντισυνταγματικὸς, τὸ συμφέρον μου εἶναι νὰ εἶπω, ὅτι αἰσθάνομαι, ὅτι γνωρίζω καθολικὴ φεροφρία καὶ συχνὰ ἐκλογαὶ εἶναι κατάχρησις, ἥτις εἰς οὐδὲν ἄλλῳ συντελεῖ παρὰ ν' αὐξήσῃ ὅλα τὰ κακὰ, καὶ ἰδῶς τὴν ληστείαν· αὐτὰ ἦναι τὰ αἷτια τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Ἐγὼ δὲν καταδικάζω τὸ ἔθνος ὡς ἀνέστιον συντάγματος, ἀπ' ἐναντίας φρονῶ, ὅτι ὁ Ἕλλην εἶναι φύσει συνταγματικὸς· ἀλλὰ θ' ἀρνηθῆτε, ὅτι ὅσον συνταγματικὸς καὶ ἂν ἦναι δύναται νὰ ἐλαχισθῇ ἀμέσως μετὰ μίαν τοιαύτην ἐλευθερίαν; Ἐγὼ δὲν ἀπῆντησα τοιαύτην ἐλευθερίαν εἰς λαοὺς μάλλον ἐξουγενισμένους.

Ἀλλὰ νομίζετε, ὅτι ἔχω σκοπὸν, ἥδη νὰ προτείνω τὴν κατάργησιν τοῦ συντάγματος; πολλοὺ γε καὶ δεῖ' ἀπ' ἐναντίας ὁμοθῆν τῆς καταργήσεως αὐτῆς ὅλῃς τῆς πλήρης καταστροφῆς· ἂν ἐλπεον τὴν σωτηρίαν, δὲν εἶχον δυσκολίαν νὰ τὸ προτείνω· καὶ ἤξεύριτε διὰ τί; νὰ σὺς εἶπω τὸ δὲν τί· διότι μέσα εἰς αὐτὰς τὰς εὐρείας ἐλευθερίας εἶδον ὁ πολλὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ὑπερέτας, ὥρουν νὰ τὴν ὑπερετήσωσι παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ νὰ τὸν σώσωσι ἀπὸ τὰ κακὰ. Μετὰ μίαν κατάργησιν, αὐτὸς ὁ πολλὸς κόσμος δὲν εἶναι δυσκόλον νὰ κινήσῃ ἀπὸ ἑνα ἀνταρτικῆς ἐκαστὴς ἐπαρχίας, καὶ ν' ἀνατρέψῃ τὰ πάντα. Δι' αὐτὰ λέγω ὅτι εἰς τὴν κατάργησιν, ἐπίκειται καταστροφή, ἐπίκειται ἀνατροπὴ τοῦ παντός.

ΔΑΓΡΕΣ. Ληστεία ὑπάρχει.

ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Ὅχι· ὅμως κακοῦθαι.

ΤΙΝΕΣ. Μὴ διακόπτεται. (θόρυβος).

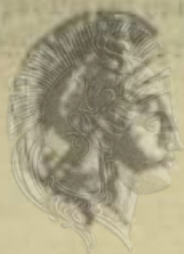
ΚΑΤΣΙΚΑΠΗΣ. Εἰς μίαν συζήτησιν, κύριοι, λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου, εἶδον ἐν ταῖς ἐφημερίαις, ὅτι ἐβρέθη ἐταῦθα ὅτι πρέπει νὰ ἠθικοποιήσωμεν τὸν λαόν· ἀνταρπούσθη μοι εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ ἠθικοποιήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς. Δι' ἀντι-λέγω, καλὸν καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλοι· ἀλλὰ μέχρι οὗ ἠθικοποιήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, μέχρι οὗ ἠθικοποιήσωμεν τὸν λαόν, τὸ πᾶν ἀπόλλυται· ἐπειτα ποῖος θὰ διοκῇσθε, ποῖος θὰ διοικῇ; (θόρυβος). Διὰ τοῦτο εἶπον, κύριοι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέσον ἐπα-νότου τῆς τάξεως ὑπάρχει, ἢ τὸ νὰ συγκροτηθῇ μία Κυβέρνησις ἐκ πολλῶν κομμάτων. Ὁ κ. Ζαΐμης πιστεύει, ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις συνομολογεῖ τὴν ἀλήθειαν ὅτι μία φανερὰ, ἐν ὅλῳ, μετὰ ὅσας ἀγαθὰς προαιρέσεις ἡ θέλησιν καὶ ἂν ἔλθῃ, ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα, εἶναι ἀδύνατον νὰ παγιώσῃ τὴν τάξιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἡ ἀγορεύσις τοῦ πατρικοῦ μου φίλου μετὰ ἔαλεν εἰς θέσιν, μετὰ αὐτὰ τὰ γράμματα, διότι εἶδον πολλὰ καὶ ἐνοχλήματα πολλὰ, ν' ἀναβῶ εἰς τὸ βῆμα καὶ ἐξέλθω, μετὰ προοίμιον αὐτῆς τῆς λέξεως· τὸ τετέλεσται.

Κύριοι, ὁμολογῶ τὴν ἀλήθειαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἰσχυροῦμαι νὰ κάμω ἀντιρροσιν εἰς τὸν ἀγορεύσαντα. Εἶπε καθάραν τὴν ἀλήθειαν· ἡ ληστεία ὅχι τώρα, ἡ ληστεία πάντοτε ὑπάρχει καὶ ὑπάρχει τρομερά, ἐν καιρῷ τῆς τυραννίας, ἐν καιρῷ τοῦ Σατράπη τῆς Λαρίσης, τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, εἰς πολλὰς περιστάσεις, καὶ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐπαρουσιάσθη ἡ ληστεία.

Εἰς ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Δὲν ἦτο ληστεία ἐκείνη.

ΤΙΝΕΣ. Μὴ διακόπτεται.

πειροι, οί σπουδαιότεροι άνδρες τής αντιπολιτεύσεως; Τί νέον επιχείρημα, κύριοι, σάς έφερεν ό κ. Σαπφρόπουλος; Άρα δέν πρόκειται νά εκτεθούν νέα επιχειρήματα, νά ριφθώσι νέα ιδίαι· είναι μόνον ή πρόθεσις τής αναβολής δια νά παραλύη ή εκτελεστική έξουσία. Τοιαύτην, κύριοι, έξουσίαν τό ύπουργείον δέν δέχεται νά διαχειρίζεται· και άν έχη την έμπιστοσύνην των φίλων του, την οποίαν είχε μέχρι τουδε, πρέπει σήμεραν ή Βουλή νά τό ειπή καθαρά. (Εδω! Εδω! Χειροκροτήματα και ποδοκροτήματα).

ΠΡΟΚΑΡΟΣ. Ήσυχία, κύριοι.

ΖΑΪΜΗΣ. Κύριε πρόεδρε, προχωρήσατε δέν με πτοούν αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Πρός τό άκροατήριον). Κύριοι, ασχημίζετε τό έθνος· δέν είναι σύνταγμα· δέν αναγνωρίζετε ελευθερίας, όταν φέρεσθε με τρόπον θάνατον, με τον όποιον δέν φέρονται τά αγριώτατα έθνη, οί αγριώτεροι λαοί του κόσμου. Σας παρακαλώ δια τελευταίαν φοράν, ήσυχάσατε· έδώ είναι τό έθνος· πρέπει με σεβασμόν ν' ακούετε.

ΚΟΛΙΑΤΣΟΣ. Δέν τό έχωμε τό άκροατήριον, οί βουλευται τής αντιπολιτεύσεως τό έχωμεν, (θόρυβος).

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Σας ή χειροκροτήσατε (θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αφήσατε τά προσωπικά σας παρακαλώ καθήσατε εις τάς έδρας σας.

Ό κ. πρωθυπουργός εξέφρασε την επιθυμίαν, την οποίαν έχει, νά ιδή αύτήν την στιγμήν, άν εξακολουθή νά έχη την έμπιστοσύνην σας, και έπειτα ή συζήτησις του προϋπολογισμού έρχεται αύριον εις τά καθέκαστα.

Τό ύπουργείον λέγει δέν θγαίνω απ' έδώ, χωρίς νά μάθω τό πρόνημα τής Βουλής· τό θέμα τουτο τό θέτει τό ύπουργείον και όφείλετε συνταγματικώς ν' απαντήσετε.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Κύριε πρόεδρε, ή τακτική είναι νέα, και μοι φαίνεται όλος άτοπος. Υπήρξαν περιστάσεις παρελθούσαι και ισχυάτως μάλιστα, καθ' ός 10—15 ολοκληρώους ημέρας έσυζητούντο έν τή Βουλή πιστώσεις, και οί προϋπολογισμοί, ή γενική ιδέα, ή γενική συζήτησις αυτών, και ούδείς παρεπονήθη, διότι ένομιζέτο τότε, ότι πρέπει πλήρως νά δοθή ελευθερία εις την συζήτησιν και εις τους κυρίους βουλευτάς, νά εκθέσουν όλας τάς ιδέας, και κανείς δέν ένόμιζεν, ότι από του θήματος έπρεπε νά κανονίση την συζήτησιν και εκτιμήσῃ την αξίαν των λόγων ισχυριζόμενος, ότι ή συζήτησις εκκνυλήθη, διότι οί κ. βουλευται δέν ήξεύρουν τί λέγουν. Ποίος έδωκε τό δικαίωμα εις τον κ. πρωθυπουργόν νά κλείσῃ την συζήτησιν; διότι αύτός νομίζει, ότι οί συζητούντες δέν προσθέτουσι νέα επιχειρήματα, δέν σπουδαιολογούν;

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ. (πρωθυπουργός). Δέν ειπον νά αλείψῃ, νά εξακολουθήσῃ.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Αυτό, κύριοι, και από χθές άκόμη ήδυναντο νά τό ειπωσιν· άν τωόντι καθιερώσωμεν ως άνωτάτην λογοκρισίαν την κρίσιν του ύπουργού και τῷ επιτρέψωμεν νά εκτιμήσῃ αύτός τό ωφέλιμον ή μή τής συζήτησεως, τότε άλλοίμονον· καθ' ήμέραν ήμπορούσεν ό κ. Ζαΐμης νά λέγῃ, δέν λέγεται τίποτε, επαναλαμβάνετε τά ίδια, είναι όλα αυτά άνάξια, παύσατε, είναι λίαν πρωτοφανές αύτό· εις κανέν κοινοβούλιον του κόσμου δέν ήκούσθη ποτέ ότι ή κυβέρνησις εζήτησε νά κλείσῃ την συζήτησιν, διότι την νομίζει περιττήν.

ΣΑΡΑΒΑΣ (ύπουργ. παιδείας). Είπομεν νά εξακολουθήσῃ.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Τό επιχείρημα, ότι εις τάς έπαρχίας διαδίδεται, ό,τι διαδίδεται.

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ (πρωθυπουργός). Τά γράφατε.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Δέν ευναιθίσκαμεν ούτε νά γράψωμεν, ούτε νά συκοφαντώμεν, ούτε νά ζητώμεν την ύπαρξιν μας εις τους διαπληκτισμούς των ανθρώπων και την διαίρεσιν σχολου-

θήσαμεν πάντοτε δρόμον εύθην, δρόμον τακτικόν (θόρυβος άριστέρα). Άνθρωποι, οί όποιοι έχουν προηγούμενα, ως ήμεis, δέν πτοούνται· και δέν είδετε, κύριοι, όποις συζήτησις γίνεται, όποις συκοφαντίαι επανληθήσαν έντός και εκτός του περιόλου τουτου, διότι συνέβη νά έχωμεν και ήμεis τάς ιδίας ιδέας με τους φίλους του κ. Βούλγαρη κατά τής παρούσης κυβερνήσεως; (θόρυβος). Και ως νά μή είχον τό δικαίωμα οί φίλοι του κ. Βούλγαρη νά ήναι κατά του ύπουργείου, διότι ήμεis είμεθα, ή και ήμεis δέν είχομεν τό δικαίωμα νά ήμεθα κατά του ύπουργείου, διότι οί φίλοι του κ. Βούλγαρη είναι κατά, εκακοήθεις συνεννοήσεις, κακοήθεις συμβιβασμοί, επαναλαμβάνουν οί άνθρωποι, οί όποιοι ούδέποτε απέφυγον συμβιβασμούς, όταν επρόκειτο περί συμφερόντων· κακοήθεια, διότι συνέπεσε πολλών χωμάτων άνθρωποι νά δυσφορώσι δια την κακήν του τόπου διοίκησιν; Δέν είναι, κύριοι, επιχείρημα ισχυρόν εκ μέρους τής κυβερνήσεως τό επιχείρημα, ότι εις τάς έπαρχίας διαδίδεται ότι δέν έχη την έμπιστοσύνην τό ύπουργείον, και πρέπει νά σπεύσῃ, δια τουτο δέ έχουσι ανάγκην όσον ταχύτερον νά δείξουν άν την έχουν· βεβαίως δεχόμεθα τό ζήτημα τής έμπιστοσύνης, βεβαίως τό ύπουργείον άν έχη την έμπιστοσύνην θά μείνῃ εις την Κυβέρνησιν, και άν δέν έχη θά παραιτηθῇ, αλλά δια τουτο δέν βιαζόμεθα ήμεis νά μή εκθίσωμεν ένώπιον τής Βουλής όλας τάς παποιθήσεις μας· δια ν' αποφανθῇ ή Βουλή υπέρ ή κατά πρέπει ν' ακούσῃ όλους τους λόγους, διότι από την συζήτησιν και τάς εξηγήσεις θέλει σχηματίσει την ιδέαν της ή Βουλή, και θέλει αποφανθῇ· πρέπει ή παρούσα κυβέρνησις νά εξακολουθή νά διευθύνῃ τά πράγματα τής πολιτείας ή όχι. Όλα λοιπόν τά επιχειρήματα του κ. Πρωθυπουργού περί των διαδόσεων έν ταίς έπαρχίαις δέν έχουν ισχύν.

ΚΡΕΣΤΕΝΙΤΗΣ. Εγώ απαντώ εις τον κ. Μίλησην, όστις ένόμισεν ότι ή πλειοψηφία πιέζει την μειοψηφίαν· τό αντίστροπον συμβαίνει, ή μειοψηφία θέλει νά πιέσῃ την πλειοψηφίαν. Εις τον κ. Κουμουνδούρον λέγω· ότι ό κ. Πρωθυπουργός δέν έκοψε την συζήτησιν, παρ' όταν ένέκρανεν ή πλειοψηφία· νομίζω ότι κοινοβουλευτικώς αί πλειοψηφίαι άρχουν, ή μειοψηφία όφείλει νά ύποκύπτῃ γνωρίζετε, κύριοι, ότι ό χρόνος είναι πολύτιμος· όλοι, κύριοι, αναβαίνουν εις τό θέμα και λέγουν τά αυτά· αυτά, κύριοι, είναι παιγνίδια (θόρυβος). (ποδοκροτήματα εις τό άκροατήριον).

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Πρέπει νά ληρθούν μέτρα σοβαρά κατά των αποδοκιμασιών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τό άκροατήριον νά ήσυχάσῃ, διότι άλλως θέλω βάλλῃ εις έέργειαν τον κανονισμόν.

ΔΑΓΡΕΣ. Οί ποδοκροτῆσται δέν είναι πολίται, δέν συνεισφέρουν εις τά δημόσια έξαρη, είναι εκείνοι, οί όποιοι ζούν από τους ιδρώτας του λαού· πρέπει νά τους περιφρονήσῃτε, ήμπορούν νά χειροκροτούν και ποδοκροτούν όσον θέλουν· δέν σέβονται τον ένκνόν των, δέν σέβονται την ελευθερίαν των συζητήσεων (θόρυβος, ποδοκροτήματα εις τό άκροατήριον)· είδετε τό χιλιοστημόριον, σάς περιφρονώ.

ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, συνιστώ και εγώ την αναβολήν, διότι υπάρχουν τωόντι τινές βουλευται, οίτινες είτε δι' ένα λόγον, είτε δι' άλλον δέν εζήτησαν νά εκθέσουν τάς ιδέας των.

ΔΑΓΡΕΣ. Θά μείνωμεν έδώ, θά εκπληρώσωμεν τό καθήκόν μας· όσοι θέλουν, άς λάβουν τον λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γίνεται πρότασις περί αναβολής.

ΜΙΑΗΣΗΣ. Καί· θά συζητήσωμεν πρώτον περί τής αναβολής.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ολίγον εκ του πλησίον έλαβον την τιμήν νά γνωρίσω τον αξιότιμον πρίεδρον του ύπουργικού συμβουλίου, και εξ ότων ήδυνήθην νά γνωρίσω τον χαρακτήρα του, νομίζω, άν

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Μετά ταῦτα, ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅσοι ὑπῆρχον ὁ ἀγὼν, ληστεία δὲν ὑπῆρχε. Μετὰ τὸν ἀγῶνα ἐπὶ βασιλείας, ὅτε ἐπαρυσιάσθησαν καὶ 300 καὶ 400 καὶ 500 λησταί, καὶ οἱ ὅποιοι ἐξετάσθησαν μετὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 53, ἀφίνω τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐραίνοντο τινα μέρη ποῦ ὄναι, ποῦ δύο, ποῦ τρεῖς, ποῦ πέντε, ποῦ δέκα λησταί εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα. Ἦλθε τὸ ὑπουργεῖον τοῦ κ. Βουλγαρη' ἡ ληστεία ὑπῆρχεν καὶ ὑπῆρξεν δυνατωτέρα ἀπὸ τὴν σημερινήν. Ἦλθε τὸ ὑπουργεῖον τοῦ φίλου μου κ. Α. Κουμουνδούρου καὶ ὑπῆρχε ἡ ληστεία, συνετέλεσεν ὅμως περισσύτερον εἰς τὴν καταδίωξιν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον Βουλγαρη. Ἦθον αἱ περιστάσεις καὶ ἐγένονεν διὰ τῆς Βουλῆς ταχέως· ἐδῶ ἀγρίψαν τὰ πάθη, καὶ ἤρχισεν νὰ προχωρῇ τὸ κακόν. Ἦλθε τὸ ὑπουργεῖον τοῦ κ. Ζαΐμη ἀρχισὴ ἡ ληστεία νὰ σηκῶν τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ, κύριοι, ἡ δημοσιότης εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς δικαιοσύνης· πρέπει νὰ εἰπωμεν τὴν ἀλήθειαν. Τί μεταχειρίσθη τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Ζαΐμη διὰ τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας; Ὄκνη τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας. Νομίζω εἶναι 2 καὶ 3 χιλιάδες.

ΣΟΥΤΣΟΣ (Ἰ. Πουρ. Στρατιωτικῶν.) 2 1/2 χιλιάδες.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Διὰ τί, κύριοι, ὑπάρχει ἡ ληστεία; ἐδῶ καθὼς περιστάνει ὁ προαγορεύσας, εἶναι ὅλος ὁ τόπος· εἶπε πιστεύω καὶ δὲν κάμνει καὶ τιμὴν εἰς τοὺς στεριολλαδίτας τοὺς διακρινόμενους ἐπὶ παλληκαρισμῷ καὶ λοιπὰ, νὰ λέγουν, ὅτι πεινῶντα λησταί ἐκλείσαν ὅλας τὰς πόλεις τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι εἰς τὸ Γαλαξειδίον εἶναι καὶ κακοὶ ἄνθρωποι. Λέγω λοιπὸν ὅτι ἡ ληστεία αὕτη δὲν εἶναι ληστεία διὰ τὰ τρέλη καὶ νὰ ληστεύῃ, εἶναι ληστεία πολιτικὴ νὰ σᾶς ἀποδείξω πῶς; διότι μοῦ εἶναι περασμένα ἀπὸ τὰ γένεια καὶ τὸ κεφάλι μου. Ὅταν ἠθελήσαμεν νὰ πολεμήσωμεν τὸν μακαρίτην τὸν Καποδίστριαν ἤμουν εἰς τὴν πατρίδα μου· ἐαυθήμεν ἐκεῖ καὶ δὲν ἠθέλα νὰ ἔλθω εἰς τὸ Ναύπλιον ἐπρόσπαθον ὁ μακαρίτης Καποδίστριας διὰ νὰ ἔλθω, δὲν ἤρχομαι. Ἐπολεμήσαμεν ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὅλο δυσκολία. Τί γίνεται; Μὴ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ κεφάλι, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἄλλα πρόσωπα, διότι εἶναι πεθαμμένα, νὰ ἴδωμεν καὶ τὴν δυσπρόστατον τοῦ τόπου, ὅτι «σεβασταὶ δυνάμεις ἔχει δυσπρόστατον καὶ ὁ τόπος»· τί νὰ γίνῃ; νὰ ἔδωγ ἡλὴ πολιτικὴ ληστεία καὶ τὴν ἔδωκα ἐγὼ ὁ Γρηγοριάδης εἰς 2 μέρη (θόρυβος). Μὴ διαζεσθε, μὴ σᾶς πειράζει ἡ ἀλήθεια. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐσημερώνησα μὲ τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἔδωκα 80 τὸν ἀριθμὸν, νὰ μὴ πειράζον· οὔτε νερό, ἀλλὰ νὰ γίνῃ μόνον κρότος. Τὸ ἕνα νὰ διπλασιάζεται, τὰ χιλία εἰς 100 χιλιάδες διὰ ν' ἀποδείξωμεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ὅτι δὲν πείπει νὰ μᾶς κυβερνᾷ ὁ Καποδίστριας, ἐπειδὴ καὶ ὁ τόπος ἀρχινᾷ πλεῖν ν' ἀναστατώνεται. Ἐγὼ δὲν βλέπω τίποτε ἄλλο, καὶ δὲν ἀκούω, παρὰ ὅτι ἡ ληστεία ἐκλείπει τὰς πόλεις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ ἕνα χωρίον εἰς τὸ ἄλλο, ἀπὸ τὸ ἕνα σπητὶ εἰς τὸ ἄλλο. Τίνες εἶναι δὲ λησταί; 50 ἑκατομμύριοι, καὶ νὰ πέρουν ἐμπρὸς 10 χιλιάδας ἀνθρώπους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος! καὶ νὰ τὰ λέγῃ αὐτὰ ὁ υἱὸς τοῦ Κατακαπῆ! λέγει καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰς πολλὰ πράγματα. Εἶναι ληστεία αὕτη; ὄχι· εἶναι πολιτικὴ ληστεία. Εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ὑπῆρξεν ὁ στείρι μου συγγενὴς ὑπαξιωματικοί, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν ἐκεῖ ἐν καὶ ἡμῶν ἔτος· μὲ ἐδεβαίωσαν, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐγνώριζε τὸ πρόσωπον, μὲ ἐδεβαίωσαν τὸ ἔξῃς πρᾶγμα. Ἐπειδὴ καὶ ἐν πρόσωπον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐξήτησε νὰ τοῦ δώτῃ τὰς ψήφους ἕνας δήμαρχος καὶ ἄλλος ἕνας νοικοκύρης καὶ δὲν τὰς ἔδωκαν, εἰσακούσθη ἀπὸ τοὺς ληστὰς, οἱ ὅποιοι ἐρχονται καὶ τοὺς συνέλαβον καὶ ἐπλήρωσαν 20 χιλιάδας καὶ τοὺς ἀπέλυσαν· καταλάβατε; τί νὰ κάμῃ τώρα τὸ ὑπουργεῖον; δύο καὶ ἡμισυ χιλιάδας στρατοῦ! ὅτι ἔχει διαθέσιμα. Ἡ Πελοπόννησος κατοικεῖται ἀπὸ 750,000 ψυχάς, πῶς δὲν εἶναι ληστεία ἐκεῖ;

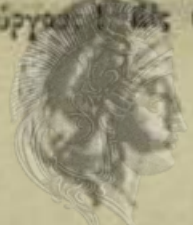
Μάλιστα, εἶναι φυγόδικος, εἶναι διότι ἐγέναν αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς μεσοδυστασίας καὶ ὁλονὲν προσέρχονται· εἰς ἐκεῖνοι λοιπὸν ἐκλείσαν καὶ τὴν ἐκλείσαν κλειδὶ τὴν στερεάν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον ἕως τὸ ἄλλο, 50 λησταί! Καὶ ποτὲ τὴν ληστείαν δὲν θὰ τὴν ἐξαλείψῃ μὴτε κυβερνήσεις, μὴτε κανένας, ἐνῶς ἡ ληστεία ὑποστηρίζεται ἀπὸ πολιτικούς. Διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἐξηγηθῶμεν πλεονέστερα, ἀπαντῶ ὅτι δὲν εἶναι ὥρα, παρὰ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸν προϋπολογισμόν καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ νομοσχέδιον τῆς ληστείας καὶ τότε βλέπομεν ποῖοι εἶναι καὶ τίνες τοῦ θάνατον. Ἐδῶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο δὲν πρόκειται. Νὰ προχωρήσωμεν λοιπὸν (θόρυβος).

ΚΑΡΑΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε πρόεδρε, δὲν δύναμαι ν' ἀρῶμαι ἀπαρτίζετον μίαν φράσιν τοῦ προαγορεύσαντος. Εἶπεν ὅτι τὸ Γαλαξειδίον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ ἀπὸ 30 καὶ 50 ληστὰς, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσι κακοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ὑποβάλλουσι ληστείας. Ἐγὼ τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω τὸν κ. Γρηγοριάδην, ὅτι εἰς τὸν τόπον αὐτὸν κατ' εὐτυχίαν ὅλοι οἱ κάτοικοι περίπου ἀκολουθοῦν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα. Ἐπομένως εἶναι πάντῃ ἐνδεῖς πρὸς τὰ τῆς ξηρᾶς, διὰ τοῦτο καὶ δὲν εὐρίσκονται τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἰς τὴν πόλιν τοῦ Γαλαξειδίου, οὔτε ὑπῆρξεν ποτὲ λησταί ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς, οὔτε, ἐν θέλειτε, γείτονες ἔχομεν τοιοῦτους· πάντοτε ἐρχονται ἀπὸ ξένας ἐπαρχίας. Αποκρούω λοιπὸν τὴν αἰτίαν ἐκείνην τοῦ κ. Γρηγοριάδου.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἀπὸ τὸν Κατακαπῆν τὸ ἤκουσα καὶ τὸ εἶπα (θόρυβος).

ΚΑΡΑΛΙΒΑΝΟΣ. Εἶπεν ὅτι ἐγενικεύθη αὐτὸ τὸ κακόν, ὅχι ὅτι ὑπάρχουν λησταί, ἀλλὰ διότι ἀναμιγνύονται εἰς τὰ τῆς ληστείας πολλοὶ τῶν λεγομένων φιλησυχῶν πολιτῶν. Δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ καὶ τοῦτο, διότι οὕτως ἠδίκησε παρὰ πολὺ. Δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω μὲ τὸν βεβαιότερον τρόπον ὅτι, ἐν ὑπάρχουν τοιοῦτοι ληστοτρόποι, εἶναι ὀλίγοι καὶ ἐκ τῆς τάξεως τῶν ποιμένων, καὶ ὄχι ἄλλοι (θόρυβος), οἱ ὅποιοι, καθὼς παρατρεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς συνάδελφον, τὸ κάμνουν οἱ πλείστοι ὄχι ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, διότι ἡ δύναμις τῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι παρούσα, ἐνῶ ἡ δύναμις τῆς ληστείας εἶναι παρούσα.

Πρὸ μικροῦ σᾶς ἀνέφερον ὁ κ. Κατακαπῆς, ὅτι ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τοῦ Γαλαξειδίου, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναπνεύσωμεν ἐλευθεροῦ ἀέρα, καὶ εἶναι βέβαιον διὰ τί; διότι ἡ πόλις αὕτη μένει ἀπὸ ἀδρόν, εἶναι ὅλοι καυτιλλόμενοι, δύναμιν στρατοῦ δὲν ἔχομεν καμμίαν, ποτὲ μὲν ἔχομεν δύο χωροφύλακας, ποτὲ δὲ τρεῖς, ποτὲ δὲ τέσσαρας, ὁ εἷς χρησιμεύει διὰ στρατωνοφύλαξ, ὁ ἄλλος ὡς ἀγγελοφόρος· ἀρὰ δὲν ἔχομεν κανένα. Ἀπειράκις ἐζητήσαμεν τουλάχιστον τὴν συμπλήρωσιν μιᾶς ἐνωμοτίας διὰ νὰ φυλάξωμεν αὐτὸν τὸν τόπον, ὁ ὅποιος δὲν ἔχει τοὺς ἀνδράς του πάντοτε ἐκεῖ, καὶ ὁ ὅποιος ἔχει τὸ ὄνομα, ὅτι ἔχει χρήματα· ἀλλὰ δὲν ἐστάθη ποτὲ δυνατόν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀποχρῶσαν φρουράν, διὸ καὶ εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην διὰ συνεισφορῶν νὰ μισθώσωμεν πολιτοφύλακας. Ἀλλ' ὡς πότε θὰ ἐξακολουθῇ αὕτη ἡ κατάστασις; ἕως πότε νὰ πληρώνωμεν ἐράνους; Καθὼς γνωρίζετε, κύριοι, ὅλα τὰ ἀγαθοεργὰ κατὰ γένη, τὰ πλεῖστα εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν λέγω περὶ τῆς πρωτευούσης, διότι ἐνταῦθα ῥίπτονται ἐξωτερικὰ κεφάλαια, ἀλλ' εἰς τὰς ἐπαρχίας, δὲν δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανείς, ὅτι ὅλα τὰ κατὰ γένη τὰ ἀγαθοεργὰ γίνονται δι' ἐράνων· ἐκκλησίας θέλομεν νὰ ἔχωμεν; θὰ τὰς κάμωμεν διὰ συνεισφορῶν, καὶ πᾶν εὐεργετικὸν κατὰ γένη τοιοῦτον διὰ συνεισφορῶν τὸ κάμνομεν. Ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ, ἀπὸ ὅλα αὐτὰ γίνονται διὰ συνεισφορῶν, ἀπὸ καὶ τὸν φόρον τοῦ αἵματος δίδωμεν ἀγογγύστως, νὰ πληρώνωμεν καὶ πολιτοφύλακα; διὰ νὰ μᾶς φυλάττουν ἀπὸ τοῦ κακούργου! Ἐὰν ὅλα αὐτὰ

ιδέαν ταύτην πραγματοποιήσῃ. Τὸ ἐπιμενόμενον εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον, καὶ ἐκεῖ εἶδομεν τὴν ιδέαν ἐρυθμαζόν-
τες τὰ οικονομικὰ τοῦ κράτους, θέλομεν δυναθῇ μετὰ τινὰ
ἐχθρόν, νὰ ἐπαρκέσωμεν καὶ εἰς τὴν ἐκπύρῳσιν ἑλλένων ὑπο-
χρεώσεων ἡμῶν, ἐν αἷς πρώτῃν κατέχει θέσιν ἡ ἀνάπτυξις
ἐτῶν ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ κράτους, ὑπὲρ ἧς ἐλπίζω ὅτι θέλει
παρατελεῖσθαι καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων.»

Ἰδὼ εἶναι μία ιδέα πολιτικὴ, ἡ ὅποια καὶ μὲν ἔμπορεῖ νὰ
μὴ συμρῶνῃ μετὰ ἑλλένων τινά, ἀλλ' ἔμπορεῖ νὰ συζητηθῇ. Ἡνοήθη
ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ λόγου εἰς τὴν Βουλὴν. Ἡ κυ-
βέρνησις ἦλθε μετὰ τὰς ιδέας τῆς, αἱ ἐν τῇ Βουλῇ μερίδες ἐφε-
ρον καὶ αὐταὶ τὰς ιδέας τῶν· ἡ μερίς τοῦλάχιστον ἡ παρὰ
τοῦ κ. Κουμουνοῦρου ἀρχηγουμένη δὲν τὰς ἐρύθει, καὶ τὰς
ἀρχάς τῆς καὶ τὸ πρόγραμμά τῆς τὰ ἐξέθεσε σαφῶς. Εἰς τὸν
λόγον τοῦ κ. Κουμουνοῦρου ἀπήντησεν ὁ κ. Ζαΐμης, ὁ πρόεδρος
τῆς κυβερνήσεως, ὅστις καὶ προσέθεσεν εἰς τὸ στενὸν καὶ συνε-
πτυγμένον τοῦ βασιλικοῦ λόγου, διαφώνησε δὲ πρὸς τὸν κ. Κου-
μουνοῦρον κατὰ τὰ ἐπόμενα. Ὁ μὲν κ. Κουμουνοῦρος ὑπε-
στήριξεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς καθέκον καὶ συμφέρον ἔχει νὰ ἐπιδιώξῃ
τὴν ἀδελφότητα καὶ τὴν συνεννόησιν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν
λαῶν, ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως ἀντέταξεν ὅτι, καὶ μὲν ἔχου-
μεν ἀνάγκην συμμάχων ἀλλὰ σοβαρωτέρων. Ὁ κ. Κουμουνοῦρος
ὑπεστήριξε τὴν ἄμεσον πολεμικὴν προπαρασκευάσιν τοῦ ἔθνους,
ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως εἶπεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ὅπως προη-
γουμένως ρυθμισθῶσι τὰ οικονομικὰ, καὶ οὕτω μετὰ τινὰ χρό-
νον θέσωμεν κατὰ μέρος πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς πολεμικῆς προπα-
ρασκευῆς· ὁ κ. Κουμουνοῦρος ἔφραεν ὡς τρίτον δόγμα τὴν ἀπο-
κέντρωσιν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως δὲν ἔδωκε
καμμίαν ἀπάντησιν. Τὴν συγκέντρωσιν ἐθεώρησεν ὁ κ. Κου-
μουνοῦρος τὴν ἐπικρατήσασαν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὅθωνος
ὡς εἰς τὴν ἐπὶ καὶ μετὰ τὸν Ὀθωνα κακῶν, περὶ συγκεν-
τρώσεως ὅμως καὶ ἀποκεντρώσεως ὁ κ. Ζαΐμης δὲν ἔλαβε λό-
γον. Τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ κ. Ζαΐμης ἔδωκε κατὰ τὴν συνε-
δρίασιν τῆς 3 Ἰουλίου, ὅτε προσημαζόμενος τὸν λόγον τοῦ
εἶπε, «θέλω εἶθε συντομώτατος...· διότι καὶ τὴν συντομίαν
καὶ ἀποφῶ, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ καταχρασθῶ τῆς εὐμενείας, μετ' ἧς
καὶ ἀκροάζεται ἡ Βουλὴ· ἀλλῶς τε νομίζω ὅτι καὶ τριήμερος
συζήτησις ἐπὶ μίᾳ παραγράφῳ ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν
βασιλικὸν λόγον, εἶναι ἀρκυτὴ συζήτησις, καὶ πρέπει νὰ δώσω
ἄμειν σήμερον τέλος εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην».

Ἀνέφραεν ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὴν ἀγόρευ-
σιν τοῦ τῆς χθρσιν τὸ παράπαν, τὸ ὅποion ἄλλοτε ἔκαμον,
ὅτι δὲν εἴμεναι ἐλε-θέρα ἡ συζήτησις τότε κατὰ τὴν ἀπάντησιν
εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἐπιτετραμμένον ἀνα-
φέρειν τὸ ὄνομά μου ῥητῶς νὰ εἶπῃ, ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν ὑποστη-
ρίζει τὸν ἰσχυρισμὸν μου, καὶ ὅτι τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς ἐδη-
μοσιεύθησαν, καὶ πῶς ἐγὼ ἦλθα νὰ ὑποστηρίξω ἐν πράγματι, τὸ
ὅποion ἡ ἀλήθεια δὲν τὸ ὑποστηρίζει. Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξω-
τερικῶν, ὅστις ἐθεώρησεν ὡς ὕβριν τὴν λέξιν ἀπερισκεψία, δὲν
ἐθεώρησεν ὕβριν νὰ εἶπῃ, αὐτὸ τὸ ὁσαύτως λέγετε, δὲν ὑποστηρί-
ζεται ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Εἰς μίαν ἄλλην συνεδρίαν νομίζω,
μὰς ἀνέπτυξε τὰ περὶ περιορισμοῦ τοῦ βουλευτικοῦ λόγου, τὰ
περὶ ὑποκειμενικότητος καὶ ἀντικειμενικότητος τῶν ἀγορευόν-
των. Τὴν ἐκφρασιν ταύτην τὴν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀξιοτίμου
ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις θεωρεῖ τὴν λέξιν ἀπερισκεψίαν
πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενῃ ὡς ὕβριν, τὴν φράσιν δὲ ὅτι ἡ ἀλή-
θεια δὲν ὑποστηρίζει τοὺς λόγους μας, θεωρεῖ ὡς χαριεν-
τισμὸν, ἀφίνω εἰς τὰς περὶ ὑποκειμενικότητος καὶ ἀντικει-
μενικότητος θεωρίας τοῦ κ. ὑπουργοῦ. Βλέπετε λοιπὸν, κύ-
ριοι, ὅτι τὴν τριήμερον ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν βασιλι-
κὸν λόγον συζήτησιν ὁ κ. πρόεδρος τοῦ νῦν ὑπουργείου

ἐπαρύνθη, καὶ ἔλαγε νὰ παύσῃ ἡ συζήτησις, νὰ τελειώσωμεν
σήμερον, καὶ πότε, κύριοι; ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συζητηθῇ ἡ πο-
λιτικὴ, καὶ τὸ ἔθνος ἔσταλε τοὺς ἀντιπροσώπους του μετὰ
μὴν μεγάλῃ ἐθνικῇ συμφορᾷ, ὅπως συζητήσωσι καὶ διατυ-
πώσωσι ποίαν πολιτικὴν ἐννόησε τὸ ἔθνος νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς
τὸ μέλλον! Ἦλθεν ἡ κυβερνήσις μετὰ τὸ πρόγραμμά τῆς, ἦλθε καὶ
μία μερίς ἐδῶ μετὰ τὸ ἰδικόν τῆς πρόγραμμα, καὶ μόλις ἐσυζη-
τήσωμεν ὅσα ἦτο νὰ συζητηθῶσι περὶ τῶν κυβερνήσεων, αὐ-
τοῖσι ἐδοῖσκον τὸν τόπον κατὰ τὸ 1866, 67 καὶ 68, ἐνό-
μιζον ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν εἶχε, δὲν ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ ἡ
Βουλὴ, καὶ πρέπει νὰ κλείσωμεν, ἔλεγον, τὴν συζήτησιν. Δὲν εἶ-
πον λοιπὸν, κ. ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὰ πράγματα βοηθη-
τικὰ ὑπὲρ τοῦ ἰσχυρισμοῦ σας ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν ὑποστηρίζει
τοὺς λόγους μου (ψευδισμοί). (Καθὼς καὶ ἐγὼ δὲν ἐνόησα τὰ
λογιστικὰ, ἔμπορεῖ κάποιος ἄλλος νὰ μὴ ἐνοῇ οὕτω, τὰ ὅποια
λέγω, καὶ κάμναι καλὰ νὰ εἰπω καὶ νὰ μὰς ἀρνήσῃ νὰ ὁμιλή-
σωμεν ἐλευθέρως). Τὸ ἐσπέρας, κύριοι, ἐκτεῦσαν καὶ πάλιν νὰ
κλείτῃ ἡ συζήτησις καὶ νὰ φηρίσωμεν μετὰ κόπου καὶ μό-
χθου, κύριοι, τὸ ἐνθυμίσθη, ἐγὼ τότε ἔλαβον τὸν λόγον καὶ κα-
τώρθωσα νὰ ἀναβάλωμεν τὴν συζήτησιν διὰ τὴν ἐπιούσαν, καὶ
τότε τὸ ὑπουργεῖον ἀπήντησεν ὅτι θέλω νὰ κλείσω τὴν συζή-
τησιν· ὁ κ. Ζαΐμης εἶπε τότε τὰ ἀκόλουθα. (ἀναγινώσκει).

«Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ (πρωθυπουργός). «Τὸ ὑπουργεῖον, κύριοι,
κατ' οὐδένα λόγον δὲν θέλει νὰ περιορίσῃ τὴν συζήτησιν, ἀπ' οὐ-
δέναντι, καθὼς σας εἶπε καὶ ὁ κ. Λαγρές, ἀρρῃσι πληρεστά-
την ἐλευθερίαν τοῦ λόγου κατὰ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἡμέρας.
«Ἀλλ' ὁ κ. Λομβάρδος, λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἡ προσηκουσα συ-
ζήτησις· καὶ ἐν δὲν ἐγένετο ἡ προσηκουσα συζήτησις, πταίει
ἐπὶ τὸ ὑπουργεῖον; ἐν ἐνσποχολήθημεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κοσ-
μογονίας, θὰ εἶπῃ ὅτι δὲν ἐγένετο συζήτησις; Σὰς ὁμολογῶ,
ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὐδεμία συζήτησις ἔμπορεῖ νὰ
τελειώσῃ, διότι ἔμπορεῖ νὰ ὁμιλήτῃ περὶ τοῦ Τριπολιέμου,
ἐπερὶ τῆς Διήκτρος καὶ ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατανα-
λώσῃ τὰς ὥρας τῆς συνεδριάσεως, αἱ ὁμιλίαι αὐταὶ δὲν ἀπο-
τελοῦν συζήτησιν. Δὲν εἶμαι οὐδόλως ἐναντίος εἰς τὴν ἀνα-
βολὴν, ἀρκεῖ αὐτὸν νὰ μὴ ἀρχίσωμεν τὰς αὐτὰς ἱστορίας.»

«ΠΡΟΕΔΡΟΣ. «Ἀφῆσθε νὰ τελειώσῃ ὁ κ. πρωθυπουργός.

«Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ (πρωθυπουργός). «Λέγω λοιπὸν, ὅτι δὲν
ἐσποῦδαι τὸ ὑπουργεῖον νὰ κλείσῃ ἡ συζήτησις· εἴμεθα σύμ-
φωνοι νὰ συζητήσωμεν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀνατρέξωμεν καὶ αὐτὸν
εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Ἀλλ'
ἐθέλω νὰ κάμω μίαν παρατήρησιν, ὅτι αὐτὸν πρέπει νὰ τε-
λειώσῃ ἡ ἀπάντησις διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον, ὅτι πολλοὶ
ἐθροῦνται τὴν κυριακὴν θὰ ἀναχωρήσουν καὶ εἶναι πιθανόν
ἐπὶν δευτέραν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀπαρτία. Ἄν ἀποδέχονται, ὅτι
αὐτὸν ὀριστικῶς πρέπει νὰ τελειώσῃ ἡ συζήτησις, δεχόμεθα
ἐπὶν ἀναβολὴν, ἀλλῶς θὰ ἐπιμένωμεν νὰ τελειώσῃ ἀπόψε,
διότι θὰ μείνῃ ὁ βασιλικὸς λόγος ἀνευ ἀπαντήσεως».

Ἰδὼ τί εἶπον ἐγὼ. «Ζητοῦμεν, κύριοι, τὴν ἀναβολὴν, διότι
ἐδὲν ἐσυζητηθῇ οὕτε ἡ παράγραφος τῆς πλειοψηφίας, οὕτε ἡ
παραγράφος τῆς μειοψηφίας· ἐπειτα δὲ καὶ ἀπὸ τὴν ἀγόρευ-
σιν τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν πιστεύω νὰ κλεί-
σῃ ἡ συζήτησις. Ἡ πλειονοψηφία δύναται νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει.»

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε βουλευτά, μὴ ἀναγινώσκετε τὰ πρακτι-
κά, αὐτὰ ὅλοι τὰ γνωρίζομεν καὶ ἡξυρετε ὅτι αὐτὸ ὁμοιάζει
τὸν γραπτὸν λόγον καὶ αὐτὸ ἀπαγορεύεται.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἀμφοδότηνται τὰ πράγματα, κ. πρόεδρε.
(ἐξακολουθεῖ ἀναγινώσκων ἐκ τῶν στενογραφημένων πρακτε-
κῶν). «Θέλω νὰ τελειώσῃτε ἀπόψε ἔγχετ' ἀναγινώσκων· αὐτὸ
εἰγένετο καὶ ἄλλοτε· ἀλλὰ πιστεύω, ὅτι τὸ ἄλλοτε εἶχεν ὑπὲρ

ΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Παρὶ τοῦ κ. Τριγγέτα δὲν εἶπατε τίποτε.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Διὰ τὸν κ. Τριγγέταν δὲν εἶπον τίποτε, διότι ὁ κ. Τριγγέτας ὡς ἀντιπολιτευόμενος εἶχεν ἄλλας ἀρχάς, κατόπιν τὰς ἐτροποποίησε κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κυβερνήσεως· διὰ τοῦτο δὲν εἶπον τίποτε, διότι ἡ πρόεδρος εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι φυσικὴ.

Λοιπὸν καταλήγων τὸν λόγον λέγω, ὅτι οὔτε ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, οὔτε ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομίας, οὔτε ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀπονουμῆς τῆς δικαιοσύνης, ἡ παρούσα κυβερνήσις ἐφάνη συνεπὴς πρὸς ὅσα ἐπαγγέλλετο ὡς ἀντιπολιτευσις.

ΠΟΛΛΟΙ (ἐκ δεξιῶν). Ἀβρίον.

ΔΑΓΡΕΣ. Ὅχι, τώρα, θὰ ἐξακολουθῶμεν, ὅποιος θέλει ἀφίγει.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Ὅχι· ἔχομεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἀκόμη (θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι, καθήκατε, ἐγὼ διαβύνομαι.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Κύρια πρόεδρι, διατυπώνω πρότασιν ἀναβολῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καθήκατε, ἐγὼ ἔχω τὸν λόγον, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φέρετε ἐπανστάσιν.

ΜΗΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Οὔτε σὲς ἠμπορεῖτε νὰ μᾶς παραδίστατε (θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε, ἐγὼ δὲν ἔχω ἄλλο δικαίωμα ἐδῶ, παρὰ νὰ ἔμαι ἀκριβῆς· ἐκτελεστὴς τῶν ἀποφάσεων τῆς Βουλῆς· μὴ παραβιάζετε λοιπὸν τὴν θέλησιν τῶν πολλῶν. Καθήκατε, παρακαλῶ· ἐάν ᾄθετε περισσότεροι θὰ σᾶς ὑπακούσω. Ὁρίστε, κύριε βουλευτά.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ συζήτις, ὡς βλέπετε, παρατάνη σήμερον ἱκανῶς· εἶναι ἤδη ἑξὶ ὥραι μετὰ μεσημβρίας, καὶ εἰμεθα ὅλοι κουρασμένοι, ἔχομεν δὲ σκοπὸν νὰ λάβωμεν τὸν λόγον πολλοὶ ἐπὶ τῆς συζήτησεως τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀναφέρομαι λοιπὸν εἰς τὴν καλὴν πίστιν, τὴν ὁποῖαν διεξεδίκατε προχθὲς ἡ πλειοψηφία καὶ τὴν διεξεδίκατε μάλιστα μετὰ τῆς ἐπιδείξεως, καὶ τὴν παρακαλῶ ν' ἀναβάλωμεν σήμερον τὴν συζήτησιν διὰ τὴν δευτέραν (θόρυβος ἀριστερά).

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Ἐδῶ ἐρχεται ἡ ἐπανástasis τώρα, κ. Πρόεδρε.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα ἡ μειοψηφία μόνον ἐν δικαίωμα ἔχει, ἀλλ' ἱερὸν καὶ ἀναφαίρετον, τὸ τῆς συζήτησεως· εἰς τὴν πλειοψηφίαν ἀρῆθσαν τὰ πάντα· αὐτὴ ἀποφασίζει, αὐτὴ θέτει τὸν νόμον, αὐτὴ διοικεῖ διὰ τῆς Κυβερνήσεως, αὐτὴ τέλος πάντων εἶναι ἡ ἀρχή· ἡ δὲ μειοψηφία δὲν ἔχει παρὰ τὴν συζήτησιν. Ποτὲ λοιπὸν, κ. Πρόεδρε, δὲν δικαιολογεῖται ἡ πλειοψηφία, ὅταν πιεζῇ τὴν μειοψηφίαν κατ' αὐτὸ τὸ πολυτιμὸν τῆς δικαίωμα. Τὸ δικαίωμα δὲ τῆς συζήτησεως πιέζεται ὅχι μόνον ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως· μᾶς πιέζετε, κύριοι, ὅχι μόνον ὅταν κλείετε ἀποτόμως τὴν συζήτησιν, ἀλλὰ καὶ ὅταν μᾶς ἀναγκάζετε νὰ συζητήσωμεν, ἐνῶ εἰμεθα καμνηκότες καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ πράξωμεν. Αναφέρομαι λοιπὸν εἰς τὴν καλὴν σᾶς πίστιν. ἔχω σκοπὸν, ἔχω δικαίωμα, κύριοι, νὰ λάβω τὸν λόγον εἰς τὴν γενικὴν συζήτησιν.

ΤΙΝΕΣ (ἐκ ἀριστερῶν). Λάβε τον.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Εἰμαι κουρασμένος, (θόρυβος ἀριστερά). Ἀπορῶ, διατὶ θορυβεῖτε. Εἰμεθα ἄνθρωποι· καθήμεθα ἐδῶ ἐπὶ ὥρας καὶ εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ ἔμαιθα κουρασμένοι· ἐάν σὲς ᾄθετε ὑπεράνθρωποι, αὐτὸ τὸ προνόμιον εἶναι ξένον δι' ἡμᾶς· ἡμεῖς ἡμεῖθα ἄνθρωποι. Πιέζεται λοιπὸν, κ. Πρόεδρε, τὸ πολυτιμότερον τῶν δικαιωμάτων κτλ. ἐάν ἡ πλειοψηφία διὰ μόνου τοῦ ἀριθμοῦ τῆς μᾶς εἴπῃ εἰ μείνατε ἕως τὰ μεσάνυχτα ε. Καὶ δὲν πιστεύω ποτὲ, κύριοι, ὅτι ὑπουργεῖον, καυχώμενον ἐπὶ νομιμοφροσύνῃ, ὑπουργεῖον καυχώμενον ὅτι εἶναι ἀγνὸν τέκνον τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, θ' ἀνεχθῇ νὰ γίνῃ ἐπ' αὐτοῦ τοιαύτη

καταπίεσις, τοιαύτη παραδίξις τοῦ πολυτιμότερου τῶν κοινοβουλευτικῶν δικαιωμάτων.

Ἀναφέρομαι λοιπὸν εἰς τὴν καλὴν πίστιν τῆς πλειοψηφίας, εἰς τὴν καλὴν πίστιν τῆς κυβερνήσεως, τοῦ ἀξιότιμου αὐτοῦ Προέδρου, καὶ παρακαλῶ νὰ δεχθῶν ν' ἀναβληθῇ ἡ συζήτις διὰ τὴν Δευτέραν. Δὲν κρούει τὰς πύλας ὁ Κατιλίνας. Ὅχι. Σημειώσατε δὲ, ὅτι ἐάν θελήσετε νὰ κάμντε κατάχρησιν τοῦ ἀριθμοῦ σᾶς, θὰ μᾶς ἀναγκάσετε νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς κατάχρησιν τοῦ δικαιώματος τῆς συζήτησεως· θὰ σᾶς κρατήσωμεν ἐδῶ ἕως εἰς τὴν τρίτην συζητούντες.

ΠΟΛΛΟΙ (ἐκ δεξιῶν). Μάλιστα.

ΜΙΑΝΣΗΣ. Λοιπὸν καὶ πάλιν ἀναφερόμενοι εἰς τὴν καλὴν σᾶς πίστιν, ζητοῦμεν τὴν ἀναβολὴν διὰ τὴν Δευτέραν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σιωπὴ παρακαλῶ, ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. Α. ΖΑΪΝΗΣ (πρωθυπουργός). Οὔτε ἡ πλειοψηφία, οὔτε τὸ ὑπουργεῖον ἐπιθυμεῖ, οὔτε ἐπιθυμεῖ ποτε νὰ πιεσῇ τὴν μειοψηφίαν· ἀπέδειξε τοῦτο, κύριοι, εἶναι, αἱ μέχρι τοῦδε συζητήσεις τῆς Βουλῆς. Τρίτη ἡμέρα εἶναι ἡ σημερινή, καθ' ἣν γίνεται συζήτις ἐπὶ τῆς γενικῆς ἀρχῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ· ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ἐξετέθηκαν κατὰ τῆς κυβερνήσεως· ὅλα τὰ ἔλεγε τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ἐπιτελῶν αὐτοῦ, ἐξετέθηκαν κατὰ τῆς κυβερνήσεως· ἡ κυβερνήσις ἀπελογήθη· ποῖαν πλεον ἐκτεταμένην συζήτησιν θέλουσιν οἱ κύριοι; τί ἐπιθυμοῦσι; νὰ ἀνέλθῃ ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτολαλεῖ ὅσα εἶπεν ὁ προηγούμενος; Εἶναι, κύριοι, συζήτις αὐτή; εἶναι ἡ τελευταία κατάχρησις τοῦ λόγου.

Εάν δὲν ἔμαι ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς, ἔχω σπουδαιότατον λόγον καὶ θέλω σᾶς τὸν ἐκθέσει ἐν εὐλακρινείᾳ. Πρὸ εἰκοσιν ἡμερῶν διαδίδουν καὶ γράφουν εἰς τὰς ἐπερχίας τῆς κυβερνήσεως πίπτει· αἱ δὲ μερίδες αἱ ἀντίθετοι, αἱ μερίδες, αἱ ὁποῖαι πρὸ ὀλίγου ἦσαν ἑτοιμαὶ νὰ καταξισχισθῶσιν, αἱ μερίδες αὐταὶ ἠνωθεσαν ἡ κυβερνήσις πίπτει· ἔχουσι λοιπὸν τὸ κράτος, ἔχουσιν ὅλους τοὺς κατοίκους εἰς συγκίνησιν καὶ εἰς ἀνυπομονησίαν· τοιαύτη δὲ κατάστασις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρατείνεται ἐπὶ ἡμέρας. Τὸ ὑπουργεῖον, ἐάν δὲν ἔχῃ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Βουλῆς, οὐδεμίαν στιγμὴν θέλει νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν (εἶγε!)· ἐάν οἱ βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦδε ὑποστήριζαν τὸ ὑπουργεῖον, ἔχασαν τὴν ὑπόληψιν τῶν πρὸς αὐτό, θὰ τὸ εἴπωσι, καὶ ἅμα τὸ εἴπωσιν, ὅτι δὲν ὑποστηρίζουσι τὸ ὑπουργεῖον, θέλωμεν ἐξελθεῖν τοῦ περιβάλλοντος τοῦτο καὶ λαμβάνοντας τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν πρὸς τὰ ἀνέκτορα θέλωμεν καταθέσει τὴν παραίτησίν μας (εἶγε! εἶγε! χειροκροτήματα εἰς τὸ ἀκροατήριον). Εάν ὅμως οἱ ἐντιμοὶ φίλοι τοῦ ὑπουργείου, οἵτινες ὑποστήριζαν μέχρι τοῦδε τὴν κυβερνήσιν, ἐξακολουθῶν νὰ ἔχωσι τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν, πρέπει, κύριοι, νὰ τὸ εἴπωσι, διότι κατ' οὐδένα λόγον τὸ ὑπουργεῖον δύναται νὰ δεχθῇ, ὥστε ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ καταρτῇ ἀπὸ τὰς χειρὰς του. Εάν λοιπὸν ἡ Βουλὴ ἐξακολουθῇ δίδουσα τὴν ὑποστήριξιν τῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον, τὸ ὑπουργεῖον, κύριοι, θέλει ἐξελθεῖν ἰσχυρότερον, καὶ αἱ φήμαι, αἱ ὁποῖαι καταταράττουσι τὸ κράτος ὁλόκληρον, καὶ αὐταὶ θέλουσι παύσαι καὶ ἡ διοίκησις θέλει ἔλθαι εἰς ὁμαλοτέραν κατάστασιν. Τί θέλουσι μὲ αὐτάς τὰς ἀναβολάς; Μεγαλειτέραν ὑπομονὴν δὲν ἔδυνάτο νὰ δεῖξῃ ἡ πλειοψηφία παρὰ ἀκούουσα ἐπὶ τρεῖς ὥρας τὸν κ. Λομβάρδον ἐπαναλαμβάνοντα ὅ,τι εἶπεν εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ λέγῃ καὶ εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὸ τέλος, καὶ τὰ ὅποια χθὲς εἶπε, προχθὲς εἶπε. Ποῖαν ὑπομονὴν μεγαλειτέραν ἔδυνάτο νὰ δεῖξῃ ἡ πλειοψηφία; ποῖαν συζήτησιν, καὶ ποῖας ἰδέας νιωτέρας ἐξέφραον σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπειρότεροι, οἱ πρεσβυτάτοι.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Μετά πολλήν ἀνοχήν χθές ἡμέχημεν τὸν κ. ὑπουργὸν τῶν ἑξωτερικῶν, ὅστις ἠθέλησε νὰ μᾶς δεῖξῃ ὅλην τὴν εὐγλωτίαν του· σήμερα καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης ὀφείλει νὰ σεβασθῇ τὸν λόγον τοῦ πολιτικοῦ μας ἀρχηγοῦ ἀποκρούμενος τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἶπε κατ' αὐτοῦ.

Εἰς συγχαρτήριον. Ἐξέρχεται εἰς Παρισίον νὰ λέγῃ ὅ, τι θέλει.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Εἰς Παρισίον ναί, εἰς ὑπουργὸν ὅμως οὐκ ἔξεστι.

ΔΑΓΡΕΣ. Ἀνοίγεται συζήτησις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Εἰς τὴν πολιτικὴν συζήτησιν μᾶς προσκαλέσθε, εἰς τὴν πολιτικὴν συζήτησιν εἰσπερχόμεθα. Καλὸν θ' ἦτον ἂν ὁ κ. Κουμουδούρος καὶ ἡ μερὶς τοῦ ἠθελὲν ἐξακολουθῆσαι ὑποστηρίζουσα ἢ μὴ ψέγουσα τὴν κυβερνήσιν, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνόδου ταύτης· τοῦτο θὰ ἦτο προσθήκη καθήκοντος εὐγνωμοσύνης τῇ κυβερνήσει, ἀλλ' οὐχὶ δικαίωμα παραπόνου, ἂν τὸ ἀντίθετον συμβαίη. Ὅταν βλέπωμεν, ὅτι αἱ πράξεις τῆς κυβερνήσεως εἰναι τοιαῦται, ὥστε δὲν ἔμπορουν νὰ ὑποστηρίχθωσιν, κ. Λομβάρδε, ὀφείλομεν νὰ τὰς ἐπιτιμῶμεν, καὶ σὰς εὐχαριστῶ ὅτι μοὶ ἐνθυμήσατε τὴν Ἀγίαν Λαύραν. Ὑποθέτω, ὅτι ἐδῶ καθίσταται τῶντι ὡς πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως ταύτης, ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ τῆς ἀναγεννημένης Ἑλλάδος, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης τῆς ἀγίας Λαύρας, ὑποθέτω, ὅτι ἔχει εἰς τὰ ἀριστερά του ὡς ὑπουργὸν τοῦ πολέμου, εἴτε τὸν ἀείμνηστον Κολοκοτρώνη, εἴτε τὸν ἀθάνατον Καραϊσκάκη, ὅτι ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ του ὡς ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν, τὸν Ἀθανάσιον Μιαούλην, ὅτι οἱ 7 οὗτοι ἄνδρες εἰναι πράγματι ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ἀνήγειραν τὸ ἔθνος καὶ μᾶς ἔδωκαν τὸ δικαίωμα νὰ στεκώμεθα ἐδῶ, μᾶς προσκαλοῦν δὲ νὰ σκεφθώμεν περὶ ὧσιν ἐπραξαν ὡς κυβερνήσεις καὶ οὐχὶ ὡς ἄνδρες τοῦ ἀγῶνος· εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιτετραμμένον νὰ μᾶς λέγατε, ὅτι εἰσθε ἀγνώμονες ἐξετάζοντες τὰς πράξεις των, διότι αὐτοὶ εἰναι ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλος δὲν ἠθέλε νὰ προσφέρει!

ΖΑΪΜΗΣ. Κυνεῖς δὲν εἶπεν αὐτὰ ὅπου λέγατε.

ΔΑΓΡΕΣ. Μᾶς ἀποδίδετε λόγους, τοὺς ὁποίους δὲν εἶπομεν, καὶ ἰδέας, τὰς ὁποίας δὲν ἐσυλλογίσθημεν.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἐξεταστέαι αἱ πράξεις τῆς κυβερνήσεως ὡς τοιαῦται, ἐξεταστέαι ὁ προϋπολογισμὸς ὡς πράξις τῆς κυβερνήσεως ἀσχετῶς πρὸς τὰ πρόσωπα καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ὁτομικότητα ἐκάστου, τὴν ὁποίαν ὅλοι μας καὶ σεβόμεθα καὶ ἀγαπῶμεν, καὶ ἂν ἐρωτήσητε ἐμὲ ὡς πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς νῦν κυβερνήσεως, σὰς λέγω, ὅτι ἔχω ἰδιαιτέραν προσωπικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει νὰ κάμῃ μετ' αὐτὸν κ. Ζαΐμην, ὡς Κυβερνήτην.

Ἐὼς θὰ ἐξετάσω τὸν προϋπολογισμὸν, θὰ τὸν ἐξετάσω, οὐχὶ κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀγαθῶν φίλων μου κ. Κουμουδούρου καὶ Σωτηροπούλου, καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους. Πρῶτον· διότι δὲν θέλω νὰ ἔμβω εἰς ἀριθμοὺς φοβούμενος, ὅτι ἂν ὠνόμασαν τὸν κ. ὑπουργὸν τῶν ἑξωτερικῶν κακὸν λογιστὴν, θὰ ὀνομάσουν ἐμὲ κακίστην· δεύτερον, δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω τὸν προϋπολογισμὸν ὡς ἀντιπολιτευόμενος, ἀλλὰ θὰ ἀκολουθήσω κατὰ εἶμα τὰς ὁδηγίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἔχει δώσει, περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὸν προϋπολογισμὸν, ἐν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς παρούσης κυβερνήσεως, καὶ τοῦτο, διότι δὲν θέλω νὰ ἐγερθῇ πάλιν κανὲν μέλος τῆς κυβερνήσεως, νὰ μοὶ δώσῃ, ὡς μοὶ ἔδωκε μάθημα συνταγματικόν, νὰ μοὶ δώσῃ καὶ μάθημα λογιστικότητος. Πέρνω ὡς ὁδηγὸν μου τὸν αὐτὸν ὑπουργόν, ὁ ὁποῖος χθές ἠθέλε νὰ μοὶ δώσῃ μάθημα συνταγματικόν, καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσω κατὰ εἶμα· καὶ κατὰ πρῶτον· πῶς ἐξετάζεται ὁ προϋπολογισμὸς; Ἰδοὺ τί μοὶ εἶπεν ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης. (Ἀναγινώσκει ἀ-

γόρευσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης κατὰ τὴν παρελθούσαν συνόδον τῆς Βουλῆς).

«Βεβήλω, κύριε, παρ' ἡμῶν δὲν γίνεται τακτικὴ καὶ αὐστηρὰ συζήτης τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπως γίνεται εἰς ἄλλα συνταγματικὰ κράτη. Ὁ προϋπολογισμὸς θεωρεῖται τὸ οὐκ ἐκτετατόν ἐργον παντός νομοθετικοῦ σώματος καὶ εἶναι ὁ νόμος τῶν νόμων· εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὑπάρχουσιν ἄνδρες μὲ πάλαι γνώσεις καὶ πείραν, οὕτως εἰπεῖν, εἰδικὴν περὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, διήρκεσαν ἐπὶ δύο μῆνας αἱ συζητήσεις τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἄλλους τόσους σχεδὸν ἐκείναι τοῦ σώματος. Ἀδιαφοροῦν ἂν ἐκεῖ ἐπρόκειτο περὶ 2 ἢς οἰκονομικῶν, διότι, ὡς προείπον, ἀναλόγως οἱ ἐνασχολούμενοι ἐκεῖ περὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν ἔχουσι πολλὰ γνώσεις καὶ εἰδικότητα, ὅπως ἡμεῖς ἔχομεν μικροτέραν δεξιότητα, ἐδικαιούμενοι μικροτέρας ποιότητος· ὅπως δὲ ποτε μικρὸν ὀρμὴν εἶναι τὸ κεφάλαιόν μας, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς εἶναι μέγα καὶ ὀρεόμενοι νὰ καταβλάωμεν πάντα τὴν προσοχήν μας, ἵνα τὸ ἐξασφαλίσωμεν ἐκ τῆς σπατάλης καὶ τῶν καταχρήσεων κτλ.»

Ἐπομένως, κύριοι ὑπουργοί, καὶ ἀξιότιμα μέλη τῆς πλειοψηφίας, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης σὰς λέγω ὅτι δὲν πρέπει νὰ διαζυγῆτε εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἔπρεπεν ὁ κύριος ὑπουργὸς ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας καθ' ἃς ἡρχίσασιν, νὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι ἐπὶ τόσας ἡμέρας συζητοῦμεν δὲν πρέπει σὺς νὰ θεωρῆτε ὅτι πρέπει γρήγορα νὰ τελειώσωμεν, διότι ὁ κύριος ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης μᾶς εἶπεν ὅτι ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ὁ προϋπολογισμὸς ἄλλου συζητεῖται ὑπὸ τῶν Βουλῶν, δύο μῆνας ἐν τῇ ἐπιτροπῇ καὶ δύο μῆνας ἐν τῇ σάματι. Ὁ προϋπολογισμὸς, τὸν ὁποῖον μᾶς προτείνουσι, μᾶς φέρει ἐξάπαντος εἰς οἰκονομικὴν κρίσιν, καὶ εἶναι μεγαλειτέρα ἀνάγκη νὰ ἴδωμεν μετ' ἐπιστάσεως τοὺς ἀριθμούς. Πρέπει λοιπὸν, κύριοι ὑπουργοί, νὰ ἔχητε τὴν ὑπομονὴν ν' ἀκούσητε, καὶ μετὰ ταῦτα, κύριοι βουλευταί, ν' ἀποφασίσητε, διότι ἀφοῦ ἡ ἐπαρχία μας μᾶς ἔστειλε, ἔχετε τὸ καθῆκον νὰ μᾶς ἀκούσητε καὶ νὰ μᾶς ἀκούσητε ἡσύχως, ἀταράχως, ὡς ἡμεῖς σὰς ἡκούσαμεν· μὴ νομίσητε ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ ἀναφέρω τοὺς λόγους τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, ὁ ὁποῖος εἶπεν, ὡς ἐνθυμήσατε, ὅτι τέσσαρας μῆνας διαρκεῖ ὁ προϋπολογισμὸς εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅτι πρέπει τόσον καὶ ἐδῶ νὰ διαρκέσῃ καὶ ὅτι θὰ καθῆσω ὁμιλῶν τέσσαρας ἡμέρας; Ὁχι. (Ἰσαρότης).

(Ἀκολουθεῖ ἀναγινώσκων τὴν ἀγόρευσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης).

«Ὁ λόρδος Ῥώσελ» εἶπεν ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, «καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Οὐγγικῶν κόμματος, ὅστις ἐδιορίσθη ὡς πρωτοῦς ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅστις σφειργάσθη μετὰ τοῦ λόρδου Πάλμστρῶνος, λαβὼν μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τῆς τελευταίας συνθήκης περὶ ἐνώσεως τῆς Βελγικῆς μετὰ τοῦ πρώτου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν γένει εἰς ὅλα τὰ πρωτόκολλα καὶ συνθήκας, περὶ ἀνεγέρσεως τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἄλλας λέξεις, πρόσωπον γνώστη καὶ δημοτικὸν οὕτως εἰπεῖν ἀνάπασιν τὴν Ἑλλάδα. Ὁ λόρδος λοιπὸν Ῥώσελ εἶπεν, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα εἶναι ζήτημα οἰκονομικόν, La question Greque est une question financière. Ἐν τούτῳ τῷ ζητήματι συγκαταλαμβάνεται πᾶν ἄλλο ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, συγκαταλαμβάνεται τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ, διότι ἐν κράτος ἐὰν οὐδὲν ἔχῃ τακτοποιημένα τὰ οἰκονομικά του, δὲν δύναται ἐσωτερικῶς μὲν νὰ ἔχῃ τάξιν, εὐνομίαν καὶ πρόοδον, ἐξωτερικῶς δὲ ἀσφάλειαν· ἐν κράτος ὀφείλει ν' ἀναπτύξῃ προηγουμένως τοὺς ἐσωτερικοὺς πόρους του, νὰ ἦναι οἰκονομὸν εἰς τὰς δημοσίας δαπάνας, ἵνα ἐμπιέῃ ἐμπιστοσύνην καὶ δυνάμενον νὰ ἀκπληρῇ τὰς ὑποχρεώσεις του, οὐ μόνον πρὸς ὁμογενεῖς ἑσθὲκα φιλαυτίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἔθνους· ἐνεκα συμ-

λέγω, κύριε πρόεδρε, ότι ήθελα να λάβω τον λόγον, διά τοῦτο πρῶτον, διά να εἰπω εἰς τὸν κ. Γρηγοριάδην, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ δὲν κατοικοῦν τοιοῦτοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔδωκαν πάντοτε τὸ παράδειγμα τῆς τάξεως. οἱ ὅποιοι οὐδέποτε ήθέλησαν νὰ ἐγγίξουν τὸ δημόσιον· ὑπερέβησαν ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως ὡς πάντες οἱ Ἕλληνας, ἀπελευθερώθη τὸ ἔθνος χωρὶς νὰ τριξῶσιν εἰς βαθμολογίας εἰς συντάξεις καὶ τοιαῦτα, ἐδόθησαν εἰς τὸ ἔλεον των ἔργων διὰ νὰ δυνήθουν καὶ ἐαυτοὺς ν' ἀναπτύξωσι καὶ τὸ δημόσιον ν' ἀνακουρίσωσιν ἀπὸ τὰ ἔαρη, τὸ ὅποια δύναται νὰ ἔχη. Αἰσθῶν δὲν ὑπάρχει, καθὼς διατεινόμεαι, εἶναι ὀλίγοι οἱ περιθάλποντες τοὺς ληστὰς, ἢ λησιστοτρόφους, καὶ αὐτοὶ πικμένεις, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀναγκάζονται νὰ τὸ πράξωσι, διότι διαφορετικὰ δὲν ἔχουν τὴν κερὰν τὴν των εἰς τοὺς ὁμοῦς των.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Κύριε πρόεδρε, νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸν προϋπολογισμόν.

ΠΡΟΚΑΡΟΣ. Ἐχει ἄλλος τὸν λόγον; ἔδω δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένοι κανεῖς.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε πρόεδρε, τὸν λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὰ εἶναι τρίτη, τετάρτη φορά, ὅπου ὁμιλεῖς.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Κύριε πρόεδρε, εἶναι τρίτη φορά, ἐπικαλοῦμαι τὸν κανονισμόν.

ΔΕΚΑΣ. Ἐπὶ τίνος ἀντικειμένου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς γενικῆς συζήτησεως τοῦ προϋπολογισμοῦ.

ΔΕΚΑΣ. Ἐδῶ εἶναι περὶ ἀσφαλείας, προϋπολογισμὸς εἶναι αὐτός;

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε πρόεδρε, παρακαλῶ νὰ ὁμιλήσω.

Γ. ΡΟΥΦΟΣ. Τότε δὲν θὰ τελειώσωμιν ποτε, ἂν ὁμιλῇ ἕκαστος ῥήτωρ τρεῖς φορές.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Μὰ λέγετε τρεῖς φορές, διότι ἐπὶ προσωπικῶν ζητημάτων λέγει ὁ κανονισμὸς, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλήσῃ· ἐπομένως ὁ κύριος Σωτηρόπουλος ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἔλαθεν ἀπὸ τὸν λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅριστα, κύριε Σωτηρόπουλε.

ΔΑΓΡΕΣ. Ἄν ἐπεισθῇτε ὅτι δὲν ὁμιλήτε δευτέραν φοράν, καί μιντε πολὺ καλὰ νὰ τὸν ἀρήσατε ἄλλως· ἐρωτήσατε τὴν Βουλὴν νὰ τὸ ἀποφασίσῃ· πρέπει νὰ φυλαχθῇ ὁ κανονισμὸς.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἐρωτήσατε τὴν Βουλὴν, κύριε πρόεδρε.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἠκούσατε περὶ τίνος ὁμιλήσῃ τὴν δευτέραν φοράν; Ἐγὼ ἀναφέρωμαι εἰς τὴν κρίσιν σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι, τὴν δευτέραν φοράν ἤτο προσωπικὸν τὸ ζήτημα, τώρα εἶναι ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ.

ΔΑΓΡΕΣ. Τότε μάλιστα, ἂ, ὁμιλήσῃ.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δύο εὐ, λωττοι καὶ δεινοὶ ῥήτορες ἐκ των ἐντίμων μελῶν τοῦ ὑπουργείου, ὁ κύριος πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κύριος ὑπουργὸς των ἐξωτερικῶν, ἀνέλαβον τὸν ἀγῶνα ν' ἀνασκευάσωσιν, ὅσα ὁ ἐντιμὸς φίλος μου κύριος Κουκουνοδούρος καὶ ἐγὼ εἰπομεν ἀπὸ τοῦ θέματος τούτου ἐπὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου. Ὅπως δὲ διευκολύνωσι τὴν ἀνασκευὴν, ἀνεκεφαλαιώσαν τὰς κατηγορίας, τὰς ὁποίας κατ' αὐτῶν ἀπυθνήσκουν. Καὶ ὁ μὲν κύριος πρωθυπουργὸς, εἶπεν ὅτι δύναται νὰ συγκεφαλαιώσῃ πάντα τὰ ῥηθέντα εἰς δύο τινὰ· α.) εἰς τὸ ὅτι ήθέλησαμεν νὰ τὸν ἀποδείξωμεν ἀνακόλουθον, διότι ἐλθὼν εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲν ἐτήρησεν ὅσα ἔλεγεν, ὅτι ἤτο ἐκτὸς αὐτῆς· καὶ β.) εἰς τὸ ὅτι τὸν κατηγορήσαμεν ὡς παραβιάσαντα τὸν νόμον τὸν ἐπιτρέψαντα τὸ δάνειον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ὁ κύριος ὑπουργὸς των ἐξωτερικῶν ἀνεκεφαλαιώσας καὶ αὐτὸς ἐπίσης εἰς δύο ἄρθρα τὰς γενομένας κατηγορίας, ἄρθρα ὅμως ὀλίγων διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοῦ προέδρου τῆς κυβερνήσεως. Ὁ κύριος ὑπουργὸς των ἐξωτερικῶν εἶπεν ὅτι τὸ ὑπουργεῖον κατηγορήθη παρ' ἡμῶν α.) ὅτι ἐδαπάνησε περισσύτερον, ἢ ὅσα τὰ

προκάτοχα· καὶ β.) ὅτι δὲν ἐπλήρωσε τὸ δάνειον· τὰς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας· ἀλλὰ νομίζω ὅτι, ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ἄρθρον συμπίπτει μετὰ τῆς ἀνεκεφαλαιώσεως τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐθεώρησεν ὡς κατηγορίαν ἀπυθνήσκουσαν κατὰ τοῦ ὑπουργείου τὴν χρεὴν τοῦ δανείου. Θέλω προσπαθῆσαι, κύριοι, ἐν ὀλίγοις ν' ἀνασκευάσω, ὅσα οἱ κύριοι αὐτοὶ εἶπον. Καὶ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς ἀνακολουθίας, ὁ κύριος πρωθυπουργὸς εἶπεν ὅτι δὲν κατεφέρθη δεινῶς πέρυτι καὶ ὁ τοῦ ὑπουργείου Βουλγαρία, ἀλλ' ὅτι τὸ κατηγόρησε μόνον διὰ τοῦς αὐτοπάρκτους λόγους, καὶ διότι εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1868 ὑπερέβη τὰς δαπάνας τοῦ 1867· ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θεωρῶ περιττὸν νὰ εἰπω περισσύτερον, ἀναφέρωμαι μόνον εἰς ὅσα γνωρίζετε ὀλίγον, καὶ εἰς ὅσα εἶπον κατὰ τὴν πρώτην ἀγόρευσίν μου. Μίαν μόνον παρατήρησιν κάμνω εἰς τὸν κύριον πρωθυπουργόν, ὅτι τὸ ζήτημα των αὐτοπάρκτων λόγων, μεταξὺ των δύο κυβερνήσεων, δὲν ἀποτελεῖ ζήτημα καθόλου οικονομικόν, διότι ἡ μὲν κυβερνήσις τοῦ κυρίου Βουλγαρία, σχηματίσασα τοὺς λόγους ήθέλησε νὰ κρατήσῃ τὴν διοίκησιν αὐτῶν αὐτοπάρκτων ἀπὸ τὰ τμήματα, ἡ δὲ κυβερνήσις τοῦ κ. Ζαΐμη δὲν κατήργησε τοὺς λόγους, ἀλλὰ τοὺς συνεχώνουσεν εἰς τὰ τμήματα. Τὸ νὰ ἦναι δὲ οἱ λόγοι αὐτοπάρκτοι ἢ συνεχωνούμενοι εἰς μεγαλειτέρα σώματα, εἶναι ζήτημα καθαρῶς στρατιωτικόν· καὶ νομίζω ὅτι πολὺ ἀτόπως τὸ μεταχειρίσθῃ ὁ κύριος Ζαΐμης διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἀνακόλουθος.

Μεταβαίνω εἰς τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον κατ' ἐμὲ εἶναι ἀρκατὰ ὁσιώδες, καὶ τὸ ὅποιον συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ παρῶσα κυβερνήσις παρεβίασε τὸν νόμον ὡς πρὸς τὴν χρεὴν τοῦ δανείου τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας ταύτης, ἀμφοτέρωι οἱ λαβόντες τὸν λόγον κύριοι ὑπουργοί, παρουσίασαν μακρὸν πίνακα περιέχοντα ἀριθμούς, μετὰ τὴν διαφάν, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ ἐνός δὲν ἦσαν κατὰ πάντα ὅμοιοι μετὰ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ ἑτέρου, διότι κατὰ μὲν τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ ἀποδεικνύεται ὅτι 3,000,000 δραχμ. μεταχειρίσθη ἡ παρῶσα κυβερνήσις διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας τοῦ 1869, κατὰ δὲ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ των ἐξωτερικῶν τὸ ποσὸν τοῦτο περιορίζεται εἰς 1 καὶ 1/2 ἑκατομύριον νομίζω.

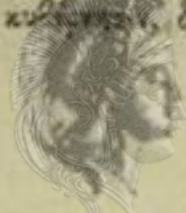
ΠΑΝΠΑΜΙΧΙΔΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐν καὶ ἐννιάκοις χιλιάδας.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐῖτω καὶ τοῦτο μίᾳ περίπλεον ἀπόδειξις τῆς ἀτελείας, μετ' ἧς συντάσσονται τὰ παρουσιαζόμενα λογιστικά ἔγγραφα καὶ οἱ πίνακες. Οὐδόλως δὲ παράδοξον εἶναι λάβῃ καὶ τρίτος ὑπουργὸς τὸν λόγον, νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι περισσύτερον ἢ ὀλίγωτερον. Ἀκόμη φέρω τὴν παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὰς καταστάσεις των ὑπουργῶν δὲν πιστεύω νὰ σημειοῦνται ἀκριβῶς τὸ εἰσπραχθὲν ποσὸν ἀπὸ τὰ νῦν γὰλκινα νομίσματα, διότι εἶχε πραραγγελλῇ ἡ κατασκευὴ 3,000,000, καὶ νομίζω ὅτι τὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν ἔρθασαν καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν· ἐν τούτοις δὲν βλέπω νὰ σημειοῦνται εἰς τὰς καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται, εἰμὴ μόνον 250,000 δραχ.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ. Τὰ ἄλλα εἶναι διαθέσιμα, εἰάν θέλετε.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ. Τί εἶπομεν ἡμεῖς, κύριοι, κατηγοροῦντες τὸ ὑπουργεῖον· εἰπομεν, ὅτι τὸ δάνειον δὲν εἶχε σχέσιν παρὰ μετὰ τὴν ἑτακτον πίστωσιν των 100,000,000, ἡ ὁποία ἐψηφίσθη μόνον καὶ μόνον διὰ τὰς ἐπικειμένας ἐκτάκτους περιστάσεις. Ἀλλ' οἱ ἀριθμοί, τοὺς ὁποίους παρουσίασαν οἱ κ. κ. ὑπουργοί, διαψεύδουν τὴν κατηγορίαν ταύτην· ὅχι· διότι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν ἀποδεικνύουν, ὅτι τὸ δάνειον δὲν εἶχε σχέσιν μετὰ τὸν νόμον των 100,000,000.

Δεύτερον εἰπομεν, ὅτι αἱ δαπάναι, τὰς ὁποίας εἶπον ἑκκρεμῆς οἱ παρόντες ὑπουργοὶ ἀπὸ τὴν προκατόχον κυβερνήσιν, δὲν

περί αὐτῆς λαλεῖτε πάντοτε), ὅτι ὀλίγα πένια κατεχρήσθη, δὲν ἔχει πλέον ἐλπίδα νὰ λάβῃ θυσίαν, καὶ ὁ θεὸς ἄς τὸν ἐν-
λάξῃ καὶ ἀπὸ τα ἐπίλοιπα. Εἶναι ἡ ὄχι τιμωρήσιμος ὁ Παγ-
νέλης ἀπὸ τὸν λογιστικὸν νόμον καὶ τὸν ποινικόν; καὶ ὅμως
ἀντὶ νὰ ᾔται εἰς τὸν εἰσαγγελεῖα, διευθύνει ἕνα ἀπὸ τοῦ καλ-
λιτέρους νομοῦς τοῦ κράτους; δύναται οὕτω νὰ καλλιτερεύσῃ
ἡ διοίκησις;

Λομβάρδος. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ συζητήσωμεν τὰ νομοσχέ-
δια τὰ προταθέντα παρὰ τῆς Κυβερνήσεως περὶ ληστείας,
θέλω ἐκταθῇ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καθ' ὅσον καὶ ἐγὼ
δύναμαι. Σήμερον δὲν θέλω εἰπεῖν πολλὰ ἐπὶ τοῦ ζητήματος
τούτου, διὰ νὰ μὴ μοι εἴπητε, ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι τὸ ζωτικώ-
τερον ζήτημα, θέλω νὰ το ἔκμει αὐθιγὰ πρὸς βλάβην τῆς Κυ-
βερνήσεως. Περιορίζομαι μόνον εἰς ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπεν ὁ κ.
ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἰδίως. Εἰ νὰ μὴν μόνον ἔχομεν
τὴν Κυβέρνησιν, μὰ εἴπε, ἂν δὲν ὑπάρχῃ μονιμότης καὶ συνε-
χὴς ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ καταστρα-
φῇ ἡ ληστεία; Ὁ Σωστὴ καὶ ὁρθὴ ἡ ἰδέα. Ἡδύνατο ὅμως τότε
νὰ τὴν προτείνῃ ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὅταν ἐδύνατο
νὰ παρουσιάσῃ καὶ μᾶς εἴπῃ. Ἰδοὺ τὸ σχέδιον, τὸ ὅποιον ἀκο-
λουθῶ διὰ τὴν καταστορὴν τῆς ληστείας, μὲ αὐτὸ ἔλαβον τὰ
δεῖνα ἀποτελέσματα ὑποστηρίζατέ με νὰ ἐξακολουθήσω, νὰ
τελειώσω τὸ σχέδιόν μου καὶ τότε θέλετε ἰδεῖν ὅτι καταστρέ-
φεται ἡ ληστεία. Εἰ ἐναντίας ὅμως τί βλέπω ἐνώπιόν μου καὶ
τί βλέπετε ὅλοι σας; σκέπτεται ἡ Κυβέρνησις ὅπως κατα-
διώξῃ τὴν ληστείαν, καὶ ἐν ἀπὸ τὰ προσφερόμενα μέσα σὺς
εἶπε πρὶν τῆς διακοπῆς ὁ κ. πρωθυπουργὸς εἶναι νὰ τὴν κατα-
διώξῃ διὰ τοῦ κακτικοῦ στρατοῦ. Ἄν σὺς ἔγινε καμμία παρα-
τήρησις τότε, σὺς ἀφῆκαμεν νὰ ἐφαρμόσῃτε τὸ σχέδιόν σας,
ὅπως διὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ καταδιώχῃ ἡ ληστεία.
Σκέπτεται ἡ Κυβέρνησις ν' ἀνέσῃ τὸν κατάλληλον ἀρχηγόν ὃ
πῶς διευθύνῃ τὸν τακτικὸν στρατόν της καὶ ἐκλέγῃ μετὰ αὐ-
τοῦ τὸν συνταγματάρχην Κορωνάιον. Τὸν ἀποτέλλει ὅπως πραγ-
ματοποιήσῃ τὰ σχέδιά της καὶ τὰ σχέδιά του, ἀλλὰ μετὰ
ταῦτα τὸν ἀποσύρει· ὁ δὲ ἀρχηγὸς οὗτος δημοσιεύει ἐγγράφον
διὰ τοῦ ὁποίου κατηγορεῖ τὴν Κυβέρνησιν (δὲν τὸ παραδέχομαι
τούτο, ἀλλὰ τὸ λέγει αὐτός), ὅτι ἐν γνώσει ἡ Κυβέρνησις ἀντέ-
πραξε κατ' αὐτοῦ διὰ νὰ μὴ καταστρέφῃ τὴν ληστείαν καὶ
προτείνει ὅτι εἶναι ἔτοιμος καὶ νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Μικρὰν ἀπὸ ἐμὲ
ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ὑποθέσω ποτὲ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐν γνώσει ἀντέ-
πραξε διὰ νὰ μὴ καταστραφῇ ἡ ληστεία.

ΔΗΛΙΑΓΙΑΝΝΗΣ (Ἵ. πορ. ἐξωτερικῶν). Ἐνδεχόμενον.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ὅχι, δὲν εἶναι ποσὸς ἐνδεχόμενον τούτο· βέβαιον
ὅμως εἶναι, ὅτι, ἀφοῦ ὁ ἀρχηγός, τὸν ὅποιον σὺς ἐξελέξατε καὶ
τοῦ ὁποίου παραδέχθητε τὰ σχέδια, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ
κηρύξῃ δημοσίως ὅτι τοῦ ἀντεπράξατε ἐν γνώσει, θὰ εἴπῃ ὅτι τὰ
μέτρα τὰ ὅποια ἐλάβατε εἶναι τοιαῦτα, ὥστε εἰς αὐτὸν ἐνεποίησαν
τὴν ἰδέαν ταύτην, τὴν ὅποιαν δὲν τὴν παραδέχομαι ὡς ὀρθήν.
Ἀλλ' ἐάν τοιαύτας, λέγω, ἐντυπώσεις ἐλάβῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος,
ἐάν αὐτὸς κηρύττεται ἔτοιμος νὰ τ' ἀποδείξῃ καὶ προκαλεῖ
νὰ τεθῇ ὑπὸ ἀνάκρισιν, καὶ ὑποστῇ δίκην, τί θὰ εἴπῃ; ὅτι τοι-
αῦτα ἦσαν τὰ ἀντιφατικὰ σας μέτρα, τὰ μὴ κατάλληλα,
ὥστε εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν δεδοκιμασμένον στρατιώτην,
ἔφερον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀντιπράττεται κατ' αὐτοῦ. Κατὰ μέ-
ρος λοιπὸν τὸ σχέδιον τοῦ νὰ πολέμησῃτε τὴν ληστείαν διὰ τοῦ
τακτικοῦ στρατοῦ ἀπέτυχε, καὶ ἀπέτυχεν ὑπ' αὐτὸν τούτον
τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον σὺς οἱ ἴδιοι ἐξελέξατε. Σκέπτεσθε
διὰ νομοθετικὰ μέσα, ὅπως τὰ ἐφαρμόσῃτε πρὸς καταστορὴν
τῆς ληστείας· παρουσιάζετε νομοσχέδια, τὰ εἰσάγετε εἰς τὴν
Βουλὴν, ζητεῖτε τὴν ἐπιψηφισίν των κατεπειγόντως καὶ βεβαίως
κατεπειγόντως ἔπρεπε νὰ ἐπιψηφισθῇ τὰ μέτρα κατὰ τῆς λη-

στείας. Ἐν-ἐκ μῆνας περὶ αὐτῶν ἐσκέπτεσθε· εἰς τὴν στιγμὴν
δὲ καθ' ἣν ἡ Βουλὴ προεκαλείτο νὰ ψηφίσῃ κατεπειγόντως τὰ
νομοσχέδια ταῦτα, τ' ἀπεσύκατε· εἶναι αὐτὰ σημεῖα ἐνέργειας
κυβερνητικῆς δραστηρίου, ἀποφασισμένης, ταχείας, καθὼς πρέ-
πει νὰ ᾔται βεβαίως ἡ κατὰ τῆς ληστείας ἐνέργεια, τὴν ὅποιαν
πρέπει νὰ τὴν ἀφῆσωμεν ἥσυχον, νὰ μὴ τὴν διαταράξωμεν, διὰ
νὰ εὐθίσῃ εἰς τὸ τέλει; Ὅχι, βεβαίως. Καὶ ποῖα εἶναι τὰ
νομοσχέδια, τὰ ὅποια κοροσιάζετε; δὲν ἔκαμα ἐγὼ τὸν ὑπο-
λογισμόν, ὅνθα σὺς ἐκθίσω. Ἄλλος ἐντιμὸς βουλευτὴς, τὸν ὅποιον
δὲν βλέπω παρόντα καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ εἴπω τὸ ὄνομά του, μοι
ἔκαμε τὸν ὑπολογισμόν τούτον. Ἀκούσατε· μοι εἶπεν ὅτι τὰ
νομοσχέδια αὐτά, περιέχουν ἐν συνολῷ 19 διατάξεις· ἐκ τῶν
διατάξεων αὐτῶν, αἱ 13 εἶναι ἀπὸ τὰ νομοσχέδια τὰ ψη-
φισθέντα κατὰ τὰ 1867, μένουσι 6, αἱ δὲ εἰς εἶναι τοῦ κ. Ρο-
ντήρη, μένουσι 4 τῆς ἐνεστῶσης κυβερνήσεως, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπο-
σύρει 2 (Ἰλαρότης). Ἰδοὺ λοιπὸν τὰ σχέδια, τὰ μέσα, μὲ τὰ
ὅποια θὰ ἐξεντωθῇ αὐτὴ ἡ μάστιξ, ἡ ὅποια καταστραματίζει
τὰς ἐπαρχίας τῆς Στερεῆς ἰδίως. Εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἀπετύ-
χατε τὰ Νομοθετικά τ' ἀπεσύκατε· ποῦ εἶναι τὰ σχέδια αὐτά,
διὰ τὰ ὅποια νὰ σὺς ἀφῆσωμεν ἥσυχον; διὰ νὰ ἔλθῃ ἡ ἐνέρ-
γεια ἡ Κυβερνητικὴ, καὶ ἐκκρύχθητε προσβεβλημένοι (μόλον
ὅτι τοιοῦτον σκοπὸν δὲν εἶχον) ἐκκρύχτε ὡς ὕδριν τὴν λέ-
ξιν ἀπερισκέψια, τὴν ὅποιαν μετεχειρίσθη ἄλλοτε διὰ νὰ χαρ-
κτιρίσω τὸν ἀποσυρμὸν αὐτῶν τῶν Νομοσχεδίων. Ἀλλὰ χθὲς
εἰς τὴν ἐπιρωτήσιν τοῦ κ. Καραλιθάνου «διὰ τί ἀκόμη δὲν δι-
ωρίζετε λιμενάρχην εἰς Κωνσταντινούπολιν» τί μᾶς ἀπηντή-
σατε; ὅτι ἀκόμη δὲν ἠμπορεῖν ὁ κ. ὑπουργὸς νὰ σχηματίσῃ
πεποικισιν μετὰ ἐννέα μῆνας περὶ τοῦ ποῖος εἶναι ὁ κατάλλη-
λος διὰ νὰ καθίσῃ τὴν θέσιν τοῦ Λιμενάρχου· τούτο δὲν εἶναι
ἀπερισκέψια, κύριοι, ὅχι εἶναι τούναντίον μεγάλη σκέψις, ἀλλὰ
σκέψις, ἡ ὅποια (συγχωρήσατέ μοι τὴν ἐκφρασιν, διότι δὲν ἔχω
ἄλλαν νὰ ἐκφρασθῶ) συνταυτίζεται μὲ τὴν ἀσκεψίαν· ὅταν δὲ
ἐννέα μῆνας σκέπτεται τις περὶ τοῦ ποῖος εἶναι ὁ καταλληλό-
τερος λιμενάρχης, καὶ δὲν κατάρθωσιν ἀκόμη νὰ σχηματίσῃ πε-
ποικισιν, πόσον καιρὸν θέλει διὰ νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ ποῖος τὰ
καταλληλότερα μέτρα διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν ληστείαν; (Ἰλα-
ρότης).

Δικαιοσύνη, δικαιοσύνη! Ἐκαλλιτέρευσε τοῦλάχιστον ἡ κα-
τάστασις τῆς δικαιοσύνης, κύριοι; ἀπεύθυνε μερικὰς ἐρω-
τήσεις εἰς τὸν κ. ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης· εἰς ἵνας ἀπήντη-
σεν, ἀλλὰ; παρέτρεξεν, ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ συμπληρώσω ἐγὼ
τὰ κενά.

Α. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Δὲν παρέτρεξα τίποτε.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Ἐκείνοι ἐπὶ τὰ Πρωτοδικαὶ ἐπαύθησαν εἰς τὸ
διάστημα τῶν ἐννέα μηνῶν καὶ 10 ἀντισταγγελεῖς, μετὰ αὐτὸ δὲ
τῶν 16 γραμματέων τῶν Πρωτοδικῶν, τοῦ ὁποίου ἔχομεν,
10 ἀνενεώθησαν. Μεταξὺ τούτων 5 ἀντισταγγελεῖς καὶ 5 Πρω-
τοδικαὶ εἶναι ἐκ Χαλκίδος καὶ Ξεροχωρίου, 2 Γραμματεῖς
Πρωτοδικῶν πάλιν ἐκείθεν. Μετὰ δὲ τῶν Γραμματέων τούτων
τῶν Πρωτοδικῶν, μὲ διεβεβαίωσαν ὅτι εἰς ἑλθόντα, ἀπὸ Γραμ-
ματέων Λιμενάρχας εἰσυνειδήτο; ἄνθρωποι λαθῶν τὸν διορισμόν
του δὲν τὸν ἐδέχθη, εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ νὰ
ὑπηρετήσῃ ὡς Γραμματεὺς Πρωτοδικῶν. Ἠλιάδης καὶ Ζηλνίμων
λαθόντες μόλις δίπλωμα προλύτου, κατὰ παράθεσιν τοῦ ἀρθροῦ
τοῦ κανονισμοῦ, διορίζονται Πρωτοδίκαι.

Κ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ. Ποῖον ἄρθρον;

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Τὸ ἐνδέκατον.

ΓΟΥΒΕΛΗΣ. Δὲν λέγει τίποτε αὐτὸ τὸ ἄρθρον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αἱ ἐπιρωτήσεις ἐτελείωσαν, δὲν εἶναι καιρὸς.

ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ. Δὲν ἐπερωτῶ, ἀναφέρω γεγονότα.

Α. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ. Εἰς τὸν προϋπολογισμόν ἔρχεται τὸν λόγον

